

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\D\DAŇKOVÁ Ilona\Daňková Ilona - Máchorky.PDB

PDB Name: Machorky
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 5.12.2001
Modification Date: 5.12.2001
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Ilona Daňková
MÁCHORKY
1998

1. CHALOUPKA S MUŘÍ NOŽKOU
2. PRINCEZNĚ, KTERÁ NEVĚDĚLA, CO CHCE
3. O VÁHAVÉ KÁČE
4. AŽ PŘÍLIŠ OBYČEJNÁ PRINCEZNA
5. O RUSALCE
6. DLOUHÝ, ŠIROKÝ A BYSTROZRAKÝ
7. VĚRKA A NEVĚRKA
8. DÉMONŮV NEJAPNÝ ŽERTÍK
9. O PŘEKRÁSNÉM OVČÁČKOVÍ
10. O DVORNÍ PITOMKYNI
11. PIN-AP LEJDY
12. O CHYTRÉ KRÁLOVNĚ
13. VIDĚNÍ SESTRY KARBORUNDY
14. KRÁLOVNINO ZRCADLO
15. O RYBÁŘCE, KTERÁ STÁLE KECALA
16. TRAMPOTY KRÁLE VÁVRY
17. JAK ČERT PŘEVEZ HOKYNÁŘE
18. NEODOLATELNÝ RITORNELO
19. POPELÁKŮV DŘEVÁK
20. KATŮV PACHOLEK
21. DIVÝ DLAK A VÝSTŘEDNICE
22. DĚVEČKA S DIAMANTEM NA ČELE
23. MĚŠTKA, JEŽ TKALA GOBLÉNY

24. KTERAK SI POŘÍDITI LVA
25. TAJEMSTVÍ JEDNÉ DYNASTIE
26. ŠÍPKOVÝ RŮŽENEC
27. O ZELNÉM HOBLÍKU

1. CHALOUPKA S MUŘÍ NOŽKOU

V jednom lese na pasece stála chaloupka a ta měla na vrátkách vyrytou muří nožku. - Když nemohu mít celou chalupu na vysoké noze, vyzdobím aspoň dvířka - tak uvažovala bylinářka Stáza, které chatka náležela.

Dívka (každá bylinářka je napřed dívkou a potom teprve babkou) se zabývala sběrem všelijakých plicníků, heřmánků, jalovců, kostivalů, devětsilů, vstavačů i arnik, jež sušila a pak prodávala, jednak ve městě o jarmarcích, jednak ve vsi, podle toho, co kdo potřeboval. Živnost celkem početná - ta muří noha na vrátkách byla pustá frajeřina.

Stávalo se sice, že v noci filipojakubské nebo svatojánské zaklepal na vrátka čert Filištíněk a navrhoval Stáze spolupráci, ale věděl předem, jak dopadne.

"Já si na sebe vydělám," říkala bylinářka, "a s černými mocnostmi nechci nic mít."

"Stejně lidi ve vsi říkají, že seš se mnou v holportu," dotíral Filištíněk.

"Říkat můžou," odsekla Stáza, "dokud mám svědomí čistý, je mi to než k smíchu. Ale když se někomu nadme kráva, hned najde cestu ke Stáze. Když rozbolí zub, napřed se jde ke Stáze pro bylinky a teprve když nepomůžou, tak ke kováři. Abys věděl, sám pan doktor z města ode mne kupuje o jarmarcích kukačkový kořen. A ty - jak tě znám - bys nakonec chtěl, abych nemoci nejen léčila, ale i způsobovala!"

"Stejně říkají," nedal pokoj čert, "že se v noci v lišku proměňuješ a kuřata dáviš, mládence že do chalupy zveš a na rozumu pleteš - děvčatům že krev upijíš, až jsou žlutá jak pryskyřník a ty sama červená - jo a ještě, že . . ."

"Hele, to všechno znám," odbyla Stáza Filištíněka a smíchy sotva mluvila.

Čert i bylinářka se znali moc dobře a byla mezi nimi nepsaná dohoda: Dvakrát do roka přijde čert s nekalými návrhy, Stáza ho odbude a pak mu pro útěchu uvaří frigo se ztraceným vejcem. Frigo měl Filištíněk strašně rád. Kromě běsika navštěvoval chaloupku s muří nožkou i myslivec Vítek, avšak častěji. Také měl rád frigo a kromě toho se Stáze velice líbil. Čekala, že se v té věci spolu nějak domluví. Chtělo to ovšem čas, protože myslivci bývají po čertech málomluvní.

Po kraji lesíka tekla potok a na potoce stál Jáchymův mlýn. Mlynář tam s mlynářkou mleli kdeco, hlavně však hubou, protože ves byla chudá - nejlépe se tu dařily brambory. To ale nevalilo, aby se u mlýna klika netrhla; sedláci a zejména selky rádi zaskočili na kus řeči. Však toho Jáchymka věděla, že by tři žebříňáky nestačily a nejvíc, samozřejmě, o bylinářce: "Máme k ní přece skok, tak mám přehled," říkala.

Stáza neměla tušení, že všechny řeči o lišce, která dává kuřata a podobně, pocházejí ze mlýna. Dávala přece Jáchymovým všechno koření zdarma, že sousedství - a když se u nich zastavila, vítali ji tak sladce, že se všechny včely z okolí slétaly ke mlýnu a bzučely, až se prastaré lípy otřásaly v kořenech.

Jednou se však celá věc provalila - jednou se totiž provalí všechno. Došlo k tomu tak, že myslivci Vítkovi došel tabák. Kupoval si ho jednou ročně ve městě na jarmarce, toho roku však bylo moc komárů, tak víc kouřil a prostě s tabákem nevyšel. Co dělat? - Zastavím se u mlynáře, ten mi půjčí - uvažoval Vítek. Mlynář byl ochoten. A že právě měli kuře na stole, pozvala Jáchymka myslivce k večeři.

"Nic se neupejpejte," pobízela, ač Vít byl upejpání dalek, šlo-li o jídlo.

"Jestli vám nevadí, že je zadávený od lišky . . ." čančořila se mlynářka.

Nerada totiž před lidmi vypadala požívačně - na vsi není zvykem kuřata jíst, nýbrž prodávat a peníze ukládat do jarmar. Kromě toho Jáchymka dychtila dát k dobru příběh o lišce, ale to jí myslivec zkazil, neboť odvětil "ale to mi vůbec nevadí" a dál se o věc nezajímal.

"A taky vám nevadí, že vám v revíru řadí škodná?" popichovala mlynářka.

"Já vím, která je to liška," nenechal si Vít kazit chuť.

"Už jsem za ní několikrát slídl, ale vždycky se mi, potvora, ztratí. Jako by byla začarovaná, ale to nic, časem ji stejně dostanu. Já vám sem dám ke kurníku železa."

"Jó, tahle liška se do želez nechytí!" zajásala mlynářka v naději, že svou historku přece udá, a to dokonce někomu, kdo ji ještě neslyšel, protože myslivec nešel mezi lidi jak byl rok dlouhý.

"A že je jako začarovaná? Však je začarovaná doopravdy!" A teď to že sebe vysypala, až myslivci ztvrdly sanice a nechal půl kuřete na talíři.

Příštího večera přišel ke Stáze všecek nesvůj. Ani frigo si nevzal - co kdyby bylo očarované?

"Co je ti, Vítku milý?" divila se bylinářka. "Jestli ses nachladil, udělám ti mařinkové té."

"Dej mi pokoj s tvou mařinkou," zachmuřil se myslivec, který teď ve všem čul úklad a zradu.

"Co takhle krapet rosolky?" překonyvala se Stáza, ale marně.

"Něco jsem ti chtěl říct," začal Vítek od lesa, "totiž vždycky ses mi líbila, ale . . ."

Stáza ho nenechala domluvit a s výkřikem "ty mně taky!" se mu vrhla kolem krku a líbala ho tak usilovně, že by z toho byl přišel o rozum nevědět ovšem, že právě na to si má dát pozor.

"Řek jsem líbila, ne že líbiš pořád," vykotal ubožák, když se konečně vyprostil, "v poslední době jsem se

dověděl hrozné věci . . ."

Lezlo to z něho jak z koňské houně, proto mu Stáza napověděla přesným výčtem neřestí:

"Že dávím kuřata, že matu mladíky, že piju krev děvčatům, že nadýmám krávy . . ."

Ale vůbec se při tom nesmála, jako když mluvila s čertem Filištínkem, ani neříkala, že dokud má svědomí čistý atakdale, neříkala už nic a prvně v životě jí to všechno přišlo líto. Jenom čekala, že Vít najednou zvolá, že on tomu přece ani za mák nevěří - ale Vít nezvolal nic, nýbrž práskl dveřmi s muří nožkou a více už nikdy na ně nezaklepal.

Je třeba říci, že myslivec nebyl přehnaně pověřivý a většinou pomluv nedal víru, ale prostě se nechtěl oženit se ženou, o které se mluví.

Bylinářka plakala tři dny a čtyři noci, pak se podívala na kalendář a viděla, že zítra je Filipa a Jakuba, že tedy ještě dnes večer přijde čert Filištínek. Navařila friga dva kastroly, deset vajec do toho ztratila a netrpělivě čekala návštěvu.

Filištínek tradičně začal o navázání spolupráce, ale už koukal po frigu, které nesmírně vonělo a na jehož hladině se zvolna rozpouštěl kus másla.

"Myslím, že se domluvíme," pravila Stáza.

Čertovi vstaly všechny chlupy na vyzáblém těle, myslel, že se přeslechl a čekal, kdy bylinářka popadne naběračku.

"Tak říkej, co ode mne chceš, pak budu říkat já!" pokračovala však, a to už Filištínek viděl, že slyší dobře.

"Neblbni mi hlavu," zablekotal, "a dej sem radši mísu! Já nevěděl, že umíš takhle hloupě žertovat. U zpovědi jsi přece říkala, že nelžeš ani z legrace. Já to slyšel, na mý rohy! Já totiž farářovi vždycky, když zpovídá, leju do vína špiritus - to je ti dost sranda."

"Nezamlouvej to," obořila se Stáza na čerta, "koukej vypakovat brk a pergamen, nebo co to máš, ať to konečně sepíšeme!"

Tu teprve Filištínek, vida, že jde do tuhého, začal Stázu do boha přemlouvat, aby toho nečinila.

"Já si nastrodám duší, holka! Pantáta Belzebub si mě nemůže vynachválit, ale tebe přivítá do pekla? To by mi bylo samotnému líto! Dej sem frigo a vyspi se z toho, škoda tvý čist'oukky dušičky."

"Co je mi, mordhadry, ta čistá dušička platná!" zvolala bylinářka nebývale hrubým hlasem.

"Co je mi, krucinálhmlhergot, platná! Když ji nejvíc potřebuju, můžu si ji strčit - - !"

"Paneboženanebesích," přerušil to pusté zlořečení vyděšený čert, "ty už i kleješ! Ale to nic, pro poprvé ti to milý pámbíček odpustí, hod' na to dva - tři zdrávasy a bude dobře - vid', starej? A pak už sem dej to frigo, jo?"

Až když mu Stáza pohrozila, že nedostane frigo dnes ani jindy, nebude-li kontrakt okamžitě uzavřen, vytáhl Filištínek se slzami v očích brk a ostatní náležitosti.

Na prvního máje si mlynářka nasadila zlatem krumplovaný čepec - a že jde do vsi. Napřed ale zaskočila do kurníku, aby - jako pořádná hospodyňka - vybrala vejce a uložila je do komory. Vrátila se vyjevená jak poledne, mlynář právě snídal bílé kafe s vdolky a spatřiv svou ženu, mohl se v tu chvíli udusit leknutím. Byla bílá jak nejprvotřídnější pšeničná mouka, kterou naposled viděl co učedník na jizní Moravě.

"Pro Kristovy tržný rány!" křičela, "všechny slepice leží v kurníce bez hlav!"

Zatímco s mlynářem bědovali a mudrovali, jaká by to mohla být liška, která slepicím jen hlavy ukouše a žádnou si neodnese, přisupěl ke mlýnu rychtář.

"Lidičky, zle je, dobytčí mor!" jenom zachroptěl a padl na lavici jak špalek.

"Všechny krávy se do rána nadmuly a leží, nohy nahoře, ovce i prasata melou z posledního - a mně je taky nějak šoufl . . ."

Mlynář beze slova sáhl pro pálenku, ale Jáchymka se zhluboka nadýchlá a zvolala:

"Tak přece! To neudělal nikdo jinej, než Stá-á-á-á-áá!!!"

Najednou jí jazyk ztvrdnul jak dřevo, vyplazovala ho na Jáchyma a mávala bezmocně rukama.

"Stará, ty máš místo jazyka valchu!" vyděsil se mlynář.

Den ode dne bylo hůře. Všechny dívky ve vsi zežloutly jak pryskyřníky a mládenci, i ti nejchytřejší, zhloupli natolik, že bylo více obecních bláznů než pacholků. Kdo se pokusil vyslovit jméno Stáza, byl okamžitě obdařen valchou místo jazyka.

Jen myslivec Vít nevěděl pranic - jemu se nezkrivil vlas na hlavě a mezi lidmi nechodil. Prochází se s flintičkou po lese - a najednou liška! Rovnou proti němu po pěšině, bezstarostně, jako by to ani liška nebyla.

"Ha, teď mi neunikneš!" liboval si Vít. V klidu zalícil ...

"Trhni!" ozval se vtom skřehotavý výkřik.

Vít sebou skutečně trhl a lišku trefil, ale jinam, než měl namířeno. V hrůze otočil hlavu a spatřil, že se mu o rameno opírá běs. Sice křivý a vychrtlý, ale chlupatý, rohatý a s očima jiskřícíma zlomyslným vztekem.

"Co vejrás?" drápl mu po rukávě kostnatou prackou. "Na mne nevejrej, támhle vejrej!"

Na pěšině ležela nikoli již liška, ale bylinářka Stáza v rezavé sukni a bílé blůzičce samá krev.

"Proč jsi to udělal," vyčetla slabým hlasem Filištínkovi, "kdybys neběsnil, Vítek by se nemínil a já mohla mít pokoj."

"Pokoj nikomu neuteče," vřiskl Filištínek. "A já vůbec nemám chuť teď se tahat s nějakou duší do pekla, když jsem už vážil cestu sem."

"Pro všechny svatý, Stázičko!" volal Vítek zoufale. "Co budeme dělat? Jestli se to prosekne, že jsem tě střelil, nikdo mi neuvěří, že jsem mřel na lišku. Budu mít oplétačky, možná přijdu o místo, možná přijdu do blázince, možná přijdu do kriminálu - vyskoč na nohy, Stázičko a řekni, že to byl jen zlej sen! Vždyť u toho byl nějaký čert, čerti přece nejsou . . ."

"Ale jsou, panáčku libovej," ozvalo se z pozadí. "Arci ovšem - i ten zlej sen z toho můžeme udělat, když se mi tadydlenc podepíšete vlastní krví, kdybyste se ráčil píchnout tím brčkem . . . A moc se nerozmýšlejte, poslyšte ten dusot, tak se mi zdá, že sem jede kníže pán s celou družinou - a nevím, nevím, co tomu všemu řeknou, ještě se vám kouří z flintičky . . . tak - pích! Vidíte, nic to nebylo, jenom jako když komár štípne."

Filištinek hbitě nastavil myslivci úpis - bylo již slyšet hláhol knížecí družiny - a Vít se rychle podepsal v místě, odkud byl běsimi dráčky pečlivě vyškrobán podpis bylinářky.

Dříve než si mohl čert odnést Vítovu duši, dotáhl to myslivec poměrně vysoko. V knížecích službách odešel do vzdálených končin a v lese, kde stála Stázina chaloupka, se usadil jiný myslivec. Na frigo k bylinářce nechodil, neboť měl raději buchty a ty mu pekla jeho žena; byl totiž ženatý a navíc nehezky. Také do mlýna přišel nový mlynář s mlynářkou, protože staří už nebyli k ničemu. Rovněž do vsi se přistěhovali noví osídlenci. Původní obyvatelé skončili dílem ve špitálech a chudobincích, dílem v pouťových stanech - ti, kteří měli místo jazyků valchy, sklízeli obstojný výdělek za úžas diváků - a to ani nemohli vyprávět, proč tam ty valchy mají.

Noví osídlenci měli vlastních starostí nad hlavu, a tak se nestarali o bylinářku, která ostatně už nebyla tak hezká a po nějakém úrazu chodila celá nakřivo. Vzpomněli si na ni, jen když potřebovali prsní té nebo napravit vymknutý kotník. Pravda - později, když už se jakž takž zabydleli, došlo i na méně obvyklá přání. Například děvečka žádala nápoj lásky, aby si jí vytoužený mládenec více všimal.

"Takový nápoj neznám," po pravdě odvětila Stáza, "ale jestli ti mohu poradit, přemýšlej, proč si tě všímá málo. Až na to přijdeš, zajdi - a uvidíme."

"Ale to já přece vím i bez přemýšlení!" zvolala děvečka. "Pomlouvají mě, nejvíc panímáma ze mlejna - asi by ráda, aby si vzal jejich Madlenu. Co si jen počnu, teta?"

"Co by sis počala," rozesmála se bylinářka, "buď ráda a neřkukej mi tady, ty trdlo! Pamatuj si, že o kom se nemluví, ten nestojí za řeč! Kdyby tě ten chasník doopravdy chtěl, žádná pomluva by ho neodradila. Vyber si nějakého pořádného, co se valchy nepoleká!"

"Jaký valchy, teta? S vámi je taky řeč jako rozprávka to kdysi dávno, povídalo se onehdy na přástkách - žila prej v tomhle lese opravdická čarodějnice. A měla chaloupku na kuří noze. Nebo muří? - no, to je jedno, ale tu kdybysme tu měli - ta by mi určitě navařila nápoj lásky! Jenomže prej si ji odnesl čert, přestrojený za myslivce. Nebo za lišku? - no, to je jedno."

"Jedno," ozval se do té doby mlčící šedivý, štetinatý kocour, klímající nad miskou friga, "jedno je akorát kolečko od trakaře."

Děvečka zděšeně vypískla a vyrazila z chaloupky.

"Co mi to vyvádíš, Filištínku?" zabručela Stáza a pohládila kocoura po vypelichaném hřbetě.

V tu chvíli se z kocoura stal běsík, stejně šedivý a vypelichaný, ale s očima ještě svítícíma. Šplouchl lžící ve frigu a zavrčel: "Aby se o nás trochu víc mluvilo. Sama říkáš když se mluví málo, že to nestojí za nic. - A koukej přeštit tu muří nohu na vrátkách. Jak je to celý zašlý, lidi si myslí, že je to křížek, pomalu abych se sem styděl chodit."

2. O PRINCEZNĚ, KTERÁ NEVĚDĚLA, CO CHCE

O princezně Zulumindě se říkalo, že neví co chce, ale nedá pokoj, dokud to nedostane. To se říká o většině žen, ale v případě, když se vyvede taková princezna, doplácí na to celé království. Zuluminda se třeba chtěla plavit na korábu po moři. Hodný otec pan král nechal postavit koráb, najal námořníky - a dříve, než loď odpíchli od břehu, Zuluminda zase, že by raději do velehor. Pan král honem nakoupil oslíky, najal nosiče a zkušené horské vůdce, ale když si Zuluminda vyzkoušela zbrusu nový horolezecký úbor, prohlásila, že by přece jenom raději někam na lov slonů. Pan král honem poslal bohaté dary maharádžovi, s nímž se nedávno pohádal, ale sotvaže dorazil posel od maharádži se vzkazem, že je to v pořádku a princezna bude přijata jako host nejmilejší, podivila se Zuluminda: "Kam bych jezdila! Zrovna teď, když nastaly deště! Leda - to je nápad! Do pouště, tam určitě neprší. To by ovšem chtělo dvacet-třicet dobrých velbloudů, hedvábný stan, vlastně stany - budu mít přece s sebou služebnictvo, pár berberských průvodců..."

Král si rval šediny a královskému pokladníkovi už docela vlasy vypadaly. I usnesli se královští rádcové, že bude nejlépe princeznu provdat, ať se s ní trápí někdo jiný a pokud možno hodně daleko.

Zuluminda nebyla v podstatě proti, ale vymínila si: "Já chci za muže jedině toho nej-nej-nej- prince!"

Pan král okamžitě vyslal posly do širého okolí, aby vypátrali nejkrásnější, nejstatečnější, nejmoudřejší, nejbohatší, nejmocnější - a vůbec nejprince, kteří jsou ještě svobodní, a pozvali je na námluvy. Ukázalo se, že nezadaných nejprinců je na světě méně nežli šafránu. Když poslové uvážlivě vynechali nezletilé, zbylo nejprinců všehovšudy devět - a z nich nadpoloviční většina vůbec nepomýšlela na ženitbu. Protože však všichni byli sportovně založení, zajímalo je, který z nich by mohl zvítězit u princezny, která neví co chce, ale nedá pokoj, dokud to nedostane.

Zuluminda uvítala nejprince jízlivostmi a urážkami: "Tak vy si tedy myslíte, princuli, že jste nějaký nej- nebo co . . . Stojíte tu jak panáci - tady ten snad spolknul kopí, ten vedle se určitě dnes ráno neholil, protože mu nestačily narůst vousy - a jé! - tomuhle vousy narostly, ale už tam vidím jeden šedivej. A ty se moc nenaparuj, s tou havraní kšticí, kdoví jestli si to nebarvíš slupkami z ořechů! Jeden bledej jak pažlutka, druhý poloviční Cikán. Hlehle - jeden oči šikmo, onen zase v sloup - no, moc se nesměj, ty tam vzaď, ona vás ta sranda všechny přejde. Hlavně, že jste se navlekli jak do turnaje, to se vám teda povedlo. čekali jste, chytráci, že vám sem teď naženou draka, abyste ho rozsekali na tisíc kousků? Nebo obra, abyste ho utloukli jeho vlastním kyjem? Nebo nějakou jinou potvoru?"

Zezadu se polohlasně ozvalo, že jedna by tu už byla a zbývajících osm princů se ošilo, jako by je kousalo brnění, ale přece jen měli princovské vychování, a tak celkem v klidu čekali, co vlastně bude.

"Shod'te všichni brnění," zavelela princezna, "a hybaj dolů do kuchyně. Mám ráda polívku. Ten z vás, který mi dnes uvaří nejlepší polívku, může zkusit ucházet se o mou princezní ruku. - Ty chocholy taky dolů - dostanete čepice, aby se do polívky nedostal vlas! Kdo má plnovous, ovázat utěrkou!"

Ke cti nejprinců je třeba říci, že úderem poledne bylo devět polévek na stole. Voněly a kouřily ze zlacených mis a zdálo se, že nejsou špatné, což Zulumindu nemálo popudilo. (Kdyby se více vyznala v mužích, věděla by, že každý nejprinc, kromě všech ostatních dovedností, umí vařit.) ochutnala z první mísy - byla to výborná polévka chřestová - a s gustem vychrstla zbylý obsah do tváře jejímu tvůrci. Stejně se dělo i se skvělou polévkou želví, slepičí s domácími nudlemi, hovězí s játrovými knedlíčky i s polévkou rybí, v níž pluly zluťoučké jikry a do zlata osmažené zemlové kostičky. Za vynikající bramboračkou s houbami letěla po princ i mísa a prince, jenž vykouzil zcela neobyčejnou polévku vraní, Zuluminda nejen zlila, ale i vykrákala za vlasy. Nejvíce to odnesl podnikavec, jenž bez kalé námahy vyrobil česnečku z pytlíku, který v kuchyni zapomněl královský kuchař. Nic naplat, že ji nejrůznějším kořením ochutil k nepoznání, Zuluminda objevila pytlík a nedbalému princovi přerazila lžicí nosní přepážku.

Konečně zůstala na zaneřáděném ubruse poslední mísa - prázdná - a před ní poslední princ - Cyprián.

"Co to má být!" podivila se princezna, když - nezdržujíc se již ochutnáváním - chrstla naprázdno.

"Nechal jsem to ještě vařit," klidně děl Cyprián, "čekal jsem, že budeš tropit nesmysly, tak aby to zbytečně nevystydlo."

Vzápětí odkvačil do kuchyně a objevil se s železným hrncem, vydávajícím nezřízenou vůni.

"Musíš být řádně vyhládlá po tom blbnutí a já už bych taky něco zblajz," řekl Cyprián a nalil Zulumindě i sobě po misce polévky.

Byla ohnivá - barvou i chutí - a princezně se zdálo, že něco tak dobrého ještě nejedla.

"To je dršťková," vysvětlil princ hrdě. "Naučil jsem se ji od hospodské v krčmě U černé ovce. Chodím se tam vždycky spravit po zámeckých hodokvasech - v přestrojení, samozřejmě, jak je zvykem chodit do všech putyk."

"To že je zvykem?" podivila se princezna. "A co ještě děláš, když zrovna neděláš prince?"

Chvilí si pěkně povídali a snědli ještě po další misce polévky, když tu princezně došlo, že vlastně zapomněla udělat něco důležitého. Zčerstva popadla hrnec, v němž zbývalo ještě dobrých pár porcí a vykřikla: "Tak ty sis myslel, že mě uženeš na nějakou hospodskou šlichtu?" Chrst - a už byl Cyprián samá dršťka. Trvalo chvíli, než si je vytřel ze zraku, zatímco se Zuluminda smála, až škytala.

Pak se stalo něco nehorázného. Bim! Cyprián narazil princezně hrnec na hlavu, zašrouboval se do brnění a odcválal do rodného království. Než se Zulumindě podařilo dovolat stráží a než stráž vyprostil velitelku z hrnce, byl nezdořilý nejprinc už za horami.

Asi tak za tři dny navštívila princezna královského komořího a povídá: "Poslyš, odkud byl vlastně ten Cyprián? Mám pocit, že uvařil velmi dobrou polívku - sice jsem ho vyhodila, nechci s ním nic mít, ale dala bych kuchařovi jeho adresu, aby si mu napsal o recept. Ta polívka by znamenala příjemné obohacení zámeckého jídelníčku!" Komoří se ošil, že seznam nejprinců už založil do archivu a že by to musel hledat.

"To ne, to nehledej," horlivě odporovala princezna, "tak důležité to zase není!"

Za pár dní se však objevila u komořího znovu. "Ten princ má sice vychování řeznického psa, ale polévka za to venkoncem nemůže . . . Kdybys měl Cypriánovu adresu, dala bych ji kuchařovi . . ."

"Už jsem mu ji dal," odušil komoří, "jak jste si přála."

Princezna zrudla nevolí.

Za dalších pár dnů se přemohla a požádala kuchaře o adresu prince Cypriána, kterou mu měl dát komoří.

"Nic mi nedal," sdělil kuchař. "Akorát mi řekl, abych vám semtam uvařil dršťkovou polívku, že ji máte ráda."

Teprve po delší době, když Zuluminda opakovaně vracela dršťkové polívky do kuchyně, že to pořád není ono, se ukázalo, že seznam nejprinců se ztratil. Někdo - snad komoří, snad sám pan král - ho prostě vyhodil v domnění, že už je stejně na nic, když si princezna nevybrala. A teď ta patálie s polívkou!

Pan král ruče vyslal posly, zvědy i mistry magických věd, aby vypátrali, ve které zemi mají prince jménem Cyprián, případně hostinec U černé ovce. Hostinců vypátráno několik (ve všech znali recept na dršťkovou polívku), avšak princ jménem Cyprián ani jeden. Zuluminda už se nemohla na dršťkovou polívku ani podívat a po čase prohlásila, že se vydá na cesty.

Celý dvůr se zaradoval. Konečně snad zase princezna nebude vědět co chce, protože - když to ví, je to ještě horší. Král se zeptal, zda má najmout námořníky, horské nosiče či poháněče velbloudů, ale Zuluminda pravila: "Pro změnu budu cestovat sama. V přestrojení - tak, jak je to teď zvykem." Král jen zakroutil ustaranou hlavou, ale věděl, že s dcerou stejně nepořídí.

Princezna si zabalila do ranečku jedny šaty selské, jedny měšťanské a bez vědomí otce i šaty, které získala výměnou za plesový diadém od jedné cikánky.

"Převlečte se taky za něco," navelel pan král strážím. "Držte se v povzdálí za princeznou a kdyby se dostala do průšvihů, vytáhněte ji z něj! Tady jsou pověřovací listiny a pečeti. - A myslíte hlavou! Princezna se bude všelijak převlékat, nenechte si od ní všeset bulíky na nos."

Zbrojnoši, přestrojení za vandráky, vyrazili v patách za Zulumindou, která se jim ztratila v nejbližší zatáčce. Vlastně spíš v dutém stromě.

"Ta to ale natahuje," řekli si zbrojnoši, když ji nikde neviděli.

Přidali také, a tu vidí kodrcající cikánský vůz. Za ním se nese cikánka oblečená do pytle od brambor, se zářivým diádemem ve vlasech.

"Myslíme hlavou!" řekli si zbrojnoši a drželi se v povzdálí za vozem. od této chvíle spolehlivě tahali odíadémanou cikánku že všech průšvihů, do kterých se dostala - a nebylo jich málo.

Mezitím Zuluminda putovala vesnicemi i městy, po pěšinách polních i po dlážděných cestách, přes hory a doly, ba i moře v podpalubí přeplula - a všude, kde spatřila sebemenší špeluňku, pátrala, zda se nenazývá U černé ovce. Zanedlouho už uměla tu černou ovci ve všech světových jazycích, takže se lidé domnívali, že se tak sama jmenuje a považovali ji za povětrnou helmbrechtnici. Už si s ní tykal kdejaký sklepník a kdejaká holka z herberku, přespávala na slámě koníren s potulnými harfenistkami, přizívovala se předváděním dvorských tanců na hospodských stolech, přičemž jí opilí formani sahalí na kolena zkrátka, pošramotila si pověst tak důkladně, že už se ani nehlásila ke královskému původu.

Jednoho krásného dne, ač je to k nevíře, zapadla princezna do nenápadné, v úzké uličce zapadlé hospůdky a koho tam nevidí, jako prince Cypriána! Byl sice přestrojen za prostého vojína hradní stráže, ale Zuluminda by ho poznala třeba i pod mnišskou kapucí!

"Buď zdrav, Cyprouši," prohodila, jako kdyby se nechumelilo, "máš tady místo?"

"Ale jo, jen si sedni, Mindule," odvětil princ také jako když se nechumelí a dodal přátelsky: "Co pořád děláš?"

"Ale to víš," řekla Zuluminda a pak chvíli žvanili o ničem.

Posléze Cyprián povídá: "Tak já abych už šel, ty se ještě zdržíš?"

"Počkej!" zvolala Zuluminda tak zoufale, až to s princem zatřáslo.

"Chceš něco?" zeptal se s účastí, ale to neměl dělat.

"Jo - ale co?" zarazila se Zuluminda. "Vždyť já vlastně nevím!"

A stejně nedala pokoj, dokud ho nedostala.

3. O VÁHAVÉ KÁČE

Káča byla nejhezčí děvče v širém okolí a nejen to. Dovedla se nad jiné zdatně otáčet v kuchyni, na poli i ve chlévě, o zábavách u muziky ani nemluvě. Její spodničky byly nejbělejší, její rukávce nejlépe naškrobené, její copy nejpěkněji uvité.

Káča zila sama s rodiči v chalupě, která jí jednou měla patřit. Nebyl to žádný zazobaný statek, ale také žádná bída: dvě pěkné kravky, prase, husy, kachny, slepice, pes Vořech a kočka Micka, to všechno bez dluhů. V sednici měla Káča vysoko nastlanou výbavu - duchny napěchované vlastnoručně nadraným běloučkým peřím, suknice, košile, šátky, šerky, vyšívané čepce.

Každý čtvrtek zapřahala Káča huňatého Vořecha do vozíku a ujížděla do města na trh. Vejce, máslo, kvítí, byliny, houby, jahody, borůvky, brusinky, na podzim hrušky, jablka i lískové oříšky - to všechno městské paničky Káče rády dobře zaplatily, protože byla vždy čistá a veselá, takže všechno od ní chutnalo lépe než od jiných. Káčina truhlička v almaře jen cinkala přibývajícemi mincemi, a tak není divu - když připočteme ještě její nevšední krásu - že se po přínalivě dívčině otáčelo více mládenců než po mnohých bohatších. Mohla si vybírat po libosti a také si vybírala. Práce to ovšem nebyla lehká a kupodivu - ani příliš radostná.

Například nejbohatší synek ze vsi, který o Káču velice stál (dokonce ani rodiče mu nebránili), byl chlapec jako malovaný. Když se posadil za koňské spřežení - hotový d'ábel - a u muziky tanečník k nepřekonání. Jak se říká, bez bázně a hany, akorát měl takový zlovyk, že si mezi řečí neustále olizoval pysky; kromě toho, když kýchl, učinil to s chutí a hlasitě, až se všechno vůkol zatřáslo. Káče by se byl dost líbil, ale uvážila, že jeho zlovyky by jí asi v životě vadily.

Mlynářský chasník sice kýchal vždy do čistého, vyzehleného šátku a byl pěkný i fortelný, avšak jako by měl trochu kulatější uši, než se Káče zdálo správné. Pravda, nikdo jiný tuto jeho vadu nepozoroval, přesto však Káču rušila. Když si jen představila, že by se měla na ty směšné zakulacené uši dívat třeba padesát let nebo dokonce až do smrti ...

Na kováři se nenašlo chybičky, až na to, že neuměl hrát na varhany. Neuměl to sice kromě kostelníka nikdo ve vsi, ale Káča uvážila, že když je někdo tak dokonalý jako kovář, měl by umět všechno - anebo to už není ono.

Pak tu byl ještě myslivec. Ten překonal všechny ve všem, dokonce i na varhany něco zamrmal, když měl kostelník rýmu, ale k velikému Káčinu neštěstí ráčkoval. Co kdyby potom všechny jejich děti ráčkovaly? Ke všemu se ještě jmenoval Radomír Rorejs!

Měla to Káča trápení. Závíděla chudé a ošklivé Cecilce z pastoušky, kterou nechtěl nikdo, jen potulný dráteník Ondra. Však s ním také brzy odešla neznámo kam do světa. Pravda, Ondra byl maličký, slabý - největší na něm byly ještě tak uši, třící kolmo od hlavy jako dva leknínové listy. Vpředu mu chybělo několik zubů, takže rádně nevyslovil nejenom R, ale také mnohé další hlásky. Kromě dráteničiny nedovedl pranic, tancovat se jaktěživ neučil, natožpak na něco hrát. Při práci si rád zazpíval, ale to mu starosta výslovně zakázal, neboť při Ondrově zpěvu se plašil dobytek v chlévech. Co je to kapesník, čistý či špinavý, o tom věděl Ondra stejně málo jako třeba o tom, proč je tráva zelená a ne modrá. Jenže pro Cecilku byl jediným nápadníkem - jediným, kdo byl ochoten mít ji rád, proto ho velice milovala a oba byli tak nezřízeně šťastní, že Káče závistí srdce usedalo, kdykoli si na ně vzpomněla.

"Proč já nešťastná," vzdychávala teskně při dívčích sedáncích pod lipou, "nemám taky někoho takového?"

"To proto," poučovala ji ostatní děvčata, "že jsi se doposud pořádně nezamilovala. Jenom se podívej na Manku ševcovu! Ta je do myslivce tak zakoukaná, že jí nic nevadí jeho ráčkování. Však on si ji taky vezme, jestli ty budeš dlouho ohrovnat nos!"

Tak se také stalo.

"Konečně o jednoho míň!" zajásala Káča a upřímně se jí ulevilo.

Časem se pozenili i ostatní nápadníci - mlynářský, kovářský, také statkářovic Honza a další, o nichž ani nestálo za to přemýšlet, až nezbyl jeden jediný. To Káču poněkud zarazilo.

"Ale co!" řekla však pochichtávajícím se děvčatům, z nichž byla teď pod lípou nejstarší, protože její vrstevnice se časem povdávaly. "Ale .co! Ten pravý teprve přijde."

Kupodivu přišel. Navrátil se ze světa Vojta Navrátil, když se dověděl, že bratr se oženil přes pole a on sám že má od starých rodičů převzít hospodářství. Nebyl chudý ani bohatý, kdyby to dali s Káčou dohromady, bylo by toho tak akorát na lepší než slušné živobytí. Celkem byl Vojta pohledný chlapec a jinak také žádný trouba. Jen co se doma poohrál, začal se ohlízet po nějaké správné ženské do chalupy a Káča mu padla do oka. Byl toho času zrovna jediný, kdo se o ni zajímal - ostatní svobodní mládenci byli už všichni mladší než ona - a to bylo Vojtovo štěstí. Káča - tak trochu už starší panna - neměla už tolik povinností ke svým přednostem, a tak se mohla konečně v klidu a bez rozmyšlení doopravdy zamilovat, což také s veškerou důkladností sobě vlastní učinila. Zlí jazykové po straně šuškali, že Káča vybírala, až přebrala, ale Káče vůbec nevadilo, že Vojta má pravou nohu o něco (po pravdě řečeno o dost) kratší než levou. To jak si ji kdesi ve světě polámal a špatně mu srostla. Při tancování ani jinak mu to nepřekáželo - a že si toho každý hned na první pohled všiml? Tím se netrápil Vojta ani Káča.

Ó, jak byla Káča blazená! Zlí jazykové mohli říkat co chtěli a kamarádky taky - ona měla konečně toho svého, mezi všemi jediného. Už si vyprávěli, kdy by se hodilo vystrojít svatbu, obojí rodiče jim přáli - ale to se nelíbilo čertovi.

Čert po Káče totiž dávno pásl, jenomže o tom nikdo nevěděl, pekelník pásl tajně. Nikterak na ni nemohl, než přes tu její vybíravost v ženiších, jinak byla Káča dívka spravedlivá, pracovitá a slušná, čili nic pro ďábla. A teď tohle - jediná její nectnost obrácená vnůř!

Čert přemítal, kterak to navléci, aby mu tato chutná dušička neunikla. Věděl, že k jinému hříchu ji živou mocí nedotlačí, ne - právě jen k trápení mužských srdcí a peklu na potvoru - pro všechny chlapce, zbývající ještě ve vsi na ženění, byla už Káča stará - zkrátka, kromě Vojty už po ní vlastně pes neštěk.

Čert nečekal, až Káča s Vojtou spadne z kazatelny, a zahájil proti její ctnosti mohutné tažení. Silnice se náhle začala hemžit všemožnými krajánky, loutkáři, potulnými kejklíři, brusiči nožů a nůžek, koňskými handlíři a královskými kurýry - každý chlapec jako cumel, avšak marně. Káča si jednou vybrala a pro jiného už oči neměla. Darma nechal ďábel zabloudit samotného mladého pana hraběte v lese, právě když tam Káča byla na jahodách. Pouze mu slušně ukázala cestu k hlavní silnici a na nemravné návrhy odpověděla ranou džbánkem do hraběcí čelisti.

"Parblé, to se mi ještě nestalo!" podivil se mladý a krásný pan hrabě.

"Mně taky ne," odplivl si čert a nechal narukovat do polí vůkol vesnice elitní pluk královských dragounů. Z velkých manévřů vzešla jenom spousta škody na obilí, velká hanba pro některá horkokrevná děvčata že vsi a nebyvalý rozkvět živosti babky kořenářky. Starostova žena uprchla za sličným kapitánem a matka mladého pana hraběte za jeho ordonancem. Jenom Káča - jako by žádných manévřů ani nebylo.

Být čert méně troubovitý, mohl si starosti s manévry i s blouděním pana hraběte ušetřit. Nestihl si totiž všimnout, že Káču nikdy, ani v rozpuku mladosti, nerozrušovali muzi, o nichž předpokládala, že by ji chtěli tahat kamkoli jinam než k oltáři. Ale čert byl poměrně omezený, proto marně otráveně koumal, kde se stala chyba, zatímco se s tornou svých psacích potřeb přes rameno mrzutě ubíral od vsi.

Jak se tak ubírá, náhle ho dojede Káča, kvačící se svým vozíkem do trhu: "Pozdrav pámbu, pocestnej! Koukám, že nějak kulháte?"

Tehdy ještě nebyvalo zvykem - a zvláště na vesnici ne - dělat, že se takové věci nevidí. Káču vůbec nenapadlo, že čerti také kulhají, protože mají na jedné noze kopyto; vzpomněla si na svého Vojtu a hned jí ten pajda připadal jako milý člověk. "Posadte se přece na kus cesty," vybídla ho velkodušně, "když si tu nůši hodím na záda, Vořech vás lehce uveze."

Čert se celkem s povděkem naskládal do vozíku, ale neodpustil si jedovatou poznámku: "Zas o jeden dobrý skutek víc, abyste měla to nebe jistý, co?" Káča se rozesmála: "Kdepak nebe - na to já si ani nevzpomenu! Já dělám dobrý skutky jen tak, pro potěšení. Kdepak bych myslela na nějaký nebe, když já teď myslím na svatbu! A víte, že můj ženich taky kulhá?"

Čertovi až zapraskalo v čepici, jak mu mezi rohy sestoupil nápad - snad že samého nebe, pravděpodobně nedopatřením.

"A víte, že vím?" zavrčel úlisně. "Jenže váš Vojtišek má pravou nohu kratší a já levou."

"Namoutě!" zamyslela se Káča. "Takže vy to máte dočista naopak!"

"Pravdaže," hrdě přisvědčil čert.

Káča se pak na dlouhý kus cesty odmlčela. Čert se zájmem sledoval, kterak také jí usilovným přemýšlením praská v copech - a náhle, když už začaly od Káčiny zamotané hlavy odletovat jiskry, na ni bez výstrahy vybafl:

"A co kdybyste si radši vzala mne? Možná, že je lepší koukat se celý život na levou nohu kratší, než zrovna na pravou?"

"Zrovna tohle mě taky napadlo," stísněně přiznala Káča a zabrzdila Vořecha.

"To vás napadlo výborně," zajásal čert a v duchu zalitoval všech starostí a zbytečných výdajů s dragounskými manévry a vším tím ostatním. "Aby nám ten dobrý nápad někam nezapad, radši si ho hned podchytíme, třeba zrovna na tenhle pergamen, ten se k takovým věcem náramně hodí." A už soukal z kabely své psací náčiní.

"Panečku, vy jste rychlík," podivila se Káča, "jenomže máte prázdnou kalamář."

"To nic, to nevadí, inkoust je dneska stejně strašně špatnej. Víte, čím napsaná taková svatební smlouva nejjistějc platí? Krví napsaná! Když se tadyhle . . . jen tak malinko . . . jako píchnete do té krásný buclatý ručičky . . ."

"Chlape, vy jste čert!" zvolala Káča rozhořčeně, strhla pekelníkovi čepici a s opovržením cvrnkla do dvou

zakrslých, špatně začesaných růžků. "Vy jste nejenom čert, vy jste ba i sprosták! Co si to vlastně dovolujete, nabízet mi manželství, když já mám svýho Vojtu?"

"Já jenom," podotkl mírně čert, snášeje trpělivě i další pohlavy, "abyste nezapomněla, že mám právě tu opačnou nohu kratší, nežli váš Vojta. A na tom nic nemění, čertnečert. Rohy například váš Vojta nemá a neměl je ani myslivec, ani kovářskej, mlynářskej, statkářskej . . . Vy si přece, sakra, můžete vybírat - taková fortelná ženská! A mladáááá . . ."

"Nojo," zamyslela se opět Káča. "Na tom teda něco je. A já už myslela, že mám pokoj. Jenomže si stejně nejsem honem jistá, co by bylo lepší. Musím si to rozmyslet."

"Tak myslíte, myslíte, ale rychle! Už jsem s vámi ztratil spoustu času."

"Víte, to já nemám ráda," urazila se Káča, "když někdo říká se mnou strávenýmu času ztracenej. To by se děvčatům jako jsem já říkat nemělo, uznejte."

"No tak si myslíte, jak pomalu chcete, jenom už se proboha, vlastně - u všech nás rohatých - jednou rozmyslete!"

"Rozmyslím se, až se rozmyslím," odvětila váhavá Káča a usedla na pankejt, uondaný čert vedle ní.

Tak tam seděli a seděli, až nastal večer a venkované se vraceli z trhu. Zdravili Káču, ale ta, jak byla zamyšlená, si jich ani nevšimla, jen čert způsobně odpovídal: "Brejvečír, brejvečír, zdravíčko . . ."

Vojta doma spravoval plot a vyhlízel Káču. "Copak je s Káčou? Nestalo se jí něco ve městě?" zeptal se dědy Poříze, co chodíval do trhu s měchačkami a kvedlačkami a vracíval se vzdy poslední, protože se zpravidla za stržené peníze ve městě opil.

"I co by bylo," povídá děda Poříz, "Káča sedí za vsí na pankejtu a přemejšlí. A ne sama. Sedí tam s ní takovej vohnout, řek bych, že má koňskou nohu."

"A sakra," pravil Vojta, nechal plot plotem a pustil se za ves.

"Co to tu děláte?" zařval Vojta na čerta i Káču, sedící na pankejtu.

"Co bychom dělali?" opáčil čert slušně. "Tady panna sličná váhá - a já . . . já čekám co vyváhá. Počkejte si taky, nebudeme první, kdo takhle čeká, ale doufejme, že jsme poslední . . ."

"Co to tu žvaníte?" zařval Vojta ještě více, tentokrát jenom na čerta. "Neotíráte vy se náhodou nějak tady o Káču?"

Prásk - a už leží čert ve škarpě, rohy za ušima, zuby na vestě.

"A tobě," obrátil se Vojta k vyjevené Káče, "protože tě mám upřímně rád, nedám na hubu, ale na zadek!"

Od té doby jiz Káča nezaváhala a založila s Vojtou velmi šťastné a zdařilé manželství.

4. AŽ PŘÍLIŠ OBYČEJNÁ PRINCEZNA

Byl jednou jeden král, jedna princezna, i Honza byl. Ale drak nebyl. Princezna se jmenovala Jaroléta a to taky bylo všechno, co na ní bylo zvláštního. Neměla ani zlaté vlasy, ani oči jako nebe, ani miniaturní štrevíčky - a hlavně - nebyla ani hodná, ani zlá. A protože byla spíš hodná, snažila se vypadat spíš zlá, aby to bylo zajímavější. Vlastní průměrnost princeznu velice trápila a působila jí rozpaky, kdykoli se setkala s jinými princeznami, které byly buď hodně, nebo zlé, anebo se zlatou hvězdou na čele.

Marně Jaroléta máčela své hnědé vlasy v heřmánku, lesku nenabyly. Marně poprašovala svůj zvednutý nos rýžovou moučkou, lesku nepozbyl. Ze všeho nejvíce však ji mrzely kulaté červené tváře. Princezna má přece být bledá a křehká! Ráno co ráno pozoroval hlásný že své věže, jak princezna v zájmu křehkosti krouží u okna trupem. Poledne co poledne skrývali dvořané své úsměvy do rukávů, když Jaroléta kradí vylévala polévku do květináče s oleandrem a pod ubrusem nutila své moučníky královým ohařům. Tváře však byly stále červené a kulaté jako koblihy.

Jaroléta s hořkou závistí sledovala, jak se princezny ze sousedství provdávají za chrabré královce, ale i statečné venkovany, učitele hudby, pasáky prasat a koho ještě jen o její práh žádný nápadník nezavádil.

Jednoho dne tedy přistoupila k otci a pravila velmi vážně a jedním dechem:

"Drahý tatíčku! Hlava ti zapadla sněhem, kralování tě již unavilo. Je právě čas, abys mi vyhledal vhodného ženicha a začal trávit jeseň svého života v klidu a odpočinku."

Král zaklapl album poštovních známek, v němž se právě s láskou probíral, a zvolal překvapen:

"Ale co to pleteš, drahocenné dítě? o jakém to sněhu mluvíš na mé hlavě zvíčí kolena? Únava? Pche! Kralovat těm několika pastýřům, sedlákům a myslivcům, co tu máme, nedá kalou námahu, stejně si dělají co chtějí - a dělají to celkem dobře. Je to hezké od mé křepelíčky, že má péči, ale kvůli mně, Jaruško, takovou obět' dělat nemusíš."

"Prokristapána, táto," zaškaredila se Jaroléta, která neměla ráda, když pan král komolil její princeznovské jméno, "ty jsi spad z měsíce! Panebože, proč jen já se narodila v tomhle zakopaném království? Za sedmi horami panuje už druhý rok Honza, řečený Hloupý, za devíti řekami Drahomíra dostala nejmladšího že tří statečných rytířů, za pěti moři udělala Krasomila štěstí s učitelem hudby, že kterého se vyklubal princ a předevířem, za měděným lesem - víš, táto, jak ten král má tři dcery - nejstarší, prostřední a nejmladší - tak tam zrovna ten, co jednou ranou - a vůbec, ty mě neposloucháš, táto!"

"Co," vyděsil se král, opět zahloubaný do své sbírky, "říkala jsi něco, Jaruško?"

"Že mám toho dost!" vykřikla Jaroléta, až se předkové na stěně zatřásli. "Ani drak mě neunese, ani drak - co já jsem to za princeznu?"

"Ale, brouku, kde ti mám sehnat draka, víš, že jsou na vymření. Jen co jich ti princové do roka vyhubí! Z dovozu ho také nemohu obstarat, to bych ministři financí škaredě naboural rozpočet. Ale abys neřekla, zařídím ti v

lese takovou sluj - i když tam drak nebude, on už to ministr propagandy nějak zařídí, jako že tam je. Stejně ta sluj bude stát nekřesťanské peníze, mám-li počítat s ústředním topením, nehledě na to, že aby sis pořídila nějaký ten hadr na sebe - nemůžeš tam čekat na prince jako nějaká chudinka. Panebože, proč jsi mě obdařil dcerou!"

Nakonec byli ministři rádi, že mají nějakou činnost, protože ministrovat v království, kde si pastýři, sedláci a myslivci dělají co chtějí a dělají to celkem dobře, to je v podstatě nuda. Do půl roku vyrostla ze skromných královských prostředků v lese sluj jako klícka. Rozhodnuto, že s výstavbou topení se počká do zimy, třeba se princezna do té doby provdá. Aspoň zbylo na zaplacení dvorní švadleny Páráčkové, která vyrobila pro Jarolétu šestero šatů hedvábných a sedm z brokátu - na neděli.

Pokud jde o draka, král si vzal za záminku jakousi lumpárnu potulného majitele lunaparku a zabavil mu lochnesku. Nestvůra byla umístěna do nejzazšího kouta sluje; až se případný princ nebo Honza k pútce dostaví, řekne se, že drak strachy zdřevěněl.

Po ubytování princezny ve sluji nechal král rozhlásit, že jeho jedinou dceru unesl strašný netvor, drak Lochňák, a kdo by ji chtěl vysvobodit, že se mu dostane celého království a pro útěchu ještě ruky princezny.

O tom se dověděl za devíti bystřinami princ Hrdichvástal. Byl to králevic statečného zjevu - hrud' i ramena pečlivě koudelí vycpané, řeči vyšší než chochol na čepici, ale rozumu, že by dokázal jít s pilou trávu sekat, takže poddaným už začínal lézt krkem - i dělali mu, co uměli nejhoršího, a neuměli toho málo. Proto Hrdichvástala doma nic nedrželo a nepokládal za špatné východisko přiženit se do vzdálené země. Jen ten drak ho trochu zarážel. Nicméně nabrousil palaš, vsedl na valach a klusal do království Jarolétina otce.

Už od hraniční čáry byly rozestavěny šipky, mířící ke sluji. Na pokraji hustého hvozdů, u šipky "K draku coby několikrát kamenem dohodil", princ usedl, aby posvětil. Tou dobou se také ubíral k lesu dřevorubec Janek, řečený Trhlý.

"Buď pozdraven, statečný princ!" řekl.

Princ, nepostřehnul jízlivost, odvětil vážně: "I ty, dobrý chasníku!"

Slovo dalo slovo a Janek se nechal umluvit, že prince k jeskyni doprovodí.

"Víš, nerad se tam ochomýtám," pravil na omluvu svého váhání, "můj vlastní bratranec Honza, řečený Hloupý, teď vlastně Honza První, jednou skolil podobnou potvoru a žije s princeznou dodnes. Teď říká - nechte draku, coby je dračího."

Krok za krokem propadal princ větším chmurám a přitahoval koni uzdu, takže se ubírali co noha nohu mine. Což o to, při slyšení u krále nebo při družném hodokvasu, to se Hrdichvástal uměl vytahovat jak mlha z údolí, ale když pak přišlo na věc - opatrnost matka moudrosti!

Konečně se před oběma poutníky vynořila slunná mýtinka a na mýtince podivná stavba - cosi mezi pevností a letohrádkem. "Drak tam!" hlásila šipka jednoznačně.

"Co teď?" zachvěl se Hrdichvástal v rozpacích.

"Musíme ho vyvolat," děl Janek, "to nech na mě, znám to od bratrance."

Zamával sekýrou a vzkřikl: "Polez ven, bídný ptakoještěře!"

Z nitra sluje se ozvalo mocné klapání tesáků. To Jaroléta seděla na lochnesce a tahala za provázek.

Princ se zalekl a opravil původní výzvu:

"Propust' princeznu, vzácný cvakozubče, a necháme tě na pokoji!"

To se hodilo Jarolétě. Drak rázem zmlkl a propuštěná zajatkyně vyběhla na paseku.

Naneštěstí bylo právě pondělí, a proto neměla na sobě své krásné brokátové šaty, nýbrž ty nejobyčejnější a ještě k tomu zamazané od borůvek. Jak jí na tom zdravém vzduchu svědčilo, byla krev a mlíko, buclatá, ale čiperná jak luční koník.

Janek i Hrdichvástal samozřejmě očekávali nějakou utrápenou neduživku - a najednou holka jako jiskra, spíš veselá než smutná. Považovali ji za drakovu kuchařku.

"Kde je princezna?" zvolali jednohlasně.

"Drak ji právě pohltil," odvětila Jaroléta duchapřítomně. "A vzkazuje vám, abyste koukali vypadnout z lesa, nebo vás spořádá i po večeri!"

"Nuže, princezna je nenávrtně ztracena, nemáme tu již co pohledávat," s úlevou rozhodl Hrdichvástal a už točil koně.

"Jakýpak spěchy," mnil Janek uvážlivě, "takovej drak s princeznou v útrokách nadělá víc kraválu než skutečný škody."

Ale to už hovořil jen k ozvěně kopyt princova koně. Jaroléta si rozmazávala slzy potupy a vzteku po tvářích. Janek usedl na pařez a obrátil se k ní káravě:

"Že si taky nenajdeš lepší službu než u draka! To abys přišla o rozum, dívat se pořád, jak požírá princezny. Stejně se divím, že dřív neslupnul tebe - jsi taková - k nakousnutí . . ."

"A vůbec," pokračoval, nedočkav se odpovědi, "sekni s tím tady a pojď vařit třeba mně. Mám kousek odtud srub."

Princezna mlčela a upírala usazené oči do nesmyslna.

"S krbem," dodal Janek horlivě, "a mám tam takovou zahrádku s diviznou a petrklíčema."

Milý táto - (dostal pan král dopis) tak si myslím, že jsi vlastně ještě mladík, než abys šel na odpočinek. Jiní panovníci v tvých letech teprve začínají dělat díry do světa. Ty můžeš vládnout ještě léta letoucí vždyt' kralovat těm několika pastýřům, sedlákům a myslivcům, co si stejně dělají co chtějí - a k tomu ještě dobře to nedá kalou námahu. To víš, Janek by na to čas neměl, ten má své práce nad hlavu. A já teď taky. Táto, uznej, že od nás to žádat nemůžeš. Srdečně Tě zdravím a až půjdeš okolo, nech se vidět, abys nám dal dodatečné pozhnání.

Tvoje Jaruška.

P. S.: Až sem půjdeš, půjč si šaty od podkoního, Janek myslí, že jsem kuchařka - tak abys mě neshodil!

5. O RUSALCE

Za jasných nocí snila Rusalka o nádhře velkého světa lidí a záviděla vilám, které měly aspoň nožky a mohly tančit na paloučku, jezdit na jelenech, ba příležitostně se i spouštět s venkovskými chasníky.

"Vy ani nevíte, co máte," říkávala, "vy si to snad ani nezasloužíte! Poskakujete tu bosé po pasekách, zatímco kdesi ve světě se tančí na klouzavých, vyleštěných parketách, vozíte se na jelíncích bez sedel a při tom v lepší společnosti mají dámy arabské plnokrevníky, zvonící stříbrnými třmeny. Můžete se zjevit nad měsíčkem - a co je takový měsíček proti křišťálovým lustrům, a co je naše šišaté, zatuchlé jezírko proti benátským zrcadlům. Vždyť se v něm ani pořádně nevidíte - a kdybyste se viděly, patrně byste se více nezahazovaly s těmi všelijakými vandraky, potulnými muzikanty, dřevorubci a hajnými!"

"Ta má rozumu, od té doby, co za ní chodí princ," šeptaly si víly tajně mezi sebou a do očí Rusalce řekly jenom tolik, že "panská láska po zajících skáče a lepší hajný tady v lese než princ bůhvíkdě na zámku".

Jenže princ Lyrrouš pobýval u jezírka poměrně často. Líbilo se mu tam čím dál více - a komu by se tam nelíbilo - s něžnou, krásnou a pozornou Rusalkou. Vodní stvoření prince tak okouzilo, že se posléze už nechtěl nikde jinde koupat než právě u tohoto jezírka, ba ani mýt a holit. Střídavě se těšil s Rusalkou a psal básně o krásách přírody do tlustého ohmataného zápisníku. Dostat ho do zámku aspoň občas, na nějakou schůzi či banket, vyžadovalo od ceremoniářů nadlidského úsilí. Princ byl šťasten, nikoli však Rusalka. Co z toho měla, že Lyrrouš pochází z velkého, nádherného světa, když sama nespátřila ani vyleštěné parkety, ani drahocenné koberce, ani křišťálové lustry, ani zlaté nádobí a stříbrné přibory.

"Jsi na tom hůř než my s našimi chasníky," vysmívaly se víly.

"To tady Světluší každou sobotu její Toman donese sukni své sestry, aby si mohla jít do hospody zatancovat. I když pak sestra řádí jako zkažená, za tu zábavu to stojí. Ostatně - kdoví, jestli by se s tebou princ vůbec odvážil objevit v hospodě, nemluvě o dvoře královském!"

"Tati, obstarej mi nějaké nohy," řukala Rusalka den že dne.

"Třeba křivé, tlusté nebo hubené, to nevádí, když budu nosit dlouhou sukni."

"Nohy, nohy," vzdychal hastrmánek - tatíček. "Brní mi z toho v hlavě. Co sis to vzpomněla, děvče? I kdybychom nakrásně nohy sehnali, co potom? Co když tě princ nechá? Ta ostuda!"

"Ale on mě nenechá, tati, on mě má rád!"

Víly se pobaveně rozesmály a naděje na Rusalčino fiasko jim vnukla plno dobré vůle: "Tak přece něco vymyslete, strýčku! Když může Rusalka udělat štěstí . . ."

"Vzpomínám si," zadumal se hastrman, "že někde v nejhlubším černém lese by měla žít moudrá stařenka, která zná mnohé léky a hodně dovede. Jednou mi vyléčila regma. Ale jak se jenom . . . ach - ta skleróza!"

"Ale to je přece stará Ježibová," volaly víly. "Ta co nám připravuje březové šampóny a pudr z křídel bělášků. A všelicos. Říká se, že pomáhala i při porodu toho dudáka že Strakonic, víte, toho průšviháře - ano, ta jistě Rusalce nějaké nohy implantuje, ta dokáže všecko!"

"To já znám, to já znám," pokývala šedivou hlavou dovedná stařenka. "Holka se zbláznila do šlechtického titulu a myslí si, že stačí mít pár pohledných stehýnek a všechno půjde samo. Milá zlatá, takový dvůr královský, to je hotová džungle, kampak se hrabe náš starý pralesík i se všemi svými vlky a liškami!"

"Tak, tak," přisvědčil vodník. "odřou ji tam z kůže bez nože a vrátí se žitím uvadlá ještě ráda domů do jezírka."

"To není jen tančit a zpívat, objímat se a líbat," popichovaly víly.

"Koukala bys, co nám to jenom dá za fušku, když chceme u zábavy obstát mezi venkovskými děvčaty. To musíš taky umět inteligentně promluvit. o počasí, o dobytku, o úrodě. A na zámku je to jistě ještě mnohem složitější."

"Baže," řekla Ježibová.

"Tam se musíš vyznat i v dějinách umění. ve sportu v módě a v politice. Tam se to hemží světem protřelými šlechtičkami, které dobře vědí, že koukání na sebehezčí tvářičku bez ničeho navíc časem znudí každého muzského."

"Ale prince mě má přece rád!" stála na svém Rusalka.

"Rád, rád," mávla rukou zkušená stařena a už bez přemlouvání opatřila Rusalku dvěma překrásnými nožkami, přímo na míru.

"Lyrrouši, Lyrrouši," volala příští den Rusalka, jen co se princ objevil.

"Ani se nesvlékej! Proč by ses koupal zde, v bahnitěm a zazabincovaném jezírku, když máš doma mramorovou vanu s pěnou a zlatou sprchu s vodou studenou i teplou. Už nemusíš kvůli mně strádat, už nemusíš!"

"Ty kráčíš," podivil se Lyrrouš, "ty se mi ubíráš vstříc!"

"Já kráčím, kráčím!" jásala Rusalka.

"Nic už nás tedy nemůže rozdělit," vroucně pravil princ. "I na zámku budeš se mnou, abys mi připomínala, že kromě křišťálových lustrů svítí také stříbrný měsíček a kromě mramorových sloupů tyčí se někde i vonící a šumící borovice. Zdá se mi, že jsem nejšťastnější mezi smrtelníky."

"Vidíte, závistné veveřice," utrousila Rusalka přes rameno k vilám a již si to hnala k princovu koni.

"Povezeš mě před sebou nebo za sebou? Jak se to podle společenských předpisů lépe hodí?"

"Běda, pýcha předchází pád," zažbluňkal vodník a zmizel pod hladinou.

Po drahnou dobu nepřicházely od Rusalky žádné zprávy. Všichni u jezírka i v lese se třásli zvědavostí, otec

hastrman kromě toho i upřímnými obavami o dceřin osud.

"Ti vaši pacholáci jsou úplně k ničemu," zlobil se vodník na víly, "o tom, jak se farářově kuchaře připálily buchty nebo o tom, jak rychtářovi koně spásli staré Vejmelkové jetel, toho vědí habaděj, ale co se děje na zámku, o tom nemají poněti!"

"Kovář Jíra," vzpomněla si víla Klikvana, "se prý zná s kočím časopisu Pázečí svět. Touto pěšinkou bychom se mohli něco dovědět."

"Tak nějak zapůsob na kováře," žádonil otec vodník.

"Houby muchomůrky!" odsekla Klikvana.

"Je ženatý a kovářka je udělaná osoba. Nechtěla bych od ní držet ani pohazení."

"Tak si, u všech pulců, namluv toho kočího!"

"To by možná šlo," milostivě se uvolila Klikvana.

"Zkusím občas tančit na paloučku u silnice. Bude-li tudy projíždět, jistě mě nepřehlédne."

Vše šlo podle plánu a do příštího úplňku se Klikvana vrátila k jezírku v nejlepší míře - a hlavně - nabitá zaručenými zprávami: "Rusalka sklízí u dvora veliké společenské úspěchy. Naučila se rychle všemu, co jen tam může mladá dáma potřebovat. Tančí čtverylku, menuet, sarabandu i kankán, zvatlá několika jazyky, jezdí na koni, střílí z luku, maluje, skládá nokturna, ba i píše a obzvláště dobře počítá. Nejurozenější dámy z široka daleka se po ní opičí. Začaly nosit rozpuštěné vlasy, přestaly se navlékat do korzetů - a za průsvitné rukavičky s co nejjemnějšími blánami mezi prsty se už i v zahraničí platí zlatem."

"To je všechno moc hezké," pochybovačně se zašklebil vodník, "ale jen aby si princ Rusalku také brzy vzal."

"To nejlepší nakonec," zamávala ručkama Klikvana.

"Není zcela jasné, zda Rusalka vůbec ještě o Lyrrouše stojí. Proslychá se, že ji požádal o ruku jeden cizí kníže, bohatý až strach. Její šaramance ho prý bezmála připravila o rozum. V Pázečím světě teď probíhá anketa, jestli si má Rusalka knížete vzít, anebo raději počkat ještě na někoho lepšího. V posledním čísle zabraly nejružnější názory čtenářů tolik místa, že redakce musela vrátit princí Lyrroušovi jeho nejnovější verše jako ne dosti aktuální. Mimochodem, Rosta mi prozradil, že byli této nejnovější výmluvě docela rádi, neboť princ veršotepe pode všechnu kritiku . . . Ale hledme - koho sem tak pozdě kůň nese, strýčku?"

"Ať na místě vyschnu, není-li to sám princ!" zvolal vodník.

A tu již princ skáče z oře, odhazuje těsný dvorský šat a vrhá se do měsíčkem prozářené vody, až to cáká všude vúkol.

"Nono," poklepal mu starý hastrman na rameno.

"Hlavu vzhůru hochu, a pořádně se nadýchnout! Pro jedno kvítí měsíc nesvíti, není třeba se kvůli holce hned topit."

"Vzdyť já se přece netopím, strýčku," ohradil se princ.

"Já se jenom koupu. Na zámku je teď nesnesitelný binec, jedna recepce za druhou - vždycky mi to lezlo krkem a jenom tady u jezírka mi bývalo dobře. Směl bych sem, živáčkové draží, chodit i teď, třebaže bez Rusalky? Lákal jsem ji, pravda, ale nevlákal. Jestli mě teď vyhodíte, co já si, ubohý, počnu?"

Samozřejmě, že ho nevyhodili - a bylo jim všem dohromady dobře. S vilami, jež se mu podbízely, se však princ, nezaplétal. Báł se, aby se nechtěly dostat ke dvoru a nenastal další společenský binec.

6. DLOUHÝ, ŠIROKÝ A BYSTROZRÁKÝ

Král Zlatohrab Devátý se chystal na odpočinek. Byl již starý a nebudil u ministrů takovou vážnost, jak by si byl přál. Soužení mu působil jediný syn, princ Present. Panovník si nedovedl představit ten bláznec, až se králevic ujme vlády. Nejenže byl Present nešikovný k jízdě koňmo, lukostřelbě i klání, ale i pro vědy byl natvrddý a ve společnosti trapný. Král usoudil, že je třeba nějaké rozumné ženské, která by nenápadně držela ruku nad Presentem i nad královstvím.

"Synku," řekl král jednoho dne, "zajdi do obrazárny, vlevo od posledního okna visí na zdi dvanáct krasavic. Všechny jsou nejen sličné, ale i vzdělané - vyber si, kterou bys rád za ženu."

To bylo něco pro Presenta. Hned pílil do galerie a dlouho běhal od jednoho obrazu k druhému. Bylo věru co obzírat! Krasavice černovlasé a jiskrné, plavovlásky s očima pomněnkovými i medově zlatými a také jedna rusovláška tam byla, s alabastrovou tváří a žhavě zeleným pohledem. Princ už si málem vybral právě ji, když tu jeho zrak spočinul na menším obraze, opřeném o zeď a přikrytém pytle. odhalil jej a hle - byla to nedokončená skica mladé dívky tak líbezná, že Presentovi klesla dolní čelist na prsa.

"Tu chci a žádnou jinou!" oznámil pák otci.

"To je ti podobné," zakabonil se král.

"Víš, co s tím bude za starosti? To je přece princezna Osmikrása. Z malíře, který obraz rozdělal, se vyklubal hrozný černokněžník Alizarin. Dříve, než svou práci dokončil, zmizel se zálohou na honorář a zmizela i princezna. Holenku, kdybys chtěl Osmikrásu vysvobodit, to bys musel jinak jezdit na koni, střílet a vyznat se aspoň v právech, neřkuli v zeměpise, protože ten zloduch žije za sedmi horami a devíti moři."

"Nač by mi byla nějaká krasojízda, ostrostřelba či dokonce školní vzdělání?" osopil se Present na otce.

"Důležitý je původ královský - a když je třeba něco udělat, je dosti sprostého lidu, aby to někdo provedl za mne. Možná, že nevíš, co všechno je mi známo stran osvobozování princezen!"

Král se chytil za hlavu:

"Kdybys o tom aspoň věděl od starších a třeba zkažených princů. Jenomže tebe poučila stařícká chuťva svými povídačkami před spaním, Prezente - a dneska je všechno jinak, než za časů jejích babiček."

Jenomže Present se nedal zmást. Ve stáji si vybral nejhoršího koně. Jednak proto, že právě taková zvířata se ve vrcholných okamžicích proměňují v zázračné hřebce, jednak i proto, že svou mátožnou povahou odpovídal princovým jezdeckým možnostem. Král se opětovně chytil za hlavu, nicméně vybavil Prezenta potřebnými pečeti, cennými papíry i hotovým zlatem.

Všechno šlo jako na drátku. Než se slunce dopracovalo k poledni, kůň pod princem padl a Present v nejlepším rozmaru usedl vedle mršiny, očekávaje, kdyže se změní v ohnivého tátoše.

K večeru prince oslovil náhodný pocestný mimořádné tělesné délky:

"Pán měl jistě svého koníčka velmi rád, když tu tak sedí a truchlí, přestože už notně zapáchá. Co kdybychom ho zakopali?"

Present usoudil, že kůň se snad opravdu změní v cokoli jiného, než v zázračné zvíře - a dovolil pocestnému jeho chatrné pozůstatky zakopat. Zatímco pracoval, chlubil se ten dlouhán, že by pána dovedl rychleji přepravit kam je třeba než nějaký obyčejný kůň.

"Mým řemeslem je natahovati se do výšky," pravil.

"Vytáhnu se až kam! A pak chodím jedním krokem přes hory, druhým přes doly. Vezměte mě do služby!"

Králevis byl pro a dobře udělal. Dlouhý se vytáhl až do oblak, posadil si prince na špičku škorně a přešel sedmery hory sedmi kroky.

U prvního z devíti moří ležel na pláži tlouštík, hanba pohledět.

"I to je můj kamarád Široký!" zaradoval se Dlouhý.

"Ten dovede ještě lepší kousky než já. Vezmi ho, pane, do služby."

Present byl pro a tu se Široký roztáhl po celé pláži, až mušle praskaly, otevřel hubu a ve chvílce vypil dna moře se vším, co v něm zrovna bylo. Dlouhý si posadil každého na jednu škorní a přešel suchou nohou. Na protějším břehu Široký vrátil moře na původní místo - i s loděmi, sirénami a hlavonožci.

Tak se tři poutníci brzy dostali do kraje, kde sídlil černokněžník Alizarin. Byla to pustina a divočina. Půda ležela ladem, lesy nekácené, louky nesečené, skály skalisté a řeky široce rozlité. Svízelná cesta posléze skončila ve smrdutém močálu. Shora pištěli komáři, zdola bublaly jedovaté plyny a bahno se tvářilo jako by chtělo vcucnout vše, co se octne v jeho blízkosti. Princ Present i oba jeho pomocníci stáli po kolena v rašeliništi, dychtivě se chvějícím jak sulc - a protože Širokému se eklovalo ten neřád pít, modlili se o záchranu ke všem svatým i pohanským.

Když byla nouze nejvyšší, ubírá se kolem chlápka se zavázanýma očima jako kdyby se nechumelilo.

"Jakpak vidíš na cestu," podivil se princ, "s obvazem přes oči a ještě v tak strašlivém marastu?"

"Kdybych si oči rozevázal," odtušil člověk, "neviděl bych na cestu, ale na všechno, co se hluboko pod zemí skrývá. Takhle vidím akorát, kudy vede močalem pevná pěšinka."

A ochotně je z rašeliniště vyvedl, načež ho princ také vzal do služby. Bystrozraký byl rád, neboť dobře viděl do Presentova napěchovaného měšce. Rozfáchoval si oči a stanovil přesný směr k černokněžnickové sluji. Dlouhý se vytáhl a ve chvílce všichni stáli před bytelným srubem.

Hned za obydlen se vzdouvalo černočerné jezero, na jehož břehu neklamně rozeznali zlovolného Alizarina. Seděl na plátěné židličce, kolem sebe zapíchány rybářské pruty, a urputnými pohyby se rozháněl štětcem po rozsáhlém plátně, pomáhaje si dlaněmi i chodidly. Ze smolně černého vousu vyhlížela tvář tak nerudná, až v princův tuhla krev. Ale tu již se objevila princezna Osmikrása! Present ji poznal okamžitě, přestože na obraze vyhlížela nesrovnatelně lépe. Píchlo ho u srdce, když spatřil, jak se nebohá bloumavě potlouká po pobřeží, zdvíhající kameny a sbírající do pikslíčky rousnice i jiné hnusné červy.

Vzpomněl si na vyprávění chuťvino a zvolal mužným hlasem:

"Nezoufej, duše drahá, přišel jsem tě vysvobodit!"

Princezna se polekala, až upustila plechovku se žížalami, zatímco Alizarin si přichozích nevšímal, což prince poněkud zneklidnilo.

Dlouhý, Široký a Bystrozraký pokročili k jezeru a vyptávali se černokněžníka, zda chytá na třesně nebo na těsto. Osmikrása si všechny poutníky prohlížela s podezřavým zájmem. Černokněžník, když si poklábil se třemi podivnými chlápky o rybách, obrátil se zničehonic k princůvi:

"Tři noci uhlídat a je tvoje," poznamenal a sbalil fídlátka.

První večere ve srubu byla příjemným překvapením pro všechny čtyři hosty. Zatímco Dlouhý, Široký a Bystrozraký si libovali v chutných štikách a domácí slivovici, princ nemohl ani polykat při pohledu na Osmikrásu. Nebyla už v chudých záplatovaných šatech jako u jezera! Na rozpuštěných vlasech zářil zlatohlav, ruce, krk, ba i nohy měla krasavice ověšené šperky a po prkenné podlaze zmítala hedvábnou vlečkou.

"Promiňte mou odpolední zamlklost," cvrlikala, "v prostých šatech jsem vždy nesvá. Ach pánové, copak je nového ve městě?"

"Tohle dělá vždycky, když ji někdo přijde osvobozovat," vysvětlil černokněžník nevrle.

"Každé ženské v pustině nejvíc chybí chlapi, na které by mohla kroutit očima a tou . . . vlečkou."

Princi se ta potupná řeč nelíbila a byl by rád Alizarina poučil o slušném chování, ale nezdálo se, že by některý ze tří tovaryšů měl chuť do rvačky - proto raději mlčel. Osmikrása se ostatně neurazila, stále se jen hihňala bez příčiny a nakonec po vydatné pitce všichni usnuli jako polena, aniž pomyslili na noční hlídání.

Probudili se, když bylo slunce vysoko a princezna nikde.

"Neuhlídali jste," zavrčel černokněžník, protíraje si zarudlá víčka.

"Hola - Bystrozraký, ukaz co dovedem!" zvolal princ.

Bystrozřaký si uvolnil oči a povídá:

"Vídím les a za lesem paseku. Na pasece seník, v seníku seno. V seně pytel křížal - a v těch křížalách se princezna ukrývá!"

Pak stačilo, aby Dlouhý udělal jediný krok - a v příští chvíli vyklepal na prahu srubu z pytle křížaly i s Osmikrásou.

Princezna se tvářila nejapně, neboť byla v prostých šatech nesvá a černokněžník posupně pravil:

"To tu ještě nebylo!"

Pak popadl nůž a košík, oznámil, že jde na houby a jinak, aby si každý dělal co chce.

Prezent by se byl rád bavil s Osmikrásou, ale ta stála na svém, že se musí připravit na večer - natočit si vlasy, osvěžit tvář heřmánkem a vůbec. Odebrala se do podkroví a zatarasila vchod starodávnou truhlou.

"To je mi pěkná fiflena," mnil Bystrozřaký a také Dlouhý se Širokým svého chlebodáře přemlouvali, aby se poohlédli po jiné nevěstě.

S princem však nebyla řeč, a proto se jeho tři pracovníci vydali na ryby. Prezent se jal slídit černokněžnickým sídlem. Neodpovídalo jeho představám. Pádné zaprášené ampule s divotvornými tekutinami pouze vzorně vymyté misky a skleničky, srovnané podle velikostí, sada štětců malých a sada štětců velkých, nádoby na červy a rybičky, pánské škorně pečlivě zbavené bláta všechno na svém místě, srovnané a zarovnané. Tento až strohý mužský pořádek se prolínal s nepředstavitelným zmatkem ve věcech ženských. V hrnečku od čaje se povalovalo několik spon do vlasů, zpod ozdobného polštáře se na prince vyvalila hromada barevných dámských punčoch postříkaných blátem, na olejové lampě visel vyšívaný kulatý podvazek.

Znepokojen se vydal Prezent na půdu. Před dveřmi princezny světničky uklouzl v kaluži pleťového mléka, takže si rozbil obě kolena a ohnul levou ostruhu. Nicméně na půdě našel, co hledal. V těžké truhle byl nácpan skutečný a pravý černokněžnický plášť se všelijakými hvězdami a půlměsíci, napůl sežraný od molů. Na něm trůnila veletlustá kniha, nadepsaná: čáry a kouzla. A vedle toho skutečná kouzelnická hůlka!

Princ otevřel knihu . . .

Byl v ní založen list s načmáraným nápisem:

"V tom se nehrab, troubo, sice se ti pracka v hrábě promění!"

Vyděsil se, jako by ho někdo přistihl, a hnal z půdy, až se udeřil o trám.

Večer Osmikrása připlula do jizby v nevidaném lesku, kroutila očima a hihňala se bez příčiny - a všichni znovu pili a hodovali. Černokněžník byl nějak vlídnější než předchozího dne. Chválil prince, že má schopné pomocníky.

Nakonec všichni usnuli jako polena, aniž pomysleli na hlídání Osmikrásy. Probudili se k polednímu a princezna nikde.

"Honem hledat!" pobízel Alizarin.

Bystrozřaký si rozvázal zrak, maličko se porozhlédl a povídá:

"Vídím záliv na jezeře, v tom zálivu hloubku nesmírnou a v té hloubce truhlici kovanou. V té truhle princezna leží, dechu popadá stěží."

Tu již stačilo, aby se Široký roztáhl, jezero vypil, truhlu vylovili a vystřídali se při dýchání z úst do úst.

"Myslíš hlavou?" seřval černokněžník princeznu, když se konečně probrala.

"Tady pánové se mohli kvůli tobě nachladit, bláznivá břehule!"

Princ by ho byl rád poučil o správném chování, ale nezdálo se, že by některý z jeho tří tovaryšů měl chuť do rvačky, ostatně - ani Osmikrása nevypadala dvakrát uraženě, nechal tedy tak.

Černokněžník se odebral do lesů sbírat samorosty a princezna začala dosti neurvale nabádat hosty ke zpáteční cestě.

"Vytahují se mraky," hlásila, ač nebe bylo modré jako zástěra.

"Chytnou-li vás tu deště, nevyhrabete se odtud do čtrnácti dnů! A tady je za dešťů děsná otrava."

"Což jsi zapomněla, proč jsme přišli?" podivil se princ.

"Ále!" mávla rukou.

"Po třetí mě stejně nenajdete, tak nač se zdržovat?"

Pak začala horlivě uklízet po světnici své rozházené svršky a dělala to zvláště. Sponky do vlasů, zamazané punčochy, mašličky, šátečky a jiné serepetičky - všechno strkala pod medvědí kůži na podlaze.

"Já že dělám nepořádek," povídala si při tom, "vždyť já dělám pořádek!"

A skutečně - světnice po chvíli vypadala docela uspořádaně, až na to, že místo kůže ležel před krbem pěkně podvycpaný medvěd. Pak princezna poslala Dlouhého na dříví, Širokého pro vodu a prince na ryby. Bystrozřakého požádala, aby jí pomohl nalézt ztracený knoflík.

Prince na ryby nic netáhlo, proto usedl na záprazí a tloukl špačky. Tak se stalo, že uslyšel Osmikrásu, která vede ve světnici s Bystrozřakým divnou řeč:

"A co do mne - do mne také vidíš?" zeptala se.

"Aby ne," chvástal se Bystrozřaký a sňal šátek z očí.

"Srdce a plíce v pořádku. Další vnitřnosti mírně pokřivené - to je od šněrovačky. Na pravé holenní kosti stopa po zlomenině."

"To jsem předloni spadla s koně. A co takhle duši nevidíš?" otázala se princezna.

"Duše je neviditelná," namítl Bystrozřaký, "a kdoví, jestli vůbec je."

"No dobře. Ale v mé světničce ve skříněčce - vidíš to zlato, stříbro a drahé kamení? To všechno bude tvoje, když mě této noci nenajdeš! Já už na mou duši nevím, kam bych se schovala!"

"Copak ty se schovááš sama?" podivil se Bystrozřaký.

"Tebe neschovává černokněžník Alizarin?"

"Kdepak," ubrekla Osmikrása, "vždyť ten by se mě s chutí zbavil! Napřed mě sem vylákal - já hloupá princezna nezkušená - uteču s umělcem do lesa, koruny se zřeknu - a najednou mě má dost. Že prý dělám nepořádek, že mu narušuju denní řád a lad. A když mě sem jednou do roka někdo přijede osvobozovat, že kroutím očima a vlečkou jako nějaká helmbrechtnice. Jednou do roka si každá žena potřebuje trochu zaflirovat, ne?"

Princezně se vyvalily z očí slzy jako holubí vejce a také Bystrozraký si dojatě utíral oči obvazem.

"Nešťastná láska, to já znám," připustil konečně.

"To mne jednou nechala holka jen proto, že jsem jí uviděl kamínky ve žlučníku. Z lásky člověk někdy trpí i za svoje přednosti. Neboj se, princezno, zítra tě nenajdu, kdybych si měl utržit doživotní ostudu - a udělám to pro tebe úplně zdarma! - No, tak pár zlatáčeků, aby ses neurazila, podle úvahy - míšek, dva míšky . . ."

Prezent nevěřil svým uším. Dělal jakoby nic, ale při večeři mu nechutnalo. Ráno - samozřejmě, princezna pryč a Bystrozraký, ať koukal jak koukal, vykukat ji nemohl.

"Mám nějakou vlčí mlhu nebo zánět spojivek," vymluvil se.

Černokněžník sprostě nadával, že jsou všichni podvodníci a že to tak nenechá - každý se tu jen zadarmo nažere a napije, ale princeznu hledat - na to by je neužil.

Zkrátka - princí jeho tři pomocníci odjeli s nepořízenou. Na hranici rodného království Present vyplatil slíbenou mzdu Dlouhému, Širokému a nakonec i Bystrozrakému, přestože ten si vydělal víc od princezny.

Pak se princ kající odebral ke starému otci a oznámil, že by si přece jen vzal tu rusovlásku - a obraz Osmikrásy že by se měl poslat Alizarinovi k doděláním, protože princezna ve skutečnosti vůbec není tak krásná, jak to vypadalo.

Tím se Present celkem snadno zbavil vzpomínky na Osmikrásu, ale zato Alizarin se Osmikrásy nikdy nezbavil. A kdoví - třeba by mu byla chyběla!

7. VĚRKA A NEVĚRKA

Žily - byly v jednom dalekém městě přístavním dvě sestry, Věrka a Nevěrka. Říkalo se, že Nevěrka je hezčí než Věrka, ale nebyla to pravda, obě byly jako obrázek. Jenom Nevěrka se lépe strojila i nosila, ale to už souviselo s jejím zaměstnáním; byla šenkýřkou v krčmě Maléro Grande, zatímco Věrka tam působila jako kuchařka.

Obě sestry se nesmírně zalíbily dvěma přátelům - námořníkům, Jónovi a Pólovi. Věrce se Jón také líbil a Nevěrce Pól, proto si příslibili věrnost až do hrobu tmavého - a že se vezmou, až se Jón stane prvním a Pól druhým kormidelníkem.

Po zasnubách se námořníci vydali na dalekou cestu přes dva oceány, a to uhelnou lodí Ukoptěný dědek. Plavili se dnem i nocí, hned pod Polárkou, hned pod Jižním křížem, a Jón si rád po večerech Póla dobíral:

"Jen počkej, s čím se shledáš, až se po třech letech vrátíme! Ta tvoje Nevěrka je nějak moc do větru. Nosí květovanou sukni a kruhy v uších. To já si vybral líp, Věrka se ještě na nikoho neusmála, než na mne. A sukni nosí pruhovanou, jako slušná ženská."

"Nech na hlavě," odbyl kamaráda Pól, "stejně Nevěrce věřím! A to je taky jinej kumšt, zůstat věrná, když se dveře netrhnou a v lokále samí stoprocentní chlapi! U tý tvý kalupinky je počestnost z nouze ctnost, abys věděl, banáne jeden nedovařenej!"

Tak i jinak se potýkali, protože o čem na dlouhé cestě hovořit? Jindy si zase říkali, jaké má Věrka svítivé zlaté copy a Nevěrka hluboké černé oči a Věrka sametový hlas a Nevěrka zvonečkový smích a Věrka tamto a Nevěrka tohle.

Zatím Věrka pilně vařila rybí polévky, smažila mořské hvězdice a pekla chobotnice, Nevěrka zase čepovala nápoje všech barev, stupňů a procent; rok uběhl než bys vytáhl kotvu, a obě byly věrné - nic než Jón a Pól jim na mysli nepřišlo.

"Jaké má ten Jón svaly," vzdychala Věrka, "jen mu dát trojzubec - a je to hotový sám bůh moří."

"No a co Pól," vzpomínala Nevěrka, "ten i bez trojzubce!"

Jednoho dne však, vlastně večera, zavítali do krčmy Maléro Grande dva nebezpeční piráti, Kudlovrh a Škrtichřtán. Jeden dvě kudly za pasem, druhý pistol u kolen, jeden žlutý šátek, druhý fialový šátek, jeden dřevěnou nohu, druhý černý poklopec přes oko - jinak na nich nic nebylo, a co taky, pirát jako pirát. Jak se dalo čekat, dělali jen samé nepříjemnosti. Kudlovrhovi se zdála vorvaní polévka přesolená a šel to do kuchyně vytknout Věrce, kdežto Škrtichřtán shledal špatnou míru rumu a zavedl o tom spor s Nevěrkou.

Když si to o půlnoci šněrovali úzkými uličkami k mateřské lodi, svěřil Kudlovrh Škrtichřtánovi a Škrtichřtán Kudlovrhovi, že s jejich otrlými, mořem a rumem tvrzenými srdci není vše v pořádku.

"Karamba, to byla kuchta!" pravil Kudlovrh.

"Takovou ženskou dostat, tak pověším řemeslo na skobu a začnu se živit počestně. Třeba u majákový služby, co bys tomu řekl?"

"Seš ráhnem praštěnej," soudil Škrtichřtán, "ale ta šenkýřka - parblé - hotová siréna! Tu klofnout, tak přestanu loupit a dám se na kšeft. Zlodějna jako zlodějna, ale aspoň to líp vypadá."

Mezitím obě sestry zametly prkennou podlahu a oddechly si: "To jsme tu zas měly dva hulváty! Zaplat'pámbu, že už je po práci. Ach ten Jón, kdyby už tu byl - ach ten Pól, co asi dělá?"

Piráti nevytáhli kotvu, jak měli původně v úmyslu. Náhle objevili, že je nutné provést neodkladné opravy vysmolit palubu, zašít plachty, natřít brlení - a vůbec, práce jak na katedrále!

Udržba pirátské lodi pokračovala zvolna. oba přátelé totiž vysedávali v krčmě od božího rána až do zavírací hodiny. Škrtichřtán nespouštěl oči, vlastně oko, z Nevěrky, Kudlovrh zase neustále běhal do kuchyně - tu pro kečup,

tu pro pepř, jindy zase, že má v jídle vlas. Ryze obchodnická zdvořilost Věrky i Nevěrky hryzla piráty až do morku kostí, takže skřípali zažloutlými zuby a plivali žvýkáci tabák na stůl místo na podlahu.

Jedno pondělí, to byl v Maléro grande zavírací den, kráčí Kudlovrh se Škrtichřtánem po bazáru, přemýšlejíce, co by dívkám koupili, aby roztavili jejich lhostejnost jako špek na pánvičce. Nemohli se dohodnout, zda to má být zlato, perly nebo jantar, už se málem fackovali, když tu spatří prodavače jedů a drog, jak pokřikuje:

"Nápoj lásky! Nápoj lásky! Penězi k nezaplacení! Jen za hotové! Zázračný prostředek! Účinkuje do čtyřiaadvaceti hodin!"

"Slyšíš, kormoráne, či seš hluchej?" šťouchl Kudlovrh do kamaráda, který jen odplivl, řka "švindl!", ale už prohledával kapsy.

V úterý obratně vpašovali, což pro takové grázly nebylo nic těžkého, Věrce i Nevěrce do ranního čaje po odlívce zázračné tekutiny. Toho dne po práci Věrka ještě říkala "ach ten Jón, jen mu dát trojzubec," ale už z jejích slov neznělo to původní pevné přesvědčení. Nevěrka řekla jen "ach jo" a celé zmatené honem usnuly.

Ve středu ráno bylo ještě hůř. Věrka si stále pro sebe drmolila, že "Jón je nejkrásnější, nejhodnější, nejchytřejší" a přitom rozbila čtyři talíře. Když si Kudlovrh přišel pro vorčestr, vrazila mu do ruky vidličku a zeptala se, zda může mít Neptun dřevěnou nohu. Kudlovrh vážně odtušil, že nepochybně, protože kam by moře přišlo bez dřevěných nohou. Nevěrka se zase v lokále ukvapeně vyjádřila, že pohled jednookého muže je upřímnější než dvouokého a Škrtichřtán se radostí zlinkoval, až svým jediným okem viděl čtyřikrát.

Své nemístné myšlenky sestry jedna před druhou bedlivě tajily, ale večerní hovory o Jónovi a Pólovi přestaly jako když utne. Jednou se Věrka dokonce vyslovila, že pirát je taky člověk a jak by bylo krásné přivést takového lumpa k počestnému zivotu, třeba na majáku. Nevěrka pak pravila, že okrádání bohatých loďařů hříchu nečiní a že by ji to možná bavilo více, než věčné cmrndání sody do whisky. Beztak jim to pojišťovna všechno zaplatí!

"Ten Kudlovrh," uřekla se najednou Věrka, "jak on se nese na té dřevěné noze! Pomalu jak bůh moře na vlnách."

"Proti Škrtichřtánovi je bůh moře břídl!" vykřikla Nevěrka.

"Břídil - nebřídil, jednou jsme zaslíbené Jónovi a Pólovi, proto dost řečí," vzpamatovala se Věrka.

"Omyly se mají napravovat, a ne v nich pokračovat," vzpurně zareptala Nevěrka.

V největší hádce zavyla lodní siréna od mola.

"Probůh, Ukoptěný dědek!" vykřikla Věrka.

"Dneska se měl vrátit a my na to dočista zapomněly!"

Protože sotva svítalo, seděly obě sestry na postelích ještě v košilích a s vlasy natočenými na papírkách. Naděje, že by se mohly k uvítání lodi ustrojit včas, zmizela, jen co odhrnuly cíp záclonky. Všechny slušné zeny, jimz se na Ukoptěném dědku vraceli jejich manželé, snoubenci či milenci, už svátečně vyparáděné pílily k molu.

Jón a Pól se marně rozhlíželi po přístavišti. Spatřili rybářky z města i okolí v nažehlených sukních, trhovkyně z bazáru, číšnice, kuchařky a fícky ze všech krčem přístavních, slečnu z pošty s drdolem vyhnáným do krajnosti i slečnu z banky, která mávala vyšívaným krajkovým šátečkem ještě ve chvíli, kdy už ji její námořník svíral v náručí. Rejdařova dcera, samé zlato a perly, vyskočila z kočáru rovnou na prsa kapitána, aniž by čekala, až jí sluha otevře dvířka - jenom Věrka a Nevěrka nikde!

"Jistě jsou nemocné!" vyděsili se Jón a Pól a spěchali k Maléro grande.

Tam však zastali Věrku i Nevěrku v plném zdraví, jak zoufale shledávají punčochy, střevice a lajblíky. O nějakém občerstvení po daleké cestě nemohlo být řečí, na stole se válely slupky z pomeranče a patka předvčerejšího chleba.

"Holky, holky, takhle se vítají námořníci?" podivili se Jón a Pól.

"Připluli jsme přece přesně načas!"

Nakonec však byli rádi, že své milé vůbec našli a trpělivě vyčkali otevírací hodiny, aby pak zasedli k obyčejné ranní gulášovce.

Šplouchající lzícemi v odbyté polévce, tiše se bavili o Věrce a Nevěrce, ale jinak, než za hvězdnatých nocí na Ukoptěném dědku, mnohem smutněji.

"Ta Věrka má pořád zlaté copy, ale nějak bez lesku," stěžoval si Jón, "a hlas už vůbec nemá sametový, spíš plechový."

"Co teprve Nevěrka," rozlítostnil se Pól, "ty černé oči už vůbec nemá hluboké, ale jako když studnu zasype kamením. A zvonečkový smích? Pchá - směje se jak racek nad kuchyňskými splašky."

U vedlejšího stolu natahovali uši Kudlovrh a Škrtichřtán; ten rýpal kudlou do stolní desky, onen leštil pistol rukávem.

Do všeobecného napětí náhle Nevěrka udeřila púllitrem o pult a pravila jako kdyby nic, jenom velice hlasitě a zřetelně: "Ty, poslyš, Póle, nezlob se na mne, ale já už tě nemůžu mít ráda, protože se mi tady ten pirát líbí víc. Přeju ti tedy moc štěstí a tak . . ."

Pól se div nerozplakal, zatímco Škrtichřtán zajásal:

"Johoho, na to se napiju přemnoho!"

A jak vyskakoval radostí, Věrce začaly v kuchyni padat hmoždíře ze stěn, takže pochopila co se stalo a vešla do lokálu, řkouc:

"Fuj, Nevěrko, ty nejsi slušné děvče, ale potvora! To já jsem nikdy nepřestala Jóna milovat, pojď si pro pus, ty můj chudáčku!"

Jón nezajásal johoho, protože mu to nějak nesedělo, hlavně se divil, proč je chudáček, když ho Věrka miluje, a ještě více se divil, proč jí přeskočil hlas a proč se vlastně tváří jako Johana před popravou.

Mezitím Nevěrka se Škrtichřtánem zmizeli neznámo kam, více je nikdo nespatriil - a proto se lze jenom domýšlet, že žili šťastně až do smrti.

Osiřelý Pól se trápil rok a půl a zhubl o pět kilo, což mu prospělo, neboť se tím více začal podobat bohu moře. Po půldruhém roce se v cizím přístavu seznámil s dívkou Beatricí - a protože mu kdysi Nevěrka popřála štěstí, oženil se a žil šťastně až do potopení lodi, na níž to dotáhl na kapitána.

Zato Jón a Věrka nikdy štěstí nepoznali: Věrka v skrytu neustále myslela na Kudlovruha, který se jí zdál ve všem lepší než její muž, i když to třeba nebyla pravda. Jón poznal, že Věrka není jako bývala, sám sobě namlouval, že neví, v čem to vězí - a trápil se ostošest. Ze žalu se dal na pití a protože se posléze stal známým lodním opilem, nemohl se již stát prvním kormidelníkem, ba ani druhým.

Kudlovruh skončil na galejích, kde v každé volné chvíli vykládal spolugalejníkům o tom, jak měl kdysi nejlepší vůli žít se poctivou prací na majáku, ale jedna blbá kuchařka mu tento plán zmařila. Někdy vykládal i ve chvílích, kdy měl spíš veslovat a tu sklízel od pohaněče mnoho ran a od ostatních posměch.

Tak se Věrce podařilo nadosmrti otrávit Jóna, Kudlovruha i sebe, ale zato nikdo o ní nemohl říci, že není slušná žena.

8. DÉMONÚV NEJAPNÝ ŽERTÍK

Tento příběh se udál v zemi žhavého písku, velbloudích karavan, māmivých fata morgán, přívětivých oáz, pohádkově krásných žen a šíleně odvážných loupežníků - v zemi, kde pod nohama, nad hlavou, ba často i v láhvích a svítilnách se to hemží dobrými i zlými duchy, podduchy, poloduchy, meziduchy a snad i průduchy.

V bílém domě s rovnou střechou, na které se v noci spí, žila dívka; možná princezna, možná tkadlena, možná hrnčířka - na tom nesejde. Byla krásná jak měsíc v úplňku; možná, že o trochu míň, ale na tom rovněž nesejde.

Té dívce - a jmenovala se Šerbet, což v oněch krajích znamená lahodnou ovocnou šťávu - se jedné noci na té rovné střeše zdál překrásný sen. Spatřila muže, jehož tvář byla kouzelnější ranního svítání a tělo ušlechtilější než skok černého leoparda. Dali se spolu do řeči a tu Šerbet poznala, že mladík, ať už je princem, rolníkem nebo prostým nosičem břemen, má ducha jasného jak slunce v zenitu, srdce čisté jak horský pramen, a že je obeznámen s vědami všech moudrých že zemí východu i západu.

Jakmile se dívka probudila, spěchala do nitra pouště, kde o sporých kořincích a suchých broucích žil starý poustevník.

"Copak mi přinášíš, dcero?" podivil se kmet, "zapomněla sis zahalit tvář, což je velká roztržitost v našem kraji písečných bouří!"

Šerbet vyprávěla starci svůj sen a velice se zajímala, zda podobný mládenec žije někde ve světě či okolí.

"Žít může," usmál se chytrý dědek, "třeba za nejbližším přesypem. Anebo za devíti moři. Snad žil před tisíci lety. Možná, že se teprve za sto let narodí. Můžeš ho ve svém životě potkat, Šerbet, ale také nemusíš."

A nastavil hubenou vrásčitou dlaň, neboť byl zvyklý brát bakšiš za každé slovo.

Dívka se zřejmou nespokojeností podala dědovi kožený vak samohonky z kobyliho mléka:

"To je všechno, co mi můžeš povědět?"

Stařík si loknul, s uznáním poplácal vak a prohlásil:

"Nerozjímám padesát let v žáru pouště proto, abych začal na starý kolena lhát. To je všechno, milá Šerbet. Přeješ-li si, abych ti to ještě zopakoval, dones další kobylinu!"

Rozhovor dívky s poustevníkem vyslechl polonahý, holohlavý démon s copánkem na temeni. Došlo mu přitom, že už se v poušti nečinně nudí pět set a půl roku - a že teď právě se naskytá příležitost k nějakému vyrazení.

Neprodleně svolal všechny své ífrity a další podřízené pabytosti:

"Rozběhněte se, rozleťte a rozplavte širým světem! Potřebuju sehnat: Pytel kouzla ranního svítání. Tři truhlice ušlechtilosti skoku černého leoparda. Mísu jasu slunce v zenitu. Pohár čistoty horského pramene. Tři velbloudy, naložené vědami mudrců že zemí východu - a ještě nějaké vědy mudrců že západu, na ty by mohl stačit jeden silný mezek. - Jo, a ještě sultánova cvičeného opičáka přitáhněte! Toho, co chodí v hedvábných kalhotách a v turbanu, umí říkat ,ano, ne', slušně se chovat u stolu a příležitostně se zasmát."

Když měl démon vše potřebné pohromadě, pustil se do práce a do čtyřiceti dnů splácal dva podařené chlapíky. Jednomu dal krásnou tvář a ušlechtilé tělo, dovnitř pak našťouchal duši a rozum sultánova cvičeného opičáka, jakož i jeho zdatné, zbytečnými city a pocity nezátížené srdce. Opičí tělesnou schránku pak obohatil jasným duchem, čistým srdcem a přehledným rozumem i vzdělaností.

Podřízené pabytosti sem tam něco přidržely, zapošily, přitlačily - a pak s úžasem jásalý nad umem svého velitele.

"Hlupáci," ušklíbl se démon, "stvoření dvou takovýchto smrtelníků nedá zas tak velkou námahu. Daleko složitější je vykouzlit z použitých přísad jediného - a nemít k tomu ani špetku opičáka! Když to dobře jde, může se to povést přibližně jednou za tisíc let."

Pak oba mládence posadil na velbloudy a řádně vyhladovělé je poslal cestou rovnou k obydlí dívky Šerbet. Dívka Šerbet byla pohostinná, jak už je v zemi znavených karavan dobrým zvykem. Jen co vysilení poutníci dopadli z velbloudů na její práh, navařila hrnec skopového, připravila vonné nápoje a lázeň. Jaký pak byl její údiv a jaké potěšení, když při světle šestibarevné olejové lampy zpozorovala, že jeden ze zotavených hostů se podobá jejímu příteli že sna jako vejce vejci! Hned s ním zavedla hovor, avšak vzápětí další údiv - sultánův papoušek by snad rozprávěl rozumněji, než ten čarokrásný muž! Tu se teprve projevil jeho ošklivý druh, při jehož řeči se naslouchajícím

až srdce vznášelo, snad někam do sedmé nirvány.

Tak strávila Šerbet celkem příjemný večer, nespouštějíc očí z hosta krásného a přitom besedujíc s ohavou. Protože i oběma mladíkům se paní domu zalíbila, nespěchali na další cestu. Nevěděli ani, kam vlastně putují démon jim to neřekl. Zůstali u Šerbet dlouhý čas - ve dne odpočívali a v noci se bavili a hodovali.

Čtyřicáté noci povstal škaredý a pravil:

"Paní mého srdce, Šerbet! Můj přítel i já jsme v tobě našli zalíbení a dohodli se, že tvůj dům je pro nás oba těsný. Zvol si tedy toho z nás, který je tvé duši blíže a druhý ještě dnes opustí tuto oázu radosti."

Dívka taková řeč zalomcovala jak písečná smršť. Zdálo se jí, že bez přátelství ošklivého uschne jak bez pitné vody. Jakmile však pohlédla na krásného, její zrak na něm ulpěl jak přilepený pravou arabskou klovatinou.

"Nedá se nic dělat, musíme za poustevníkem," rozhodla, naplnila dva vaky kobyli samohonkou, naložila na mulu - a jelo se.

Poustevník právě mlátil hlavou o přesyp a svolával duchy dobré i zlé - měl žízeň, až by plakal, pročež mu návštěva přišla vhod. Vyslechnuv svízelnou otázku, zhluboka se napil a zaskřehotal:

"Tvůj příběh není nový, ó Šerbet! Je starý jako fata morgána, jež má své sídlo v každém neopotřebovaném srdci dívčím - a bezpochyby i nesmrtelný. Údělem moudrého, za něhož se i já pokládám, je neradit dívkám ve chvílích, kdy bloudí ve fata morgánách svých srdcí. Ať poradíš, co poradíš, vždycky je to nakonec tvoje vina, že fata morgána zhasla a splaskla."

Šerbet zůstala jako opařená, rovněž ohava zamyšleně mlčel, avšak krásný se hlučně zasmál a proti svému zvyku pronesl delší větu:

"Za ty blbý kecý je ty kobyliny škoda."

"Abych si zaloužil kobylinu," zachmuřil se stařec, "povím vám pohádku. Vlastně ne tak vám, jako tady Šerbet. Poslouchej dobře, děvče - a vem si z toho, co chceš:

Pohádka o žiznivém

Šel jeden člověk sám a sám pouští, šel mnoho dní. Dávno již padli jeho velbloudi, dávno nechal za sebou všechny poklady, které vezli, dávno snědl poslední zbytek jídla a dávno zasyčel v jeho rozpáleném hrdle poslední doušek vody. Jazyk toho člověka byl suchý jako sluncem vypálený písek a jeho oči únavou viděly dvojmo. Tak šel a šel, mysl žíznil zcela vyprahlou, takže mu v ní nezbylo více, než představa stříbrného poháru, plného chladivé, pramenité vody.

Tato představa držela ubohého poutníka při životě, až narazil na prázdnou chýši v poušti. Přes práh se plazil už po břicho. Uprostřed obydli spatřil malý stoleček, na stolečku pak dvě nádoby. Stříbrný pohár a otlučenou hliněnou misku. V misce byla čistá, pramenitá voda, ve stříbrném poháru jed. Z které nádoby se napil ten žiznivý, co myslíš, dívko Šerbet?"

Škaredý Šerbetin nápadník se usmál a jeho opičí oči zazářily jasně takové radosti, že nečekaně zkrásněly. Druhý, nevěda ve své omezenosti nic lepšího, jen spouštěl a zdvíhal husté žaluzie svých řas a jeho drahokamové oči blikaly na poustevníka.

Dívka Šerbet silně zbledla a hlesla:

"Ovšemže se napil z hliněné misky. Jinak by byl na hlavu padlý, při Alláhu - on je mocný!"

"Nu což, ale nějak se ti to nelíbí," ušklíbl se poustevník.

"Konečně, neuhodlas. Zapomněla jsi, že byl žiznivý přímo pomatený. Dívá se takový nešťastník na rozdíl nádob a jejího obsahu? Nikoli, Šerbet. Popadl stříbrný pohár, o kterém snil po celou cestu a obrátil ho do sebe dříve, než postřehl chuť tekutiny."

Šerbet silně zrudla, ošklivý nápadník se zachmuřil a krásný se rozesmál, jako když jde o dobrý vtip.

"Když poznal žiznivý svůj omyl," dodal poustevník, "bylo již pozdě. Jeho nitro bylo jedem spálené, takže už nesebral sílu, aby se napil čisté vody z misky. Zůstal tam ležet, dokud orlosupi neobrali jeho kosti do křídové běli."

Šerbet zrudla ještě více, muž s opičím vzhledem se jí zeptal:

"Nuže, ty žiznivá! čeho se chystáš napít?"

Krásný, protože jeho opičí duše byla venkoncem cvičená, postřehl, že něco nesedí a zvolal rychle, s rozpačitým smíchem:

"Hlavně nepi tu samohonku, vždyť tomu dědkovi to z ní kecá, že by jeden zblbl! Tak pitomou pohádku jsem ještě neslyšel."

"Hle - on mluví!" uzasla Šerbet.

"On dokonce i mluví, když mu jde o mé srdce. Snad ani není tak hloupý, jak se zpočátku tvářil. Možná, že je pouze zvláštní, jiný . . . Ostatně, ani mně se starcova pohádka příliš nelíbila, slyšela už jsem lepší . . ."

"Hle - fata morgána," pronesl lhostejně stařec.

"Proti té není zbraně. Šíp tam nedoletí, vojsko tam nedorazí kdo chce žiznivého přesvědčit, že hledí na mámení zlomyslného démona, je mul. A ještě větší mul, kdo radí zamilovaným!"

9. O PŘEKRÁSNÉM OVČÁČKOVÍ

Byl jednou jeden zámek a pod tím zámkem žil ovčáček. Měl překrásného syna a v tom zámku žila panna Jenůfka. Ovčáček pásal ovce, také jeho syn pásal ovce a ještě mnoho jiných ovčáček páslo ještě mnoho jiných ovcí. Zámecká panna ovce nepásala, nýbrž sedávala ve věži, vyžívala a čekala na ženicha, jak bylo v té době zvykem. Ne, že by ji bavilo vyžívat, tím méně čekat - daleko raději by byla pásala ovce nebo aspoň husy, ale otec jí vysvětlil, že se to

pro zámeckou slečnu opravdu nehodí.

V létě to ještě šlo; z věže byl rozhled po dalekém okolí a panna co chvíli odložila otravnou práci, aby se podívala, jak se ovce pasou. Jaký div, že si jednoho dne povšimla i ovčáčka že všech ovčáčků nejkrásnějšího? To byl jinačí chlapec než zemané s umaštěnými kníry, kteří o sobotách přijížděli na zámek na námluvy, že se padací most netrhá!

Já bych se mu líbila, napadlo zámeckou pannu. Věděla, že je holka jako vlaštovička a všimla si, jak často se ovčáček směrem k zámku toužebně dívá.

Jenůfka byla velice vynalézavá, což je nezbytné pro každou pannu, žijící ve stavení s věží a padacím mostem. Čas od času postavila k oknu věže krejčovskou pannu ve svých šatech a sama se přeplavila přes vodní příkop na trokách, ochotně zapůjčených zámeckou pradelnou Justýnou.

Pak se jako procházela po luzích a hájích - aby se neřeklo, s malířským náčiním pod paží. Náhodou se vzdy posadila poblíž stáda, které pásal překrásný ovčáček, a jako malovala ovečky. Ve skutečnosti však malovala ovčáčka, protože z něho nemohla oči spustit, a malovala ho tolikrát, až ho uměla dočista nazpaměť, takže když večer sfoukla louč ve své ložnici, viděla ho před sebou jako živého.

Ovčáček se mezitím zabýval tisícerými věcmi, jen zámeckou slečnou ne. Bezpochyby ani netušil, že tam kdesi za křovíčkem sedává. Dováděl s kamarády, závodil ve skoku i v běhu, v zápase i ve vrhu kamenem, ve střelbě prakem i v plití do dálky - a ve všem vyhrával. Měl předsevzetí někam to v životě dotáhnout.

Jenůfku ve snu nenapadlo, že by si jí obdivovaný jinoch nepovšiml. Věděla přece, že je holka jako vlaštovička, a tak věřila, že všechny jeho úspěšné výkony závisejí na její přítomnosti.

"Kdybys viděla, jak se přede mnou předvádí," sdělovala vítězoslavně Justýně, která byla do věci zasvěcena, protože někomu se venkoncem i zámecká panna svěřit musí. Pradelna se cítila na pánově dceři závislá, proto ji povzbuzovala a na vše kývala jak houpací kůň.

"To je náhlední," přisvědčovala líceměrně, "jak se mládenec před pannou produkuje, je to jistý znamení lásky!"

Příštího jitra se Jenůfka rozhodla, že ovčáčka vyznamená a potěší. Vynořila se z necek jak bohyně milosti s lokny vyztuženými nejlepším zámeckým pivem, s obočím pečlivě podškubaným do neodolatelného oblouku a s dvanácti krajkovými spodničkami pod krinolínou slézové barvy.

Doškobrtavši ve svátečních střevících na louku, zabýskala zelenýma očima, zavlínila slézovou krinolínou, zachrastila vyztuženými lokny, vyklenula neodolatelné oblouky a pokynula pastevcům alabastrovou ručkou. Hoši v okamžiku zrudli jak vařené řepné plátky, poznali že panna je že zámku.

"Jakpak ty se jmenuješ?" zašveholila slečna k nejsličnějšímu z pasáček, jemuž plály uši jako dvě fakule. Zvěděvši, že Vínček, pokračovala hlasem nad marcipán sladším: "Viš-li pak, že jsi šikovný chlapec, Vínčku?"

"To, prosím, nevím," zachrčel Vínček, poučený z domova, že před panstvem a strašidly se sluší chovat skromně.

Poté vyzvala Jenůfka obratného ovčáčka, aby kvůli ní, ale jenom jí k vůli, vylezl na tu převysokou jedli támhle. Vínček nevěděl, k čemu to má být dobré, ale poučen z domova, že panstvu je třeba vyhovět i v pitomostech do nebe řvoucích, vylezl na jedli a zase slezl.

"Děkuji ti, odvážný pastýři," slavnostně se usmála Jenůfka.

"Na shledanou!"

A odvlínila k příkopu, kde měla ukryty své troky.

"Miluje mě!" jásala večer zámecká panna v prádelně.

"Kvůli mně, ale jenom mně k vůli, vylezl na tu převysokou jedli támhle vlevo, vidíš ji z okna, Justýno?"

Překrásný ovčáček, na dně dušičky hluboce polichocen, přibyl druhý den na pastvu v nových kalhotách a vyšívané košili. Jenůfka se objevila v nové krinolíně, tentokrát v barvě vlčích máků, a družně besedovala s ovčáky, zejména ovšem s Vínčkem. Nechtěla už, aby lezl na jedli, odmítla i nabízenou ukázkou skoku o tyči přes propast a všechna další čísla ovčáčkovy ješitnosti. V noci se jí totiž zdálo, že Vínček spadl s jedle a polámal si žebra.

Slávou dočista zblblý ovčáček se tedy chopil flétny, proti níž zámecká panna nic nenamítala, a hrál a hrál, jako řecký pámbíček ovčáckých kratochvílí. Hory se z toho koncertu zelenaly, potoky utichaly a pannu Jenůfku to bralo za srdce. Napadlo ji, že by Vínčka milovala, i kdyby byl ošklivý jako nejošklivější z pavouků, obývajících zámeckou věž.

Do podzimu by bylo Vínčkovo stádo zpustlo k nepodobě, nebýt péče kamarádů. Nechal kluk ovce ovce a chodil se slečnou Jenůfkou na houby i na borůvky. Nosil za ní pompadůrku v uctivé vzdálenosti tří kroků a na přivětivé cvrlikání odpovídal zdvořile "ano, prosím" nebo "ne, prosím", střeže se říci více, aby se neuřekl. Starý ovčák soudil, že snad panna hledá šikovného poslíčka či snad přímo osobního strážce - čert se v pánech vyznej, navymejšlejší si všelijakých vymyšleností - a nabádal Vínčka, aby si nějakou neuvážeností nepokazil možnosti. Hleděl se tedy Vínček zalíbit. Flétnu už vůbec od huby nedával - a co krok, to skok přes příkop, co kámen, to vrh na určený cíl. Chvilími se snažil dát k dobru i své znalosti, pokud se týkaly něčeho závažného, například: "Myši se stěhují do stodol, brzy bude zima. A tuhá! A dlouhá - veverka už poschovávaly všechny oříšky."

Jenůfku posedala hrůza z pomyšlení, že procházkám s překrásným ovčáčkem nastane konec.

"Musím přece něco udělat," útočila na zámeckou pradelnu, "zdá se mi, že Vínček stále neví, oč běží!"

Justýna, která na rozdíl od ovčáčka, ale i od zámecké panny věděla, oč komu jde, byla ve značných rozpacích. Poslední dobou totiž, co Vínček na sebe tolik hleděl, prala mu v zámecké prádelně košile. Všimla si, že na nich má četné stopy červeně z obalů od cikorky. Pradelně bylo známo, že ovčáček neholduje kávě, ale také, že papírem od cikorky si vesnické dívky přibarvují tváře. A ty tváře pak ukazují šikovnému mládenci, o němž už se rozneslo, že to v životě někam dotáhne, přinejmenším do panské služby.

"Justýno, Justýno," dorázela zpropadená slečna den že dne nepříčetněji, "že by byl Vínček nesmírně potěšen, kdyby znal moje city? Třeba by se pak konečně osmělil zjevit mi city svoje?"

Holka, pomyslela si Justýna, k čemu jsou ovčákovi city? Ten kouká na jiný věci. A jestli jsi ty nejhezčí ze všech fíflen, co se jich na okolních zámcích a hradech nudí, proto ještě nejsi hezčí než Mařena, Kačena a Růžena. A ty se pro Vínčka něco nabřečely, když je nechal kvůli Tonce, Bětce a Stáze, které jsou ještě hezčí! Kačena, tuším, brečí dodnes. Jo, a to jsem zapomněla na Apolenu - ten vlas, co jsem včera našla Vínčkovi za límcem, nemohl patřit než Apoleně - žádná jiná není tak zrzavá! Nahlas však řekla:

"Rozmyslete si to ještě, slečinko, něco vám povím. On ten Vínček poslední dobou vypije sílu piva. Brzy mu naroste teřich a už by se vám nelíbil."

"Jsi hloupá jak tvé necky," odbyla ji Jenůfka.

"Láska se neohlíží na nicotnosti."

Pradlena si řekla, že komu není rady, tomu není pomoci, a začala si honem shánět místo na některém ze vzdálenějších panství, aby nebyla v domě, až pastýřská idyla vyvrcholí. Až by se prozradilo, že zpozdlé panny v jejich bláhosvestech pomáhala, stejně by ji pán vyhodil!

Zadul severák a Jenůfka, zděšená, že už nebude pastev ani procházek, sedla za dubový stůl, popadla brk a jak psala, tak psala:

"Mám pocit, Vínčku milý, že je mezi námi cosi nejasného. Lépe řečeno, Tvoje zdvořilost mezi námi trčí jako ta skála v Jahodovém lese, že si ani netroufám Ti to všechno ústy vypovědět . . ."

Sám čert, který jí to napískal, by si mohl pamatovat, co všechno napsala - ví se jen, že tam bylo mimo jiné:

"... ale já Tě, Vínčku, miluju jak jen umím, přestože jsem slečna zámecká, já bez Tebe snad ani nemůžu žít. Vid', že se mi nebudeš ani trochu smát, protože - kdo tak nádherně hraje na flétnu, jistě umí všechno pochopit, i kdyby to bylo divné. Vínčku nejdražší, jestli chceš, já to tu všechno nechám a stanu se pastýřkou ovčí a do smrti už na sebe nevezmu krinolínu!"

Vylila si srdce na deset archů pergamenu a osel, z jehož kůže ten pergamen pocházel, se pod zemí plašil. Nicméně Jenůfka to všechno myslela doopravdy. Úspěchem se neminu, uvažovala dle svého mínění zcela rozumně: Jsem holka jako vlaštovička a k tomu urozeného rodu. Jak bude Vínček šťasten a já teprv!

Vínček tou dobou foukal do flétny jak polokozel z řeckých hájů a mezi jednotlivými skladbami sliboval kamarádům výhody, až bude zámeckým správcem. Když předběžně všechny pasoval na podkoni, lokaje, vězňáky a sokolníky, počal se opájet snem o pomstě na Uršulíně, která jako jediná dívka že vsi nebyla dosud do něho zamilovaná, a to že slabomyslného důvodu, že je z něho cítit pivo.

Právě když Uršulina v ovčákových představách hořce bědovala, litujíc své zpozdllosti, přiklusal olivřejovaný posel s výkřikem:

"Který z vás je Vínček? Nesu psaní! Jen do vlastní ruky!"

Vínček vyskočil jako když ho píchne podávkami:

"No těbůch, to už jsem asi jmenovanej!"

A dal se do slabikování.

"Do prkenný salaše," poznamenal po chvíli k druhům, všecek zrudlý.

"Vono je to asi všecko jinak . . ."

"Hahaha," smáli se ovčáci, "že tys byl vyhozenej dříve než jmenovanej?"

A tu Vínček, koktaje, přefíkáváje se a chvilkami se rozpačitě uchechtáváje, přefíkal spoluovčákům slečnino psaní slovo od slova. Chvillemi vykřikovali úžasem, chvillemi vybuchovali nestoudným smíchem.

"Máš průser," usoudili posléze.

"S vyděděnou šlechtičnou na krku si budeš muset hledat obživu někde hodně daleko - to by starej hrabě nestrpěl, koukat se z cimbuří, jak dcera běhá do trhu s oštěpkem. A zpátky zase s oštěpkem, protože ho ani neumí udělat. Ale spíš, než na to dojde, najme si starej pán nějaký vandráky, aby tě za pár zlatáků poslali do nebeský koliby."

"Ojoj - to by byla nespravedlnost," naříkal ovčáček.

"Vždyť já se Jenůfy ani klacíkem nedotkl - a proč taky slečna se mi nikterak nelíbí. Jediný, co je na ní, je ta krinolína - a vyděděná by v ní stejně vypadala jako hastroš. Nedovedu si ji v krinolíně představit u nás doma - hahaha - jistě ani vařit neumí, berana se bojí a o jeňhatech ví akorát, že jsou sladký, jaktěživ jsem nezažil sladký jeňh, co já budu dělat, abych snad utek do světa!"

A upaloval se domů sbalit.

Domů upalovala i Jenůfka, politá slzami a hanbou, neboť za křovíčkem vyslechla všechno. Jiná by možná pomýšlela na krutou pomstu za takovou urážku, ale to by ta jiná nesměla být zamilovaná jako Jenůfka, neboť v zamilovanosti se hrdost, čest i další chvályhodné vlastnosti rozpouštějí jak mastnota v louhu. Jenůfka tedy nepomýšlela na pomstu, spíš na to, jak se naučit vařit, odnaučit se bát berana - a hlavně, ukázat, že i bez krinolíny je holka jako vlaštovička.

Vínkův otec jasnozřivě prohlásil, že láska je mocná čarodějka, a to i láska otcovská - a starej pan hrabě že je měkota. Proč by měl dceru vydědit, když jiných dědiců nemá - a proč na Vínčka najímat nějaký vandráky, když s outěžkem si ji sotva který zeman vezme.

"S jakým outěžkem?" podivil se Vínček.

Otec odsekl, že to už je jeho, Vínčkova věc - a rozhodně jednodušší, než prchat někam do světa, kde za každým bukem číhají lapkové, verbíři a podobná sebranka na blbý ovčáky.

Do měsíce se stal ovčáček vrchním podkoním na zámku. Jist si svou věcí, nejevil ani kalou vděčnost, nýbrž při každé výplatě vyhrožoval, že s tím sekne, nebude-li mu přidáno.

Do tří měsíců byl správcem, takže změkla i Uršulína, přestože z něho páchlo pivo víc než kdy před tím. V pátém měsíci se oženil se zámeckou slečnou a - zanedbáváje víc a více své povolání i rodinu - vyžíval se hlavně v pochlebnictví svých kamarádů, jímž zařizoval různé výhody a úlevy.

Uršulína, která nastoupila místo Justýny v zámecké prádelně, zakrátko mávala celým panstvím. Zavedla řadu novot, z nichž první byla výstavba nové prádelny, a to mimo zámek, na břehu krásného jezera, kde je lepší voda k praní. Když se zrovna nepralo, pořádaly se v prádelně rozverné zábavy a pitky, při nichž Vincek nikdy nechyběl. Jenůfka zatím uspávala maličkého Vinculínka a pak sama před spaním počítala ovečky.

Ovčáčkové v podzámčí, pyšní na svého druhu, který se vyšvihl, složili o tom líbeznou písničku:

Znám já jeden krásný zámek nedaleko Jičina,
pod tím zámkem žil ovčáček, měl překrásného syna.
A v tom zámku žila panna, ta ovčáčka milovala,
psala jemu v tajnosti psaní plný milosti:
Přijď, ovčáčku, časně zrána, dřív než bude svítati,
přijď do háje zeleného, tam se budem líbat.
Pod dubem v zeleném háji, kde ptáček zpívá,
tam já ráda sedávám, na miláčka čekávám.

To je celé, protože o nechutných koncích romantických lásek se zpívat nehodí, ale ony také ty konce nejsou tak moc důležité, protože:

Kdyby byla Jenůfka ovčáčka nikdy nepoznala a v klidu se provdala za některého z těch zemanů s umaštěnými kníry, kteří o sobotách přijížděli na zámek na námluvy, že se padací most netrhl, mohly být konce úplně stejné! Akorát o ten překrásný, blaze nevědomý začátek by byla přišla.

A jak se říká: Je lepší litovat toho, co jsme udělali, než toho, co jsme neudělali!

10. O DVORNÍ PITOMKYNI

První dvorní dáma královny Aroganty měla překrásnou dceru. čím více však dítě dospívalo, tím více přicházelo do podoby královny, což bylo královně trnem v oku. Tím spíše, že její vlastní princeznička Afektýnka neměla z krále ani chlup.

"Naivana musí z domu!" rozhodla panovnice, ale protože i král měl na zámku jakés takés slovo, netroufla si ji přímo vyhnat, tím méně dát uvěznit nebo dokonce otrávit bolehlavem. Naopak - zavolala si nešťastnici do své parádní komnaty a hovořila s ni při pravé turecké kávě jako s dospělou osobou:

"Nehodí se, milá Naivano, aby se tak velká dívka - chci říci mladá dáma - potloukala po královském dvoře vlastní matce na obtíž. Hleď, tvoje mamá chce vypadat mladá a potřebuje to pro svůj úřad. Dospělá dcera takový dojem zkresluje. Vyber si, milá Naivano, jakou funkci bys chtěla zastávat, a já tě dostanu na nejlepší šlechtické sídlo. Snad bys ráda dělala dvorní dámu nějaké zahraniční kněžně? či společníci mladé komtese na venkově, v divukrásné krajině? Kdybys, milá Naivano, chtěla vstoupit do kláštera, dotáhneš to s mou pomocí na představenou dříve, než ti bude dvacet! Drahé dítě, tvůj osud mi leží na srdci více než co jiného. Takový líbezný a inteligentní kvítek, vypiplaný v mé zahradě, nesmí opadat naplano!"

Tak a podobně královna kázala, půvabně usrkujíc pravou tureckou kávu a blazeovaně ohryzávající drahocennou jantarovou špičku. Naivana spolkla královninu argumentaci i s navijákem, jak už mládí spolkně cokoli, přidá-li se k tomu zdůraznění jeho vlastní důležitosti a inteligence.

Královna Aroganta rozebrala dceru své první dvorní dámy jak jemný mechanik věžní orloj, až ta bezelstná duše vyvalila své nejskrytější přání:

"Chtěla bych být pitomkyní!"

Královně údivem vypadla hašišová cigareta z jantarové špičky:

"Co je to za nápad? Vždyť to není zaměstnání, nýbrž duševní choroba! Neslyšela jsem ještě o funkci pitomkyně!"

"Ó, ano!" pravila dívka.

"A když ne pitomkyně, tedy pitomce. Každý král ho má, i náš pan král. Králův pitomec, Výsosti, nosí pestré šaty a čepici s rolničkami. Smí být při všech poradách, i těch nejtajnějších, je obáván a vážen celým dvorem a hlavně - smí mluvit pravdu nebo lhát podle své vlastní úvahy a ne podle stanov zákona."

"Odkud to všechno víš?" poněkud zbledla královna.

"Od pitomce našeho pana krále přece," podivila se Naivana.

"A vím také, že pitomec musí být vzdělaný ve všech vědách i uměních, aby si mohl z každého tropit ouchapky."

"Ta škaredá slova tě také naučil šašek Potměšil?" zeptala se královna a zdála se být poněkud na trní.

"Ach, ten mě toho naučil!" chlubila se dívka.

"Věnoval mi každou volnou chvíli, snad na pokyn dobrého pana krále, který je nám všem starostlivým otcem, skoro jako vlastním dítětem."

Královna se upjatě uchechtla.

"Předvádíš mi poněkud neobratně své pitomcovské drzůstky, milá Naivano. Ale měj si, oč sis řekla. V naší

zemi je jediný šlechtic bez šaška, pokud vím, a to je vévoda z Prkvantic, takový venkovský brcan - právě pro tvou úroveň, milá Naivano. Ještě dnes tě k němu vypravím."

"Neblahý oslíku," zděsila se první dvorní dáma, když jí dcera svěřila výsledek jednání, "myslíš, že při hlouposti svých šestnácti jar stačíš na královnu? Nedovedeš si ani představit, do jakého pelechu tě ta zmije potvorná odstranila! Vždyť v Prkvanticích je tvrz dřevěná a vévoda chodí v hadrech z medvědí kůže!"

"Za druhé, malinko," pravila Naivana s malou dušičkou, leč statečně, "buď hadry nebo kůže - a za prvé, to nebyl vtíp - já opravdu toužím stát se pitomkyní!"

"Pak je tvé přání už předem splněno," vzdychla dvorní dáma a poručila záležitost bohu, protože královně se poroučet nedalo.

Do večera bylo vše připraveno k cestě, dokonce i bláznovské šaty ušity, včetně orolnickované čepice. První dvorní dáma tiše a esteticky slzela, pan král si rval plnovous, šašek Potměšil se rozpačitě vyškleboval a královna vítězně vyfukovala elipsy hašišového dýmu.

Naivana se smíšenými pocity oblékla stejnokroj, zmužile sedla na mezka a s menší doprovodní družinkou se vydala na cestu. Jeli několik dní a nocí, přičemž se dívka seznámila s trapnou skutečností, že ne všude je dvorní blázen ctěn, když po ní vesnické děti házely shnilé brambory a pokřikovaly nejrůznější sprostáry. Již třetího dne Naivana vztekla nacpala orolnickovaný šat do vaku a oblékla si nenápadný cestovní kostým, v němž také šťastně dorazila k prkvantické tvrzi.

Vévoda Bivoj seděl právě u oběda. Neměl zrovna oděv z medvědí kůže, jak předeslala pomluva, ale také žádné šlechtické roucho, nýbrž víceméně sprásknutý vesnicko-zbojnický kroj, něco mezi Kozinou a Jánošíkem. V pravé ruce třímал čtvrtku pečeného selete, v levé mázek s medovinou. O Naivanu okem nezavádl, ale obrátil se rovnou na nejstaršího mužského člena družiny:

"Vítejte a uusedněte, znavení poutníci! Hned vám dám donést oběd, ale chcete-li snad nocovat, pak vám ukážu cestu k hradu Dřevákovu. Tady je pohraniční bašta a není zde pro ženu místa. Často sem v noci zavítají pašeráci a jiná sběh, dělají hluk a vůbec."

Naivana tím přijetím poněkud ztuhla, až jí vedoucí doprovodu vytrhl z ruky doporučující list a obřadně ho položil mezi vévodu a pekáč se seletem.

"Co je to za blbosti!" zahřměl vévoda po přečtení královské depeše strašlivým hlasem.

"To je na dvoře královském tolik pitomců, že už je začali vyvážet? Nene - protekce nemá v Prkvanticích místa!" A hned liffoval celou výpravu z hradu ven.

"Ale pro mne je strašně trapné vrátit se s takovým fískem," hořkovala Naivana.

"Jsem vzdělaný a kvalifikovaný pitomec, pane vévodo, snad byste to mohl se mnou zkusit? Jako pokrokový feudál bez blázna neobstojíte a ujišťuji vás, že mým pilným přičiněním že smíchu nevyjdete od rána do večera!"

"Ženská nemůže být ani podkoní, ani lovcí, ani zbrojnoš," pravil vévoda hlasem neznatelně méně strašlivým, "a tudíž ani pitomec! Ženská patří do kuchyně, a to ještě ne do každé! Děkuji však bohu a mé nedbalosti, že jsem minulý týden hodil medvěda brtníka do kuchyně ještě položivého. Z kuchaře zbyla levá škorně a teď nám vaří hradní sokolník. Všechno připálí, jak stále zírá, kde co lítá. Můžeš to vzít za něj, budeš-li nosit kalhoty. Sukni tady nestrpím!"

Hanba třískala Naivanou o brlení, přesto však se uvolila nastoupit v černé, začouzené kuchyni. Družině důrazně přikázala, aby na zámku její postupné angažmá ututlala.

Trvalo dlouho, než se statečná dívka naučila správně stahovat medvědy a vyvrhávat kance, než si odvykla dávat na jídelní stůl mísu na kosti, které vévoda zatvrzele vrhal a plival po celé komnatě, než se smířila s jeho nestoudným řiháním a mlaskáním, jímž podmalovával každé stolování. Ve volném čase vytrvale oblékala bláznovský šat a snažila se předvádět různé dvorní opičky a zertíky, které však zůstávaly bez odezvy. Zato se během několika let života na tvrzi naučila hrát v kostky i vyprávět vhodnější vtípy, takže došlo až na to, že se Bivojova pánská jízda bez její společnosti při svých pitkách neobešla. Zvolna a těžce se dvorní pitomkyně stala na prkvantické tvrzi nepostradatelnou.

Kromě jiných prací se ujala i vyřizování vévodské korespondence. Do té doby totiž Bivoj na dopisy zásadně neodpovídal; neovládal totiž vyňatá slova a byl si toho vědom. Do došlé pošty si balíval svačiny, když odcházel na lov. Zpozorovav zájem svého pitomce, začal si nosit svačiny v plátěném chlebníku a psaníčka mu ponechával pro radost.

A tak Naivana vedla čilou korespondenci s několika romantickými zemanskými dcerkami a svou zběhlostí v libivém slohu dokázala, že by byly pro vévodu strčily ruku do ohně. Nejvíce Romancie z Dřevákova, ta by tam byla strčila ruku i nohu a snad i svou nejmilejší pokojovou kočičku, jak se cudně v jednom psaní přiznala.

Jednoho dne zachytila pitomkyně zajímavý dopis, na pohled nápadně nenápadný, psaný na ještě horším papíře, než jaký užívaly zemanské dcery, a přinesený velmi prostě oblečeným poslem. Ošuntělý kurýr měl však příliš mazané oči a psaní mírně zavánělo po orchidejích, což byly neklamně znaky, že přichází od královnyn. A taky že jo!

"Milý Bivčo," stálo tam, "je tomu již pět let, co jsem Ti dosadila jednu husičku ze svého dvora do funkce pitomkyně. Mezi námi - je to levobočka pana krále a ten ušinutý hňup pro ni chystá k jedenadvacátým narozeninám diamantovou soupravu na všechny okončetiny, krk i hlavu. Zkrátka, je to dáreček, že bych za něj vybudovala věnné město pro naši Afektýnku a ještě pořídila dostihovou stáj. Afektýnka zbožňuje dostihy. (Bivčo, tolik mi Tě připomíná!) Nehleď na to, že je trapné, abys ve svých poměrech zaměstnával odiamantovaného šaška. Ještě by se o tom dověděli loupežníci a vypálili by Ti tu Tvou salaš!"

Posílám Ti, kocourku, přesný duplikát z broušeného skla a ten originál mi vrať, jakmile dorazí! Pošlu si pro to ozbrojenou četou - přijedou jako na lov. Medvídečku, věřím, že projevíš dostatek taktu, abys mi vyhověl - už jednou jsi

se zachoval jako hulvát, to by snad stačilo! Á propos, v únoru chystá král velký ples pro všechnu šlechtu - srdečně zve i Tebe. Ty rozkošný křováku, už dnes upravuji všechno v Modrém pokoji, aby to bylo přesně jako před léty, když jsi ještě u nás dělal panoše.

Papapapá, čičínko, zdraví Tě Tvá vždy k odpuštění připravená - Incognito.
P. S.: Nezapomeň na ty diamanty!"

Pravé diamanty skutečně došly v patách za královním listem. Naivana pečlivě napěchovala duplikát do originální bedničky, kdežto skutečné skvosty si zakutala do slavníku K zásilce pro královnu pak z pilností přibalila dopis následujícího znění:

"Milá tlaminko Aroginko,
tady Ti posílám ty šutry a hled' se dobře postarat o drahomlfektýnku, když pan král nedbá. Doufám, že Ti z toho zbyde i na hašíš a na pokroutky pro pážata. Pokud jde o ples, nemám na podobné ničemnosti náladu a s Modrým pokojem mi dej pokoj, co tam, to tam. A neříkej mi čičínko a kocourku a medvídečku, NEMÁM TO RÁD!

Zdar a sílu!

Bivoj, vévoda z Prkvantice a na Prkvantících"

Potom dívka přemítala, co s diamanty, neboť uznala, že je opravdu směšné, aby se jimi zdobil šašek na Prkvantících. Změnit zaměstnání i zaběhlý životní styl jí kupodivu nepřišlo na mysl. Zato uvážila, že Bivoj patrně nebude k zahoezení, když se s ním zahodila sama královna, která jí vždy svým způsobem imponovala.

U příležitosti první delší vévodovy výpravy prodala (se značnou ztrátou) své jmění pašerákům a za výtěžek nechala tvrz zadaptovat k nepodobě. Těšila se, že si tím u Bivoje šplhne a zároveň dá nenápadně najevo své skryté city, ale to neuvážlivě přecenila jeho důvtip. Vévoda vzal zvelebení sídla jako hotovou věc, ani se nestaral, z čeho se to zaplatilo. Maličko se zarazil nad Fialovou komnatou, která byla zřejmým plagiátem Modrého pokoje královského zámku, a po troše úvahy si dal šít moderní šaty. Jemnocit bránil Naivaně připomenout, že hladina zlatáků v kované truhlici se zvýšila její zásluhou, domnívala se, že si to Bivoj domyslí. Podobných mozkových složitostí byl však dalek. Měl takový nepřehled o svých finančních poměrech, že snad věřil, že tam ty zlatáky byly, co Prkvantice stojí.

Po širém okolí se rozneslo, že se Prkvantice vzmáhají.

"Bivoj asi něco zdědil nebo nakrad," říkali si sousedé, "darmo se pořád nepaktuje s pašerákama!"

O výrazné změně se doslechla i Romancie z Dřevákova, kterou kdysi Naivana z nudy vyprovokovala svými dopisy k dojemnému vyznání. Při nejbližší příležitosti si vyšla se slunečníkem a pejskem na procházku. Samozřejmě směr Prkvantice.

Co čert nechtěl, na rozcestí U tří bříz potká Bivoje a jeho psa Čubíka, ubírající se na kachny. Dívka nezaváhala a pod vlivem posledního dopisu se vrhla na překvapeného feudála jako káně na polního hraboše. Běda však - pes Čubík zaměnil projev vášně za pokus o atentát. V okamžiku zadával dřevákovského pudlíka, poté rozkousal na padrť pannin slunečník a konečně prokousl Romancii lýtko tak dravě, že na místě omdlela.

Bivoj si připadal nevšedně statečně, když byl konečně psisko upokojil a zdvihl do náruče okanýrkované dívčí tilko. Nepopsatelná hrdost pak jím zalomcovala, když panna po probuzení nadšeně prohlásila, že je zkompromitována. Vzpomněl si, že už dávno, dávno žádnou ženu nezkompromitoval (naposled královnu) a ochotně to na sobě nechal.

Večer zavedl vévoda s tvrzním pitomcem besedu na téma "o lásce, přátelství a štěstí". Byl to skutečně krásný večer - pro pána i pro pitomce - ač jeden o voze a druhý o koze. Té noci nešli vůbec spát, ale společně smýčili a vylepšovali Fialovou komnatu. Pitomkyni bylo divné, že má Bivoj mysl právě jen a jenom na smýčení, ale nic nenamítala. - Je už asi takový podivný, řekla si - jiný než ostatní muži.

Do nejlepší idylly přibyli pašeráci. "Milí přátelé," přivítal je Bivoj obřadně, "dnes se tady naposledy napijeme vespolek! Budu se totiž ženit a má nastávající je taková něžná květinka, urážely by ji vaše hrubosti. Najděte si jinou štaci!"

"No dovol, kdy jsme tady panně Naivaně vadili?" urazil se vůdce bandy - a právě včas, než Naivana stačila vykřiknout, že jí ani po svatbě vadit nebudou, rozchechtal se vévoda, až se zřítíl z dubové lavice:

"To je dobrý! Vy jste mysleli, že si беру dvorní pitomkyni? Nejsem přece Dalibor z Kozojed, abych tak podivně vzplál k příteli. Co tomu pravíš, šašku - to je nejlepší vtip dne!"

Šaškovi však té noci nešly vtipy od huby. K ránu si sbalil svých pár hadrů do košíčku a projevil přání opustit tvrz s pašeráky.

"Ale co tě to napadá?" vlažně mu bránil vévoda.

"Ty - můj nejlepší kamarád, moje pravá i levá ruka? Ale právě proto nesmím bránit tvým přáním; omrzely tě Prkvantice - omrzely. Chceš-li, můžeš si vzít i dobrého koně, necháš mi tu za něj svého mezka. Jo - a nezapomeň mi poslat adresu, až se někde usadíš, abych se s tebou vyrovnal za poslední tři měsíce. To víš, teď budu mít velký výdaje, tak mi to jako kamarád promiň!"

Se zvoněním rolniček usedl šašek na svého mezka (koně velkoryse odmítl s odůvodněním, že mu nejde k postavě) a vycválal po padacím mostě do polí. Teprve na rozcestí U tří bříz se rozbrečel. Vůbec ne pro ztracené diamanty, ani pro Fialovou komnatu, dokonce ani pro svou neuváženou korespondenci s Romancí z Dřevákova.

Za čas se objevil v několika zahraničních listech inzerát: "Dokonalý pitomec hl. místo. Zn.: Z králov. rodu, a.t.l."

11. PIN-AP LEJDY

Žily-byly dvě Marušky, ta v zámku, ona v podzámčí. Maruška z podzámčí obývala s otcem a devatenácti sourozenci odlehlou samotou, zvanou Na smrčkách. V zimě tkala, předla a šila na své bratry a sestry. V létě pracovala ve vsi u sedláka Zazobance.

Maruška že zámku, čili slečna baronesa, byla z hlediska vyšší společnosti rozkošná mladá dáma vzorného vychování, jediná dědička rozsáhlého panství, z hlediska svého papá chloubou celého domu i rodu a z hlediska vesnické chasy pak navíc ještě "pin-ap lejdy". Tento záhadný název že světa přinesl a patřičně slovesně upravil válečný vysloužilý Papáček.

"Správně se říká," vyložil spolubližním, "pin-ap gérl, jenže naše baronesa není žádná děvečka od krav, takže jediné pin-ap lejdy. Tak se to říká, když je ženská kus, ale moc vysoko postavená, než aby ji našinec mohl dostat mezi dvě pelestě, a tak si ji aspoň - pin - připíchne nad postel. Tyhle pin-ap se totiž vyznačují taky tím, že bývají často fotografované, kreslené i malované, takže si je každý může snadno opatřit."

Takových pin-ap stvoření, dle vysloužilého Papáčka, je ve světě jako máku, ale zde v podzámčí byla samojediná právě jen baronesa Maruška. Čas od času byl její obrázek zveřejněn v místním občasníku "Zámecký kurýr", a tu by byli vesničtí chasníci kolportérům ruce zutrhali. Nebylo již v podzámčí čeledníku, stáje či mládenecké světničky, aby tam chyběla podobizna zámecké slečny. Ba i v obecní šatlavě se skvěla její tvář nad tvrdým ložem, zde však ji nějaký zlotřilec přimaloval knír.

Obě Marušky si byly podobny jako vejce vejci, možná i proto, že pan baron býval za mlada velký donchuán a nebožka chalupníková žena mívala krásně tvarovaná lýtka. Chudá Maruška ovšem nebyla a nemohla být pin-ap lejdy ani pin-ap děvečka, protože její podobizny se nikde netiskly. Do jisté doby jí to nikterak nevadilo.

Jednou v létě se však vrátil že zkušene sedlákův synek Francek. Po tři roky se učil kdesi u vzdáleného ujece polnohospodářství. Když tam před lety odjížděl na žebříňáku, naloženém buchtami a peřinami, byl to kluk vyjevený a usmrkaný. Jenže když se vrátil - panenka Maria z kapličky u křovíček! Praštěnky podle nejnovější módy s vyšíváním kolem kapes, na břiše přezku jak kolo od vozu a u nosu žádná nudle, nýbrž oči jako lucerny od zámeckého kočáru. První, co udělal po návratu do rodného statku - koupil "Zámecký kurýr" a nejnovější snímek baronesy Marušky si laťákem přibil nad postel. Svého patrona, Františka z Assisi, který tam visíval dříve, daroval místnímu kostelu. To bylo slávy!

S Maruškou, pracující v rostlinné výrobě, dával se teď Francek často do řeči, ovšem jenom o práci - a tu ji začalo napadat, že by si měl někdo všimnout jejího dvojenství s baronesou. Sama o něm sice věděla, ale nikdo další si je neuvědomoval, vlastního tatíka nevyjímaje, protože šaty dělají často víc než vlastní podoba.

Ale hle - Francek podobu objevil! Zdravého selského úsudku měl dost, ale taktu ani za mák, takže neváhal dávat k dobru vtip, že "hodí-li se jedna Maruška nad postel, může se druhá hodit do postele." Druhé Marušce se to samozřejmě doneslo - a co mohla udělat, než se urazit i když to chasník třeba nemyslel tak zle, jak nešikovně to řekl.

Dva dny nato přijde Francek na pole a povídá Marušce:

"Takhle se u mého ujece seno neobrací, u mého ujece se obrací seno zleva doprava a né zprava doleva. Já bych na tebe večer počkal u kapličky, Maruško, to máme letos vedra a vono nezaprší, jenže lepší je to zase, nežli krupobití."

Maruška neřekla tak ani onak, začala obracet seno zleva doprava, ale ke kapličce večer nešla, protože si řekla dělat vtipy na slušnou dívku je hulvátství, k baronese by si to nedovolil.

Francek, nedočkav se u kapličky, zašel do hospody, dal si pár korbělů na zklamání a opětovně vedl silácké řeči. Marušce se to samozřejmě doneslo.

Pár dní nato Přišel zase Francek na pole a povídá:

"Teď to, Maruško, obracíš správně, proč jsi nepřišla onehdá ke kapličce, mně to mohlo srdce utrhout - a vono nezaprší, jenže lepší zase sucho, než aby přišlo krupobití."

Maruška nepřišla - Francek se utěšoval korbelem a po korbělu nevhodnými výroky - Marušce se to doneslo a tak to šlo jako v začarovaném kruhu, den po dni.

Ne, že by to Marušku netrápilo, to zase trápilo. Byla i u baby kořenářky a nechala si za groš karty klást, dovědět se to tak táta, jak nectně utrácela! Karty ukázaly na velikou lásku a tu Maruška pravila:

"Až mě příště zase pozve, já k té kapličce půjdu!"

Ale kořenářka, jak to uslyšela, hned si rvala vlasy zpod plachetky a varovala:

"To tě nesmí ani napadnout, chudobo chalupnická, bez věna a bez majetku! Ten by si s tebou leda pohrál, do hanby tě přivedl a nakonec by si tě ani podruh nevzal."

"Vždyť jsem ale podobná baronese a po té všichni chlapi blázní a chovají ji v úctě," namítala Maruška.

"Proč by mě Francek nemohl doopravdy milovat?"

"Protože baronesa je baronesa a ty chudá holka," odsekla kořenářka.

"Na takovou si každé víc troufá - tak se hlavně nenech uvrhnout do hanby!"

Doma si Maruška klekla před obrázkem bohorodičky a srdceryvně prosila o zázrak. Bohorodička mrkla levým okem a utrousila:

"Co je vymodlené, není pozehnané."

"Mámí mě smysly?" vyděsila se. Maruška, ale protože se obraz více nepohnul, přičetla to na vrub své rozrušené mysli.

Na druhý den byla že všeho tak zkormoucená, až nemocná, že ani nemohla jít do práce. Seděla před chaloupkou sama, samotinká - táta byl v robotě, sourozenci kdesi po pasekách - a tak, aby tolik nezahálela, vyklepávala

aspoň makovice.

Bylo málo před polednem, když se náhle na pěšince objevila - světe zbož se - baronesa. Koukla na Marušku a vyhrkla:

"Mondyjé! Poslyšela, ona, to je přece interesánt, jak je nám podobná! No to je až impertinént, poslyšela. to je mi čistý plagiát! Tak řekla něco, podívala se na nás a pověděla: registruje to také?"

"Milosti, kde se tu berete?" promluvila Maruška.

"A pěšky! Potkalo vás něco zlého? Loupežníci? Lapkové? Doběhnu okamžitě na zámek. Ne, napřed uvařím čaj. Ne, napřed vlastně pojdte dál, milosti, máme chudo, ale čisto."

"Ó jaká šarmánt chaloupečka! Ó jaká rajcent chudoba!" cvrlíkala baronesa. "Poslyšela, ona, věděla, že má lepší živobytí než my? A neběhala nikam na zámek, oni si nás najdou - debilní lokaji, guvernantky a bony. My jsme jim utekly, rozuměla? My jsme prostě vyskočily z ekvipáže za jízdy, když naše bona zaspala v tom vedru, baba jedna eklhaft. Ale jak ona se tu má! Sedí si na sluničku a loupe makovice. Tak mi tedy udělala trochu čaje, ale s ledem, a nekoukala jak z divokých vajec, parblé! Může si za to zkusit náš nový klobouk. Aby viděla, jak se nám podobá, mondyjé - měla zrcadlo? Neměla, to jsme si mohly myslet, tak si půjčila naše - silvuplé."

Se širokým hedvábným kloboukem jako by se snesl sám d'ábel na Maruščinu hlavu. Myšlenka téměř nemyslitelná mohla být jen pekelníkem zaseta do její čisté duše - démonem z klobouku.

Čaj z makovic - a za chvilku baronesa spí jako dudek. Rychle vyměnit šaty! Můj bože, těch knoflíčků a háčků! A copak je tohle? Aha, korzet. Škrťí víc než sváteční šněrovačka. - Že bych byla tlustší než baronesa? Už to tak bude, moje spodnička na ní visí jak na smetáku. Aspoň táta uzná, že jsem byla opravdu nemocná a nevynadá jí hned první den, že neuvařila oběd. Ještě se trochu učesat a baronese zamastit vlasy. Má kapku světlejší.

Právě včas, než se dostavil otec k obědu, zmizela převlečená Maruška za ohybem cesty, směrem k zámku.

"Po poledni si tu chrupe jak v pravou půlnoc!" zahromoval otec, ale ne a ne Marušku vzbudit.

Příběhlo i všech devatenáct sourozenců, kteří se těšili na dobrý oběd, když je Maruška nemocná a má tedy více času na vaření - ale Maruška jen oddychuje v hlubokém spánku.

Ubozačka se probudila až kvečeru. Byla bystrá, a tak hned pochopila, co se stalo. Jiná by možná udělala scénu, ne tak baronesa Maruška. - Docela pikant žertík od děvečky, uvažovala - však my ji snadno zkompromitujeme, až se budeme chtít vrátit na zámek. Možná, že se sama prozradí dřív, než nám bude milé - mondyjé, přes léto to tu vydržíme, vydrží-li to ona - takové romantické prázdniny - se manyfik!

Do těchto příjemných myšlenek přibyl otec s velikým látečením, chtěl Marušku dokonce seřezat potěhem za její nevídanou lenost. Sotvaže však na něho baronesa promluvila, upustil potěh a honem upaloval ke kořenářce.

"Dcerku mi chytila fantas!" hořekoval.

"Seber se, kmotra, všeho nechej a Marušku nám zachraň, vždyť jí není pomalu slova rozumět!"

Baba byla u Marušky co by zadupal. Trochu se kolem ní ometala, předešla té, přiložila studený náčinek a pak řekla:

"Všichni ven že seknice, budu zařikávat!"

Jakmile ostatní zmizeli, udeřila na baronesu:

"Ty nejsi Maruška!"

Baronesa nebyla na hlavu padlá, viděla, že starou ženu neoklame:

"Nejsme Maruška a jsme Maruška. Ale ona, stará, držela zobák, aby nepřišla o ten - jak se to řekne . . ."

"Kejhák," dodala stařena.

"To mě mohlo hned napadnout! Panský rozmary. Když tedy chceš být Maruška, týden musíš stonat u mne v chaloupce. Naučím tě pořádně lidsky mluvit, vařit a zašívát - víc asi s tebou těžko svedu. Ale to ti povídám, lehko ti nebude! Ale cos udělala s naší Maruškou, to mi ještě musíš povědít - a pak už držím ten zobák."

"Raději se zeptala, ona jedna, co udělala jejich Maruška s námi! Však si také užije, ta jejich Maruška, ještě ráda se vrátí. A teď už nás nechala spát, ona jedna baba, zítra se dostavíme na ten seminář, a když nám to správně vylektoruje, může čekat hůch honorář. Jen co se vrátíme na zámek arcí."

Za týden a den se baronesa naučila aspoň tolik, aby mohla mezi lidi a do práce. Chvilími se sice uřekla, ale s tím už se všichni smířili, neboť věděli o její těžké nemoci, kterou kořenářka v zájmu svého léčitelského věhlasu patřičně zveličila.

Pomalů vypukly zně a Maruška musela vázat snopy. Byla to první její pořádná práce po nemoci. Pečlivě vázala povřísla na mašličku, ozdobně, ale tak pomalu, že spolupracovníci nestačili polykat nadávky. - Chudák holka, takové to bylo šídlo, ale po té nemoci se ne a ne zmátořit!

Také Francek ji litoval. Když říkal "inu nezaprší," snažil se do toho vložit veškerou něhu všech venkovských chasníků dohromady, a což teprve, když dodal: "Ale horší by zas bylo, kdyby padaly kroupy."

"Věděl on, že je docela roztomilý chlapec?" usmála se Maruška.

"Nepočkal by na mne dnes večer u kapličky?"

"U kapličky? A kdo - on? Když já jsem tě zvala ke kapličce, nikdys nepřišla - a teď ke všemu mám vyřizovat někomu jinému . . ." hořekoval Francek.

"Ale vždyť já přece myslela jeho, pardon parblé - tebe přece myslím, Francku, abys přišel večer ke kapličce a počkal tam na mne!"

Konečně se domluvili.

Maruška na zámku, chudák, neměla to štěstí, aby ji někdo učil vznešenému chování. Ale nebyla hloupější než baronesa, vlastně jenom nevzdělanější - proto si dovedla pomoci. Zůstala nejenom nemocná, ale i němá tak dlouho, dokud vše potřebné neodkoulala a neodposlouchala. Trvalo to až do jelení říje - ono naučit se švandronit několika

jazyky a neotevřít při tom ústa, naučit se hrát na harfu bez cvičení a osvojit si jen tak v duchu všechny kudrlinky panské etikety - a pak s tím vyjet rovnou na ostro, to není žádná legrace.

První Maruščinou společenskou událostí po nemoci byl - jak už to v jelení říji bývá - hon. Vyjela si na vysokou, obklopená panstvem i služebnictvem - krásná, sebejistá, zkrátka perfektní, jak se na baronesu sluší.

Věděla, že papínek navelel ke štafáži celé podzámčí a nemyslela na nic jiného, než nač myslela po celou dobu své nemoci - totiž na to, že se možná uvidí s Franckem. Připravila si pro něho nejsvůdnější úsměv, pečlivě nacvičený v zrcadlové síni, efektní z anfasu i z profilu, zejména však z podhledu, jelikož věděla, že bude sedět na koni.

Běda však, Francek se na ni ani nepodíval! Běhal po lese celý rozčilený a upocený, kdepak oči pro baronesu! Marušku to zlobilo a snažila se nějak uniknout své společnosti, což se jí posléze horko těžko podařilo.

Obratně spadla s koně právě do mlází, kde Francek tajně odpočíval od honebního shonu a zvolala:

"On poslyšel! No on - v těch žlutých kalhotách, mondyjé - na něho voláme! Pomohl by nám do sedla? To je malér, parblé!"

Francek tedy pomáhal jak uměl a Maruška se ho tu přidržela, tam se opřela, jak si to jen baronesa k poddanému může dovolit. Když Francek nic, pronesla, sotvaže se po trojím zbytečném pádu na jeho mužnou hrud' vyhoupla na koňský hřbet:

"Apropós! Slyšely jsme, že má naši podobenku nad postelí."

"Odpusťte, milostslečno, odpusťte," poklonkoval Francek, "je to tak u nás národní zvyk, nic urážlivého se tím nemíní! Dělalí to u nás všichni, z úcty k panu baronovi a k celé vaší ctěné rodině."

"Ale my se přece nezlobíme, on bláhový! Nepřál by si snad na ten snímek malý autogram? - Ale jenom se nežinýroval, víme, že přál - určitě přál! Přišel si dnes večer pro něj ke kapličce. Ale byl přesný - rozuměl mi dobře?"

Maruška se vrátila mezi panstvo právě včas, než po ní vypukla řádná shánka. Večer se omluvila z loveckého hodokvasu a pod pláštíkem migrény se vydala na malou zdravotní procházku. Samozřejmě ke kapličce! To bude jiná schůzka s Franckem, než kdyby byla chudou děvečkou! Možná, že si tam mezi čtyřma očima vysvětlí řadu důležitých věcí!

Ale kde by se vzaly pouhé čtyři oči! Dav, rotící se kolem kapličky, představoval obyvatelstvo celého podzámčí. Všichni ve svátečních šatech a s transparenty nad hlavami. Každý v ruce čerstvého "Kurýra", kde byla zpodobněna Maruška v loveckém úboru. Úvodní řeč měl starosta. Pochválil baronesin rod, kam až kroniky sahaly, a poděkoval za zvláštní milostivou laskavost, již bylo dnešní překvapení s autogramiádou. Pak hovořilo ještě pár větších sedláků, jedna selka a za pastoušku nejstarší stařeček. Ten měl řeč nejkratší, za což mu Maruška s vděčností věnovala zlatý prstýnek, původně chystaný pro Francka.

Vmávajícím a výskajícím špalíru, zahlédla Maruška i bývalou baronesu, nyní Marušku z chaloupky. Nemávala jako ostatní děvčata, ale po baronsku kynula své dvojnici, shovívavě a milostivě, jako se kyne chudákům nebo ještě spíše hlupákům. Tu Marušku - nyní zámeckou - poprvé napadlo, že asi něco dočista zkopala.

Druhý den si nechala povolat babu kořenářku k sobě na zámek.

"Holka nešťastná," zalomila stařenka rukama.

"To je moje vina, mých babských řečí tehdy při výkladu karet, mých rad a ponaučení! Proto tě ani nebudu upomínat o honorář, který mi baronesa slíbila za vyškolení v selských mravech a dodnes je mi ho dlužná."

"Baronesa vám zaplatí, kmotra," zaplakala Maruška.

"Jenom za ní dojděte, že se jí pokorně omlouvám, ale že chci domů! Proč se už vlastně dávno nevrátila na zámek? Mohla mě přece usvědčit, kdy by se jí zachtělo."

"Asi se jí teda nezachtělo," usoudila kořenářka.

"To víš, že začátku zkusila dost, tvůj tatík je dobrý člověk, ale trochu rapl a ty děti cháska nezvedená. Baronese se to škaredě zajídalo a snad by se byla i vrátila na zámek, jenomže do toho přišla ta láska . . ."

"Matko boží, jaká láska?"

"No s Franckem přece. Ty nic nevíš? Vlastnímu pantátovi vyhrozil, že se nechá třeba vydědit nebo se dá na vojnu, ale od Marušky že neupustí. A tak se budou brát - však minulou neděli už podruhé spadli z kazatelny."

Tu Maruška neřekla už ani slovo a vyplatila kořenářce dlužný honorář za Marušku baronesu, nyní chalupnici. Ta si s dluhem starosti nedělala, měla plnou hlavu svatby!

A co Maruška-baronesa, dříve chalupnice? Co mohla dělat! V příštím "Kurýru" vyšla její nejnovější fotka s jakýmsi vyšňořeným tajtrlíkem a s oznámením, že milostslečna se zasnoubila s hrabětem de la Tré Fatigé. Na snímku Maruška vypadala tak otráveně, že si ji už nikdo nad postel nepověsil; pouze vystřiženého hraběte ukazovaly matky zlobivým dcerkám a strašily: "Vidíš, takovýho pána si budeš muset vzít, když nebudeš chtít papat suchý brambůrky!"

12. O CHYTRÉ KRÁLOVNĚ

Pověst o moudrosti královny Radmily sahala daleko za hranice říše. A protože byla Radmila nejen moudrá a dobrá, ale i neobyčejně krásná, zatoužili tři cizí princové po její ruce. Od myšlenky k činu neměli daleko, proto se vydali na námluvy.

Královna je vlídně uvítala a přijala jejich dary. Nejstarší, Jan, přivezl kytici růží, které sice voněly na míli daleko a bledly nebo se červenaly podle toho, jak se kdo na ně podíval, ale byly to přece jen pouhé květiny. Královna se však neurazila a s úsměvem růže urovnala do vázy.

Prostřední princ, Oldřich, daroval Radmile prsten s diamantem jak lískový ořech.

"Tvůj zlatník zná své řemeslo," řekla královna se zalíbením, "je to vzácná práce."

A uložila prsten do skříňky.

Tu přistoupil nejmladší ze sourozenců jménem Jasmín, jehož dar nesli dva sluhové, protože byl velmi těžký. Byl to obraz, na němž se skvěl Jasmín osobně v bohatém rouchu. Dva jiskřivé safíry znázorňovaly oči, rubíny ústa a hladká, hezká tvář bez jediné vrásky zářila drahým mramorem. Princovy kadeře byly vyřezány z ebenového dřeva a roucho bylo z hermelínu, posetého drahým kamením. To vše vězelo v náramně tlustém rámu z ryzího zlata. Královna se usmála - snad na prince, snad tomu obrazu, a poručila slouzcím, kam mají podobiznu uložit.

Potom pravila:

"Milí hosté, vím, proč jste přišli. Mám si vyvolit jednoho z vás za manžela a to také učiním. Nejsem však jenom žena, ale také královna, není mi jenom zvolit si muze, ale také své zemi krále. Proto se musím poradit se svými ministry. Do té doby odejdete do hodovní síně a jezte, pijte do sytosti."

Pak svolala královna své tři rádce: mudrce, bojovníka a obyčejného člověka.

"Přítel král," pravila, "musí být moudrý, aby dovedl zemi vládnout a soudit spory. Musí být též dobrým vojákem, aby se nepřítelé neodvážili překročit hranice vlasti. Také se však musí vyznat v práci obyčejných lidí, aby je měl rád a lidé jeho. Proto, rádce, vymyslete do rána úkoly pro tři prince. Který se jich zhostí nejlépe, ten bude mým manželem."

A odebrala se za svou každodenní práci, jako kdyby se nechumelilo. V prosté sukničce venkovanky a s košíkem se vydala do města. Procházela ulicemi, tržištěm i krámy, nakupovala, smlouvala a povídala si s kdekým. Nikdo ji nepoznal. Všichni totiž slyšeli o nepředstavitelné kráse své královny. Ona byla sice velmi krásná, ale jen tak, jako jsou tisíce žen - tedy ne tolik, aby se před očima zatmívalo, jak to legenda zveličila.

Když se pak vrátila zadními vrátky na zámek, jen co se převlékla, už si volala ministra spravedlnosti - a:

"Ministře, zapiš si. Pekař Držgrešle peče rohlíky pod míru a špatně žije učedníky. Za trest koupí od kožešníka Ováška medvěda pro školní kabinet. Učedníky mu nech odebrat a přidělit pekaři Žemličkovi. Švec Šídlo spravuje chudým dětem boty zadarmo, proto si neušetřil na výlet k moři jako švec Verpan, který by za groš hnal veš přes sedmery hory. Zaplatit Šídlovi a jeho rodině výlet k moři z královské pokladny! V Černém lesíku žije kořenářka, která má u sebe malého chlapce. Ten zná všechny léčivé byliny a rád by se stal lékařem. Neumí však číst a psát - babička ho zapomněla posílat do školy. Postarej se mu o dobrého učitele!"

A tak dále, a tak dále, na nic nezapomněla. Také ministr si dal pozor, aby na nic nezapomněl, protože věděl, že královna se druhý den zeptá, zda bylo vše vykonáno.

A tak čas utekl, Radmila si sotva zdřímla a už tu bylo ráno. V zasedací síni čekali tři princové na své úkoly. První otázku položil mudrc, který byl nejstarší:

"Milí nápadníci," řekl, "jste mladí. Ve vašich letech máte blíže k lovu a hrám než k hlubokému přemýšlení. Dám vám proto lehkou otázku. Poslyšte příběh:

Na tržišti jednoho velikého města prodával kramář zázračný lék. Měl ho v lahvičce jenom kapku, ale ta kapka mohla uzdravit sebetěžší nemoc. Tu přišel ke kramáři sám král té země. Jeho jediná dcera byla na smrt nemocná a proto žádal lék. Zároveň s ním přišel chudý chalupník, který měl také nemocné dítě. Věděl, že mu umře, nedostane-li divotvornou kapku. Kramář řekl: "Prodám lék tomu z vás, který zaplatí víc." Tu král nabídl pět vozů zlata a deset vozů drahého kamení a půl království navíc. Chudáš, když to slyšel, zoufal si, ale přece se nevzdal: "Dám, co mám. Svou chatrč, svoje políčko, kozu, jejíž mléko nás živí a tyto hadry, co mám na sobě."

A teď, milí princové, povězte, kdo dal víc a čí dítě zůstalo naživu!"

"Opravdu lehká otázka!" zvolal princ Jasmín.

"Slyšela by se těžší od mudrce! Král dal víc a princezna se uzdravila. To dá rozum, že pět vozů zlata, deset vozů drahokamů a půl království navíc je více než chatrč a koza nějakého nuzáka."

"Bratře," usmál se Jan, "lépe bys udělal, kdyby ses podrobil zvyku, že mladší po starším odpovídá. Měl bys více času na rozmyšlenou a nezmýlil by ses tak snadno. Král dal mnoho, ale ještě mu půl království zbylo. Ten chudý dal všechno - a proto dal víc než král."

"A proto jeho dítě zůstalo naživu!" vykřikl rychle Oldřich, aby nevyšel naprázdno a ukázal taky trochu důvtipu.

"Myslím, že přece jenom umřelo," odvětil Jan, "protože ten chudák dal i kozu, jejíž mléko pili."

"Není každý stejně moudrý," řekl pak mudrc.

"Ty, Jasmíne, vidíš zelenou travu na louce, v trávě květiny a na květinách motýly. Ty, Oldřichu, snad víš, že pod travou je černá zem a v zemi červi a brouci. Hluboko pod zemí je však ještě žhavé jádro světa, neustále vrčící, jehož ohně čas od času pronikají na povrch. Takové ohně zná Jan."

"Nač tolik řečí," řízně se vložil bojovník, zastříhav dlouhými kníry.

"Již pojďme na nádvoří, kde jsou připraveni bujní oři a pro každého z princů dřevěné kopí. Který nejdříve své bratry že sedla vyrazí a sám zůstane na koni, ten vyhrává."

Dlouho princové zápasili. Den a noc a ještě den, všichni stále v sedle jako přibití. Bojovník si je pochvaloval, jací jsou to šikovní chlapci, ale k žádnému konci to nevedlo.

Posléze Jasmín zlomil v prudkém nárazu kopí o Janovo brnění a pod Oldřichem padl kůň únavou.

"To neplatí," zvolal Jan, jediný dosud v plné zbroji, "nesoutěžíme o tvrdost kopí ani o odolnost koně!"

Výsledek je nerozhodný!"

"Jsi šlechtný," pravil bojovník a rozsoudil je.

"Ty, Jasmíne, máš síly víc než tví bratři, ale obratnost ti chybí. Ty, Oldřichu, máš obratnosti víc než ostatní dva, ale síly se ti nedostává. Jene, ty máš ode všeho trochu, snad jsi mohl i vyhrát. Ale dost už těch řečí, budiž výsledek nerozhodný!"

A bylo na obyčejném člověku, aby dal princům svůj úkol.

"Dobrý král si nade vše cení práci," řekl, "a proto ji sám musí znát. Pohledte támhle ten dlouhý lán, tam ještě nikdo nedorazil brázdu od svítání do slunce západu. Tam tedy každý z vás bude zítra od rána orat a čím brázda bude při západu slunce nejdelší, ten vyhraje."

Tu vykřikl Jasmin: "Kdo to kdy slyšel, aby urozený princ orat jako nějaký pacholek! Nejsem tu pro bláznů vašim sedláčkům a školní mládeži! A vůbec - nechci vládnout v takové zemi, kde král musí umět orat!"

A už si to metlil k hranicím království. Oba zbylí bratři se rozhodli, že to přece jenom zkusí, ale nebylo jim lehké u srdce báli se ostudy.

Jan se vydal do polí, že tam něco okouká - v životě pluh pořádně neviděl. Oldřich zamířil do lesa, v lesích bývají různí stařečkové s divotvornými proutky, i doufal, že ho některý takový z bryndy vytáhne.

Přišel Jan na pole a vidí tam orat pěkného jinocha. Oře, skřivánek mu zpívá, on sám si hvízdá - a ani se moc nehoní, jen si tak za pluhem vykračuje. Tu ho Jan požádal:

"Chlapče, nauč mě taky tak pěkně orat!"

"Máš, pane, divné choutky," zasmál se hoch, "podle šatů soudím, že jsi princ. Nač se chceš učit orat?"

Když se mu Jan svěřil se svými starostmi, řekl mládenec:

"Orat, princi, není tak lehké. Víš, já mám začarovaný pluh, ten oře sám. Ale zdáš se mi dobrý, rád bych tě viděl králem. Já ti ten pluh zítra půjčím a určitě vyhraješ."

"Čáry máry fuk," povídá princ, "to já nemám rád. Vlastně bych královnu podvedl, a to ještě dřív, než bych se stal jejím manželem. Ta dobrá duše si to nezaslouží a já se rád orat naučím, když mi jen trochu pomůžeš."

"Jak myslíš," svolil hoch a došel si domů pro obyčejný pluh. Pak ukázal princi co a jak a nechal ho trochu orat. Janovi se to nikterak nedařilo a notně se unavil.

"Lépe by to vepřil zryli," pravil smutně mládenec, "půjč si, pane, můj kouzelný pluh, jinak prohraješ!"

"Nech si své čáry, chlapče," odmítl princ, "můj bratr nebude orat lépe, taky to nikdy neviděl."

Mezitím Oldřich skutečně potkal v lese bělovlasého stařečka - poustevníka. Sotva se pozdravili a princ se s ním rozdělil o svačinu, jiz pravil dědeček laskavě:

"Vím, Oldřichu, co tě trápí. Jdi na to a to pole, oře tam můj synovec. Ten už ti poradí."

Princ pěkně poděkoval a spěchal na pole. Tam našel jinocha, který před chvílí učil Jana orat. I Oldřicha učil, ale o divotvorném pluhu nic neříkal. Oldřich se utmácel a rozzlobil, orání mu šlo stejně špatně jako předtím Janovi. "Pěkně mě učíš!" obořil se na jinocha.

"Tvůj strýc, poustevník z lesa, slíbil, že mi pomůžeš."

"Ach, strýc tě poslal!" podivil se mladík a pak teprve mu nabídl kouzelný pluh.

"Teď se o nic nestarej," rozloučil se s ním, "zítra ti královský pluh za tenhle sám vyměním."

Ráno, když princové přišli na pole, byly pro ně pluhy již připraveny, každý s párem statných strakatých volů. Slunce pěkně upalovalo. Královna i rádcové popřáli princům štěstí v závodech a odešli po své práci.

Tak se bratři dali do orání. Oldřich kráčel lehce a jen se pluhu přidržoval, zatímco Jan všelijak po poli škobrtal. Za chvíli mu bylo divné, že je bratr už velký kus vpředu. "Poslyš, kdo tě to učil orat?" volal na něho, ale ten se jen zasmál a poradil Janovi, aby se více nenamáhal a raději si sedl. Jan však nedbal a větší silou se zapřel do klečí.

V poledne přijela sama královna na ryšavém koníku přivezla princům oběd, jak se sluší a patří. Podmáslí s chlebem. Když viděla Oldřicha daleko vpředu a za ním pachtícího se Jana, zamračila se, ale neříkala nic. Potají celou dobu přála Janovi a velmi litovala, že jako královna si nemůže zvolit manžela podle vlastní libosti.

Večer pak přišli rádcové, aby ohlásili konec práce. Obyčejný člověk soudil:

"Princ Jan velký kus přeoral. Ale princ Oldřich dvakrát větší. Janova brázda je křivolaká a Oldřichova jako šňůra. Princ Oldřich vyhrává!"

Jan se velmi zachmuřil - napadlo ho cosi o začarovaném pluhu, ale nezdálo se mu na bratra zalovat. Jan se díval, co tomu říká královna a královna byla zadumaná. Posléze pravila:

"Děkuji vám, rádcové, dobře jste prince zkoušeli. Teď bych jim ale i já chtěla dát úkol."

"To je v pořádku," řekli rádcové.

Všichni se vrátili na zámek a tam dala Radmila princům po krabici droboučkových perliček, jehlu a nit.

"Který z vás nejdříve všechny perličky navleče, nechť ke mně přijde! Ale pozor, ať se žádná nezakutálí!"

Za dvě hodiny příběh princ Oldřich se šňůrou perel. Ani jedna nechyběla.

"Dobřeš navlékl," usmála se královna, "pojdme teď za Janem, jak je s prací daleko."

Jan seděl nad krabicí smutně - na niti neměl ještě ani polovinu perliček.

"Špatný den sis vybrala k takové službě, královno! Jindy bych ti je rychle navlékl, ale dnes ani ruce necítím. Z té dřiny se mi prsty třesou a perličky padají na zem."

"Ano, to jsem chtěla slyšet!" zvolala Radmila.

"Princi Oldřichu, jak to bylo s tím oráním? Mne nepřechytračíš! V tom má prsty ten dědek poustevnická že Zakletého lesíka! Býval ministrem obchodování, ale zbavila jsem ho úřadu, protože nadměrně užíval kouzel."

I musel Oldřich s pravdou ven. Dost se styděl, ale když spatřil královnu radost z Janovy výhry, ulevilo se mu. Nebyl v podstatě špatný a rozhodně si nepřál manželku, která by tajně myslela na jiného.

Na svatbě královny Radmily s Janem se Oldřich už docela rozveselil. Vzpomněli si také na prince Jasmína a poslali mu koláče. Ne z těsta, povídel a máku, ale ze zlata a drahokamů, aby nebyl škodný, když na zámku zůstal jeho drahocenný portrét. Tu se teprve Jasmin chytil za nos, přestal si libovat ve všelikém flancu a stal se z něho také docela příjemný princ.

13. VIDĚNÍ SESTRY KARBORUNDY

Sestra Karborunda nevstoupila do řehole z přemíry bohabojnosti a dokonce ani z nešťastné lásky. Popravdě řečeno, Karborundu (občanským jménem Žofii Bláhovou) zavřeli do kláštera rodiče v domnění, že je posedlá zlým duchem. Neminulo totiž dne, aby si darebná dívka nevymyslela nějakou nesmyslnou lež, například:

"Tatínku, potkala jsem Duben, pěkně tě pozdravuje a vzkazuje, abys mi koupil nový klobouk - na ten starý že už se letos dívat nechce."

Nebo:

"Maminko, ty korále od tety Anny z Prahy dnes celou noc proplakaly, jak je jim po tetě smutno! Povídaly, jak je nevezmu do Prahy do tří dnů, že smutkem zčernají na uhel. A to by bylo škoda, maminko, ty korále jsou určitě dražší než cesta do Prahy dostavníkem."

Rodiče zkoušeli všelicos - povolali doktora medikuse, i u bylinářky byli, ale zlý duch že Žofinky ne a ne odejít. Poslední nadějí byl klášter U zlatého chvostu komety betlémské. A ten taky vděčně přijal Žofii pod svou perut' i s příslušným věnem, čtvrt století bedlivě schraňovaným.

Ani tmavohnědé řeholní roucho však nedokázalo odvrátit zlého ducha od sestry Karborundy, ale že to byl duch přízrůbivý, prostě se polepšil k obrazu prostředí.

Stařícké klenby, dosud nerušeně klímající nad tichými kroky jeptišek, se od příchodu Žofinky Bláhové začaly přímo henžit návštěvami nejrozličnějších svatých, andělů - a jen zřídka zavítal ancikrist. Neminulo dne, aby krajně rozrušená Karborunda nepřiběhla k máter představené oznámit, že měla vidění. Zaostalý klášter se zvolna, ale jistě stával proslaveným.

Sestra Karborunda v zájmu pořádku všechny své poznatky zapisovala a do roka sepsala pět breviářů. Doslechl se o nich sám arcibiskup a zamýšlel je po vědecké konzultaci vydat tiskem na vlastní náklad.

Zápisky byly neotřelé a v mnohém značně objevné. Na str. 425 stálo například:

"Dnes o půlnoci zaklepal na dveře mé cely svatý Roch. Požádal o sůl na nohy, protože cesta k našemu klášteru je prý velmi kamenitá. Svatý Roch se vyjádřil, že se diví, proč klášter nenechal ještě cestu vydláždit a poznamenal, že finanční prostředky na to přece jsou. Vypařiv si nohy, vypařil se do ztracena. Umývadlo s vodou po nohách světce jsem neprodleně odevzdala matce představené."

Jindy zase Karborunda odhalila, že rozbitá a do tří dnů nezasklená okna cel dávají možnost ďáblu, aby jimi na jeptišky pokřikoval nemravná slova. Její pětisvazkové a neustále doplňované dílo přímo pukalo osobními názory svatých, nechyběl v něm ani zevrubný popis ďábla a zvláštní kapitoly zaujímal postoj svatého Petra k současným stříhům řeholnických rouch.

Právě v době, kdy sestra Karborunda plodila své veledílo, žila a rostla v panské myslivně nedaleko kláštera dívka Apolena do nevídané krásy. Zatímco Karborunda, zabeďněná ve své cele, skřípala brkem po pergamentu, dívka Apolena běhala prosluněnými pasekami bez starostí o to, zda se píše "bylina" nebo "bilyna". Starosti však měly Apolenku navštívit náhle - a daleko těžší, než měkké i či ypsilon.

Zámecký písař totiž dostal přidáno a rozhodl se k ženitbě. Nejslabomyslnější ze všech ďáblů mu nakukal, aby se ucházel právě o myslivcovici Apolenku. Dokonce mu nevadily ani její pravopisné mezery, přestože byl písař a zámecký k tomu.

Myslivcova žena byla radostí u vytržení; písaříkovi podstrojovala a zvala ho na další a další nedělní obědy. I starý myslivce se začal chovat uhlazeněji a horlivě besedoval s návštěvníkem o počasí i o úrodě.

Jenom Apolena vadla jak ten blatouch bez vody, zatracený písař jí svým brkem udělal čáru přes rozpočet. Už před rokem se totiž zaslíbila řezbáři Vavřincovi. Vavřinec chodil často do lesa; sbíral tam vhodné špalíky na figurky, sháněl samorosty a snad i hledal divotvorný kořen, kdoví. Jisto je, že místo kořene našel Apolenku.

Byl to mládenec jaksepattí, jehož jedinou špatnou vlastností byla nezřízená chudoba. Proto se také nemohl o Apolenu ucházet. Oba však čekali a doufali, že snad zítra, snad za rok dostane Vavřinec výhodnou zakázku, vydělá spoustu peněz - a pak už nikdo jejich sňatku nezabrání.

Když nebezpečí vrcholilo, totiž po druhém pádu z kazatelny, pouzila Apolenka zcela nevědomky praktiku Žofie Bláhové a pravila:

"Tatínku a maminko, potkala jsem u studánky pannu Marii. Moc se na mne rozzlobila, že jsem řekla dobřejtro místo pochválenbud' a povídala, jinak že to nenapravím, než když se dám do kláštera. Jinak, tatínku a maminko, že půjdu od neštěstí k neštěstí a nakonec do plamenů pekelných."

To byla rána. Po poradě s panem farářem nešťastní rodičové nenašli jiného východiska, než poslat dceru opravdu do kláštera. Písař se pro ostudu nechal přeložit, ale ani Vavřincovi nebylo nejlíp.

V klášteře U zlatého chvostu komety betlémské oblékla Apolenka bílé šaty novicky a začala se připravovat ke složení řeholního slibu. Ve skutečnosti nemyslela tolik na slib jako na Vavřince a kudy chodila, tudy všechno promáčela slzami. Není divu, že jak byla vrtohlavá, porazila sochu panenky Marie u postranního oltářiku. Panence se, běda, urazily obě ručičky a lem roucha a nedalo se to nijak slepit. Máter představená klela jako pohan a Apolence běhal mráz po zádech; myslela, že celá nehoda je trestem za tu lež o zjevení u studánky.

Naštěstí činorodá sestra Karborunda vyburcovala máter představenou příštího dne hned před kuropěním:

"Před chvilinkou jsem mluvila s panenkou, s tou od postranního oltáře! Přišla ke mně bez ručiček a bez podolku a pravila, že spadla s podstavce schválně, že už toho má až po svatozář, vystavovat se u nás v tak ostudné podobě! Že si přeje pořádnou sochu v životní velikosti, jelikož přece není žádná hej ani počkej a vůbec!"

"Krucifixalelujá," zabědovala představená, "taková socha přece stojí sílu peněz! A kdo to tu v okolí vůbec

umí? A kde vzít honem vhodný kámen? To ti panenka neřekla?"

Karborunda se zamyslela a pak pravila:

"Panenka neřikala, že socha musí být z kamene. Třeba by stačila hliněná - a proč ne rovnou dřevěná? Dřevo je v okolí dostatek a nějaký šikovný řezbář se snad taky najde."

Tak se stalo, že řezbář Vavřinec dostal konečně svou kýženou velkou zakázku. Odměna kynula tučná. To, co bylo pro klášter celkem úsporným výdajem, představovalo pro Vavřince hotové jmění.

Představená uzamkla Vavřinečka do dílny na dva západy, aby nemohl ani nos vystrčit, protože potkat muže mladšího devadesáti let je pro každou jeptišku nevhodným rozptylováním. Apolena ani netušila, že milý je nablízku a Vavřinec marně prahl spatřit alespoň cípek jejího rubáše.

Na sošce pracoval Vavřinec s velkým zápalem, v představě, jak vydělanými zlatáky vytluče u myslivců všechna okna. Panenka, kterou dobýval z lipového dřeva, nebyla sedmibolestná, ale snad sedmdesátibolestná - dívala se nejinak, než jako Apolena, když se s Vavřincem viděla naposled. Řezbář se zaradoval, jak se mu podařilo vystihnout podobu milované dívky, a těžce se s hotovou prací loučil, když ji musel postavit na postranní oltář.

Strženými mincemi skutečně roztřískal okna myslivny, ale myslivce - sprostáka to nikterak nedojalo. Lezl po podlaze jako jezevčík a honil peníze mezi střepy, až si zničil sváteční pyzamo.

Nová panenka se v klášteře U zlatého chvostu komety betlémské líbila až strach! Devětadvacet jeptišek si při pohledu na ni vzpomnělo na loučení s milým a všechny do jedné unikly z kláštera dříve, než máter představená stačila zabezpečit tajné východy. Dokonce i rázná Karborunda zesmutněla a uvažovala, zda jsou rozhovory se svatými pro ni únosnou životní náplní. Zapomněla v noci psát do svých breviářů a raději se šla nadýchat vzduchu na klášterní zahradu.

Bylo to v předvečer Apolenina řeholního slibu. Také myslivcova dcera bloumala po zahradě. Šla se tajně na sebe podívat do malého jezírka, naposled, než ji ustříhnou dlouhé zlaté vlasy.

Karborunda zůstala stát jak uhranutá, když spatřila postavu v bělostném rouše, naklánějící se se svícem v ruce nad jezírkem. Podoba byla nezvratná - to sama Panna Maria se tu hříšně zhlíží! Nebo něco hledá na dně? Svěťice sebou náhle škubla a vyplašeně vzhledla rovnou na Karborundu, která se opírala o vzrostlý cypřiš, úspěšně odolávající mdlobám.

Vyděšená jeptiška, místo aby se dala do řeči, jako před tím už s tolika svatými, padla na kolena a zalkala:

"Odpusť mi, hříšnici zatracené - lhala jsem, stokrát, vícekrát, nesčetněkrát - lhala jsem, všechno jsem si vymyslela a ještě to dokonce zapisovala! Už to nikdy neudělám, přísahám při tvém neposkvrněném početí!"

"I já jsem lhala," řekla smutně Apolena, která ve své božské prostotě nechápala pranic.

"Ty taky!" zaradovala se Karborunda.

"Lhala jsem, abych si nemusela vzít písaře. To není velký hřích - měl křivé nohy a škaredý ti byl - jako kůrovec!"

"Písaře!" podivila se jeptiška a nabývala myslí.

"Já měla za to, že Josef byl tesařem . . ."

"Ale kde, písař to byl! Jestli si to nepleteš s Vavřincem, ten je ale řezbář."

"Panenko svatá! Tys měla dva?"

Karborunda byla potěšena, ale v duchu si říkala - tohle nezapišu, já Marii neshodím, když tu se mnou tak pěkně rozpráví jako rovná s rovnou.

"Ale kdepak dva!" hájila se Apolena.

"Jen jednoho, Vavřinečka. Písař se o mne nesměl ani rukávem otřít. Ale pro Vavřince mi srdce schne, kdybych se jen odtud mohla nějak dostat! Ale vůbec se tu nevyznám a nikoho tu neznám. Dobrá sestro, ty jistě víš o nějaké tajné chodbě pomoz mi!"

"Tajné chodby jsou teď zatarasené," odtušila Karborunda chmurně.

"Devětadvacet sester nám tudy uteklo, jen co tě uviděly, představ si. Ale co jsi za panenku, že si neumíš udělat zázrak!"

Apolena stále ještě nechápala, ale řekla, že kdyby byla pila, sekýra a dřevorubec, něco by se udělat dalo. Porazit tady ten cypřiš - padl by rovnou na zeď. Vylezlo by se po něm nahoru a po laně z roucha zase dolů, na druhou stranu.

"Lézt po stromech umím," dodala hrdě, "ale zázraky - to ne, to jen Pán Ježíš uměl."

"No vida," zakabonila se Karborunda, "to nám toho o tobě napovídali a najednou jenom Pán Ježíš! Ale že lezeš po stromech, to není ani v bibli. Pokud jde o pilu a sekeru ty jsou ve sklepě. Ale dřevorubec? Kde by se v klášteře vzal - tady nemáme ani zahradníka! Vědět jenom, jak se dřevo rube, zkusila bych to sama porazit, abych se ti nějak odměnila za svoje hříšné lži!"

Apolena na to, že dřevorubání není tak složité, že to viděla v lese na tisíckrát. Sama by na to nestačila, protože je malá a slabá, ale ve dvou - možná . . .

Asi se opravdu stal zázrak, neboť rukou společnou cypřiš upízlaly tak, že se konečně opřel o klášterní zeď! Kapitola o zjevení panenky sedmdesátibolestné se v díle sestry Karborundy nikdy neobjevila, protože dílo zůstalo v klášteře, kdežto Žofie Bláhová zmizela. Snad se jí zdálo hříchem nenásledovat příkladu svaté panny.

U zlatého chvostu komety betlémské nastalo dopuštění při objevení upízlého cypřiše. V zahradě musel být muž! Kdo jiný by mohl porazit strom? Při těchto starostech se zmizení sestry Karborundy a skromné novicky Apoleny svezlo jen jako podružná událost. Díky tomu se v klidu a bez vyrušování mohl Vavřineček s Apolenkou vytratit do světa. Za zbytek výděлку, který nestačil promrhat na myslivcovic okna, si pořídili vozík a jezdili s pimprlaty. I Žofie jezdila s nimi, ale ne dlouho - jen do té doby, než si na jedné štaci namluvila pohledného kováře.

14. KRÁLOVNINO ZRCADLO

Po zesnulém choti zůstalo Karolíně na krku zadlužené království a nevlastní dcera Sněhurka. Zatímco čínorodá vládkyně se snažila vytáhnout království z nejhoršího, dítě Sněhurka utěšeně rostlo a vyspívalo v půvabnou, leč zpupnou a drzou holku. Brzy věděla všechno lépe než macecha, aspoň co se oblékání, slušného chování a kulturního vyžití týkalo.

"Co sis to zase dala ušít za nemožný úbor, mamá?" pronášela často znechuceným tónem unaveného mentora.

"Copak se to hodí, takovéhle šaty, když náš drahý papá teprve sedm let dlí pod zemí? Udělala bys lépe, kdybys to dala mně."

Královna pak, zvyklá, usedala ve své komnatě sama před zrcadlem a ptala se:

"Zrcadlo, zrcadlo, jak v tom vypadám?"

"Báječně," tvrdilo zrcadlo, "jsi nejkrásnější žena v celém království!"

Občas přicházel na zámek na návštěvu princ ze sousedství. Královna se vždycky domnívala, že kvůli ní, ale od jisté doby se stejnou myšlenkou zabírala i Sněhurka. Proto velmi nevrle nesla, když ji macecha krátce před půlnocí posílala spát s tím, že další vysedávání u černé kávy a alkoholu by jejímu vyvíjejícímu se organismu nebylo zdrávo.

"Šetři péči pro sebe, mamá," roztomile žvatlala Sněhurka, "vsadím se, že bych po ránu nevypadala ani zdaleka tak zdrchaně, jako ty posledně."

Karolína se zarděla nevolí, ale princ se srdečně rozchechtal.

"Když tak pěkně prosí," přimlouval se, "dovolte tomu nezbednému diblíkovi pobýt o chvíli déle!"

"Cos to říkalo, zrcadlo?" zeptala se potom královna, když osaměla ve své komnatě.

"Kdo že je v tomhle království nejkrásnější?"

"No ty přece!" zvolalo zrcadlo bez rozpaků, ale pak trochu provinile dodalo: "Sněhurka je ovšem o deset let mladší . . ."

Jindy zase přišel princ s nápadem:

"Přinesl jsem vám úžasnou knihu, madam. To bude pro vás opravdu nezapomenutelný zážitek! Vidím, jak se už nemůžete dočkat, kdy se do ní pustíte. A propos, drahá Karolíno, Sněhurka mě požádala, zda bych ji nepřiřčil střelbě z kuše. Možná, že by vám dnes bylo docela milé, kdybychom vás nechali v klidu číst?"

Karolíně se začaly Sněhurčiny spády s princem stále více zajídat, až se odhodlala učinit jim ráznou přítrž. Nechala Sněhurku zapsat na vysokou školu šlechtickou, fakultu princeznovskou, kterou tehdy vedla na svém skvělém dvoře vévodkyně Grizelda. Jednak se tam neomalený frocek naučí slušnému chování, jednak si tam po libosti zaflirtuje s mladými hejsky, jednak - a hlavně - dvůr vévodkyně Grizeldy je dobrých pět set koňských mil od královského zámku.

Neobešlo se to bez kraválu. Nezbedný diblík činil jako pomínutý, že se nechce vzdělávat, nýbrž vdávat - a že královna macecha je nejzlomyslnější ze všech čarodějnic ježibabných. Karolína se však nedala udolat, složila Sněhurce zavazadla, poručila zapřáhnout do kočáru a v doprovodu štolby Martina vyslala dívku na vévodský dvůr.

Nejbližší kus cesty vedl hustým lesem a zde se zoufalá Sněhurka pokusila několikrát utéci, až ji štolba musel dát pár na zadek. To však neměl dělat! Sotvaže ten přepůvabný sedmnáctiletý zadek jen koutkem oka zahlédl, nechal se přemluvit a Sněhurce dovolil uprchnout, ještě jí na cestu zamával. Ta se neztratí, řekl si a práskl do koní. Královně maceše pak s chmurami na čele sdělil, že kočár v lese přepadli zbojníci a Sněhurku unesli.

"Díkybohu," oddechla si Karolína, "že se nestalo nic horšího! Snad ji nebudou chtít vrátit příliš brzy."

Mezitím Sněhurka bloudila černým lesem, ale nikterak se nebála; spoléhala na svůj půvab, který přece musí odzbrojit každého, divou zvěř nevyjímaje.

Jakmile dorazila k bytelně roubenému stavení, skrytému ve skalách, hned ji napadlo, že je to sídlo obávaných sedmi zbojníků, o nichž slychala hrůzostrašné pověsti. Ale ani jich se nebála. Kdo by mohl ublížit roztomilému diblíkovi, pokud to není zrovna nějaká závistivá stará ježibaba?

Bez klepání vnikla do chalupy a shledajíc ji vylištěnou, vše si důkladně prohlédla, vyzkoušela, ode všeho ochutnala. Po domácí slivovici se jí počala klížit víčka, i vylezla si na nejvyšší palandu, zabalila se do houně a spokojeně usnula.

Před svítáním do dveří se zpěvem a halasem vtrhnulo sedm vyhladovělých a uzbojničených zbojníků. Každý se hned dal do nějaké práce - ten zatápel v kamnech, onen stavěl na vaření, jiný zase pažbou bambitky otloukal zbytky včerejší krmě z nemytého nádobí. Ale co chvíli se ozývaly výkřiky nevole:

"Někdo mi ožížlal dýmku!"

"Někdo mi přetrhl strunu na kytarě!"

"Hoši, přiznejte se, kdo z vás sežral to uzený na polívku?"

Konečně se rozladění odebrali na lůžka a tu vzkřikl sám náčelník zbojníků rozhořčeně:

"Co je moc, je moc! Kdo mi strčil tu holku pod deku?"

"Šťastná náhoda, dobrý mládenče," usmála se procitnuvší Sněhurka a udělala mu vedle sebe kousek místa.

Následující den se všichni zbojníci po dlouhé době opět oholili a pohádali se, kdo bude o Sněhurku pečovat dneska.

"Tady nemůžeš zůstat, holka," rozhodl náčelník.

"Tady je slušný zbojnický srub a zádna vykřičená salaš."

"Já tu také dlouho zůstat nehodlám," líbezně se ohradila Sněhurka.

"Chtěla jsem vám jenom pomoci ke snadným penězům. Znáte prince Zbyňka? Ten vám dá za mne výkupné,

jaké si jen budete přát!"

"Za tebe!" podivil se náčelník zbojníků.

"Pokud je mi známo, princ už drahnou dobu udržuje poměr s královnou, proč by tedy dával výkupné za jakési potřeštěné přetrhdílo?"

"Kam jsi dal oči, hlupáku," urazila se Sněhurka.

"Jsem přece dcera královská - a to o princově poměru s mou macechou není žádná pravda! A není a není a není!"

"Hysterka," usoudili zbojníci.

"Ale třeba je to opravdu princezna. A co kdyby se princ Zbyněk přece jen chtěl praštit přes kapsu?"

Jenže princ byl drzgrešle. Zábava se Sněhurkou se mu zamlouvala pouze dotud, pokud ho nic nestála. O nějakém výkupném s ním nebylo řeči a na vysvobození Sněhurky moci už vůbec nepomýšlel. Takový podnik by stál ještě více, než požadovali zbojníci - a úspěch by zdaleka nebyl zaručen; vzdýt před Zábojovou obávanou tlupou i ti nejotrlejší vojáci rádi brávali nohy na ramena.

"Nezbývá," zamyslel se náčelník zbojnické sedmy, "než pokusit se o výkupné u samotné královny. Je-li ten vykutálený zmetek opravdu Sněhurka, nemůžeme ji jen tak vyhodit z chalupy, to by bylo urážlivé."

A vydal se k tomu důležitému jednání na zámek osobně, zatímco ostatních šest se pro tentokrát vykašlalo na zboj a dali si žolíky o Sněhurku.

"Jen mi taky rozdejte," slyšel náčelník ještě za prahem její pronikavý hlásek, "a když vyhraju, vyberu si sama!"

"Jakési podezřelé individuum si s vámi přeje mluvit, Veličenstvo," hlásil rozčilený zbrojnoš.

Kdyby ten člověk Královna vyhlédla z okna.

"Ale to je přece Záboj! Pojď dál, dobrý muži!"

"Vy mě znáte, Veličenstvo?" podivil se náčelník zbojníků, když ho po několika neohrabaných poklonách královna vyzvala, aby už té kašpařiny nechal a raději se posadil.

"Kdo by tě neznal! Slyšela jsem o tobě tolik, že jsem si snadno domyslela, kdo jsi, i když legenda samozřejmě přehání. Nejsi vysoký jako nejvyšší smrk v lese, pouze jako moje dveře, nemáš ramena jako větrný mlýn, pouze jako můj prádelník - a také pochybuji, že by ses ubránil padesáti těžkooděncům. S bídou tak deseti . . ."

Záboj vyskočil jako by ho šídlem píchl:

"Chcete mě dát vsadit do hladomorny?"

"Neplaš se, statečný zbojníku. Proč bych to dělala? Odvádíš přece poctivě své řemeslo bohatým bereš, chudým dáváš - děláš tedy přesně to, co bych jako panovnice měla dělat já. Jenže já to dělat nemohu, to by mě bohatí brzy vyklopili z trůnu! A tak tě pokládám za jakéhosi svého náměstka v záležitostech rozdělování národního důchodu. To sice nikdo neví, ale kdybys četl noviny, věděl bys i ty, že vždy rezolutně odmítám financovat jakékoli trestné výpravy proti tvé tlupě. Tvrdím, že na to nemáme. Ve skutečnosti nemáme na to, abychom neměli zbojníky. Vzpomínáš si jak bylo království zadlužené ještě za časů nebožtíka mého manžela, který tě nenechal v klidu pracovat a stále tě znepokojoval svými lesními jednotkami?"

"U všech kulí, při úplňku ulitých!" zvolal Záboj.

"Jak jste moudrá, Veličenstvo, a hospodářsky uvážlivá! Vždycky jsem slyšel jenom o vaší kráse. Je ovšem pravdou, že chytrost je dobré držet pod pokličkou, zatímco krása se utajit nedá."

Karolíně taková řeč polichotila, ale nehnula ani brvou a pravila:

"Ty jsi mi však něco chtěl. Jestli je to rozumné, vyhovím ti i bez komplimentů. Jestli ne, můžeš si ušetřit svou výmluvnost."

I vyložil Záboj svou záležitost a dodal, že nyní už nemůže být o výkupném řeči, když se dověděl, že je královniným náměstkem. Karolína se zachmuřila nad prolhanost svého štolby, jízlivě se usmála spořivosti prince Zbyňka, ale pak zrozpačitěla.

"Abych pravdu řekla, milý kapitáne, já na tom nijak zvlášť netrvám, abyste mi Sněhurku vrátili."

"Co tedy s ní?" ptal se Záboj.

"Ponechat si ji nemůžeme, jednak nemístně rozptyluje mužstvo, jednak je mi protivná."

Královna se hluboce zamyslela, nespouštějíc oči ze svého náměstka, a posléze rozhodla:

"Nabídněte ji tedy princovi zadarmo!"

"Zrcadlo, zrcadlo, řekni, jak dneska vypadám?" zeptala se královna, když osaměla ve své komnatě.

"Nade všechno pomyšlení!" oznámilo zrcadlo nadšeně.

"Vypadáš mnohem lépe od chvíle, co jsi pustla z hlavy prince Zbyňka. Mezi námi, co by takový Zbyněk vlastně měl na práci v hlavě nejkrásnější ženy království?"

Princ si vyzádal četné záruky a potvrzení stran své bezpečnosti, dříve než se rozhodl přijít si Sněhurku vyzvednout. Jednání se protahovalo a Záboj jím byl natolik zaneprázdněn, že stále musel odkládat svou další návštěvu na zámku, kterou královně slíbil.

Karolíně prodlení vrtalo hlavou, ale nehodilo se, aby se sama vypravila do zbojnického brlohu. Konečně přišla na přijatelné řešení. Přestrojila se za venkovskou ženštinu a s košíkem pěkných jablek se srdnatě vydala do lesa. Proti očekávání však u zbojnického srubu nezastihla živé nohy kromě Sněhurky. Všichni ostatní odešli naproti princovi, který měl toho dne konečně pro nezbedného díblíka přijet na svátečně vyhřebelcovaném bělouši.

"Copak tu hledáte, babi?" nerudně se ozvala Sněhurka.

"Tady není žádný jarmark, tady je konspirační středisko."

Královnu nevlídné přijetí dohrálo a nevhodné oslovení ještě více; ve své maškarádě rozhodně nezamýšlela činit dojem nějaké "babi", nýbrž švarné trhovkyně v nejlepších letech.

"Zabloudit může snad každý," ohradila se a usedla se svým košem na pařízek.

"Tady nemůžete vysedávat, babi," ozvala se zase Sněhurka, "tady v nejbližších okamžicích dojde k důležité historické události. Koukejte se klidit - i s těmi vašimi padankami!"

Tu se již Karolína více neovládla, uchopila největší a nejkrásnější ze svých jablek a mrštila je přímo do Sněhurčina malého pikantního nosíku, který po zásahu přestal být pro nejbližší chvíle malým i pikantním.

A ve chvíli úplně nejbližší se ozvala kopyta princova bělouše! Princ místo polibku musel přiložit Sněhurce na nos octový obkladek - štěstí, že ve zbojnickém doupěti se takových obkladeků dá obstarat habaděj.

Teprve když se celá paráda odbyla, povšimnul si Záboj královny, hledící z pařízku pobaveně na běloušův vzdalující se zadek.

"Veličenstvo!" zvolal.

"Málem bych vás nepoznal! Vypadáte v tom neobvyklém šatu jako šestnáctka!"

Od princovy svatby se Sněhurkou již Karolínu nic nerozptylovalo ve vyřizování státnických záležitostí a zdárně spravovala království od pěti k deseti, takže po několika letech už ani zbojníků nebylo zapotřebí. Co jim zbývalo? Překovali své kudly a dýky na pluhy, Záboj pak pověsil zbojnický šat na strašáka v zelném poli a sám zasedl na skutečné ministerské křeslo.

"Zrcadlo, zrcadlo, pověz mi, jak dneska vypadám?" ptala se královna ještě okamžik před tím, než se odebrala ke slavnostnímu pasování nového ministra Záboje.

"Ohromně," uznale zablýsklo zrcadlo.

"Jsi dozajista druhá nejkrásnější žena království!"

"Tak už mě Sněhurka trhla," smutně pokývala načesanou hlavou královna.

"Není divu, neměla tolik starostí co já, po všechny ty roky . . ."

"Ale co tě vede, Sněhurka!" zachechtalo se zrcadlo.

"Nejkrásnější v království je dneska Mařena Padrtů, dcera pastevce krav z vesnice tam za lesem. Sněhurka i v nejdražších a nejmódnějších róbách vypadá jako vědro a z její bývalé krásy nezbylo nic, než ten zlomyslný, nafoukaný nos!"

15. O RYBÁŘCE, KTERÁ STÁLE KECALA

Rybář Baltazar měl krásnou ženu. Byla pracovitá, i hodná dost, ale jednu chybu měla, že nezavřela hubu od svítání do slunce západu. Neustále repetila, a když neměla s kým, zpívala si sáhodlouhé staré písně o moři, o rybářích, o pirátech, a když je přezpívala, vymýšlela si nové.

Baltazar svou ženu nemiloval méně, než jiní rybáři milují své ženy, ale její neustálé řeči se mu zajídaly. Proto trávil více času na moři než doma. Tím pádem nalovil více ryb než všichni sousedé dohromady a rybářka je na trhu vždy všechny prodala, protože jejímu vyvolávání nikdo neodolal.

Kteréhosi dne však Baltazar nemohl vyjet na moře, protože natíral loďku. Žena kolem něho skákala a kecala a radila, že by byl nejraději se vším seknul. Nakonec si přála, aby na loďku napsal její jméno.

"K čemu by to bylo dobré," zvolal dopálený Baltazar, "nikdo už si nepamatuje tvoje jméno!"

Všichni ti říkají Treperenda, protože tolik kecáš. Kdybych napsal na loďku Valentýna, sousedé by mysleli, že jsem si našel jinou ženu."

"Pohleďme na toho darebáka," rozzlobila se rybářka, "chce si najít jinou ženu! Proč, já nešťastná, jsem si brala toho budižkničemu Baltazara, já, taková hezká, chytrá a šikovná dívka! Nestojím mu ani za pár tahů štětce po dřevě!"

Kecala tolik, že Baltazar, z obavy, aby se jí nepřipálil oběd, vzal štětec do ruky a namaloval na loď čárku.

Rybářka spokojeně odběhla do kuchyně, zpívajíc:

"Můj milý Baltazááár, ten mi přece udělááá, co mi na očích vidííí, i co tam nevidíííí, kdybych mu řekla - Baltazare, ulov mi rybůůů, ulov mi rybu na nééébi, na nééébi, nebo na póóóóuši - taky by to uděláááá!"

Takové nesmysly Baltazara dohřály, i napsal na loďku místo Valentýna Treperenda. Když to žena uviděla, křičela, jako když ji na vidle bere, svolávala sousedy a dělala zkrátka ostudu.

"Bohové, sešlete bouři," prosil Baltazar, "která by přeřvala tuhle nectnou ženskou!"

Bůh moře byl nedaleko, a že měl dobrou náladu, chtěl každému vyhovět. Přihnala se bouře, černá jako samo peklo, blesky svištěly, hromy třískaly, vítr burácel, moře řvalo. Ze všeho nejvíce však bylo slyšet ženu rybáře Baltazara.

"Než bych tě poslouchal, raději pojedu na ryby," pravil Baltazar.

"Blázen! Slyšte, lidi, toho blázna!" vykřikovala rybářka.

"Jede na ryby! V téhle bouři jede na ryby, pořád je na rybách, a já ubohá ženská nemám s kým slovo ztratit! Ach, ty můj pitomče, aby ses tak sám rybou stal!"

Bůh moře byl nedaleko, a tak se v tu ránu kolem loďky mrská veliký úhoř, celý zlatý, jenom oči má modré, jako měl rybář Baltazar.

Ted' teprve Treperendě došlo, co způsobila a začala strašlivě křičet do té bouřky: "Ty zatracenej šarlatáne, já to беру zpátky! Já to tak nemyslela, vrať mi mého Baltazara, ty nasolenej podvodníku!"

Bůh moře však směl úhoře Baltazara velikou vlnou do vodních spoust a zahučel hrozným hlasem:

"Co udělám, neberu zpátky, a co mi kdo řekne, taky nesmí zpátky brát! Ale abys neřekla: Když po tři léta slovíčka nepromluvíš a budeš mlčet jako ta ryba, mohu ti Baltazara vrátit, bude-li ovšem ještě naživu. Sítě rybářů jsou důmyslné a břicha žraloků lačná . . . Ale pozor dej! Jak bys jen slovíčko utrousila, musíš nové tři roky mlčet, chceš-li

Baltazara ještě spatřit!"

Pak se bouře utišila a moře bylo hladké jako ustlaná postel. Ani stopy po bohu, ani stopy po Baltazarovi. Ubohé rybáře to mohlo lítostí srdce utrhnout a byla by ráda běžela říci sousedům, co ji potkalo, ale rozhodla se začít s mlčením hned.

Zle tak strádala. Jezdila sama na rybolov na loďce Treperendě, ale mnoho ryb nenachytala a i z těch maličko prodala, protože už nemohla na trhu vyvolávat a handrkovat se o ceny. Kdyby jí sousedé nebyli pomáhali, snad by hlady umřela. Všichni se domnívali, že Baltazar v bouři zahynul a že Treperenda žalem ztratila řeč.

Přestože se chovala tak podivně, její krása stále přitahovala mladé rybáře a zanedlouho začali chodit k její chaloupce na námluvy. Treperenda však nikomu neotvírala a mlčela dál jako zarytá.

Zlatému úhoři se zatím nevedlo nejhůře. Požíval pohostinství dcery boha moře, velmi příjemné dívky s rybím ocasem, které se líbíval už jako rybář Baltazar. Přes všechno pohodlí, jakého před tím v životě nepoznal, býval však často smuten. Stýskalo se mu po přátelích i po ženě Treperendě. Dokonce i po jejích řečech se mu stýskalo. Mořská panna mluvila zřídka a ještě při tom pouštěla; bublinky. Nebožák často vyplouval k hladině, aby podle hvězd počítal čas a někdy také zahlédl loďku Treperendu, ale to hned mořská panna přivolala své zatracené chobotnice, aby odpornými výkaly zhoršily viditelnost.

Jak se tři roky chýlily ke konci, stával se úhoř nepokojným a byl by se rád s mořskou pannou slušným způsobem rozloučil. Ta se však rozhodla uschovat jej i před vlastním otcem. Avšak právě když se snažila vpravit jej do těžké kované truhlice, vysmekl se jí z rukou a co měl síly, upaloval k rodnému břehu. Jakmile spatřil známé loďky a sítě, zapomněl, že je úhořem, cítil se opět rybářem Baltazarem a vrhl se jim bezhlavě vstříc. Radostně se proháněl mezi sítěmi a odhadoval, která komu patří, podle toho, jak pečlivě byly spravované. Treperenda spravovala sítě vždycky ze všech nejlépe.

Zatím Treperendě nadešel poslední den mlčení a poprvé za tři roky se usmála.

"Treperenda se dočista zbláznila," říkali si lidé, "ani rybičku neprodala, slunce jí do toho pere - a ona se tu usmívá nad štonem zapáchajícího zboží!"

Náhle se u nedalekého stánku strhl křik. Sám král té země tam kupoval nějakou vzácnou rybu a trhovce nevěděli, co by za ni chtěl. I Treperenda se šla podívat, co se děje. Jak se však vyděla, když spatřila v nádržce zlatého úhoře s modrýma očima!

"Ta ryba není na prodej," vykřikla, "to je můj muž Baltazar!"

Král se zamračil, ale lidé ho chlácholili:

"Nehněvej se, králi, to je jen bláznivá žena. Její muž utonul před třemi léty na rybolovu."

"Neutonul," ječela Treperenda opět svým starým hlasem, "tady ho vidíte v nádržce, jste slepí, nebo co? Bůh moře mě oklamal, tři roky jsem mlčela - a teď má Baltazar skončit na královském talíři!"

Princi, jenž krále doprovázel, se zželelo ubohé ženy a pravil s úsměvem:

"Nekřič tolik! I kdyby to byl tvůj muž, nezahyne na královském talíři. Můj otec kupuje rybu do královského akvária. Tam bude bezpečnější než na širém moři."

"Tak cos to neřek hned!" obořila se Treperenda na prince, načež se odmlčela na další tři roky. Jen vlasy si rvala lítostí, že v poslední chvíli Baltazarovo vysvobození překazila. Princ na ni pohlížel s velkou účastí.

Baltazar se v královském akváriu nesmírně nudil. Přemýšlel o tom, zda Treperenda vydrží další tři roky mlčet a zda neměl raději zůstat u mořské panny, kde aspoň nemusel žrát dafnie.

A Treperenda mlčela víc, než mlčí všechny ryby moře i řek dohromady. Přestože se o ní říkalo, že je bláznivá, mladí mužové nepřestali docházet k chaloupce, aby krásnou rybářku přemluvili k novému sňatku. Mnozí byli hezčí než Baltazar, někteří i hodnější - a jeden dokonce velmi bohatý, totiž sám princ, kterému se temperamentní trhovkyně zalíbila. Přijel na bílém koni s celým průvodem a s hudebníky, ale zpropadená Treperenda ani nevystřčila nos ze dveří.

"Ty hloupá, nezdvořilá škeble," vyčínily jí ostatní rybářky.

"Jak můžeš přibouchnout okenice i před samým synem královským? Pusť už z hlavy nešťastného Baltazara, který dávno loví na mořích nebeských, zapomeň na toho, který zaživa páchl rybinou jako všichni naši mužové a nemohl se nikdy rovnat princovi, jako se mu nevyrovná žádný z rybářů!"

Treperenda však ani nemukala. Celé tři roky, den co den, obcházela mříže královských zahrad a dívala se zpovzdálí na veliké křišťálové akvárium.

Jednoho dne, a byl to už poslední den jejího mlčení, spatřila královnu, která se zastavila u akvária a naváděla sluhu:

"Ještě dnes musíš zabít toho zatraceného zlatého úhoře! Král se na něho dívá celé hodiny, dokonce i v noci dřepí u akvária, a já ubohá ženská nemám s kým slovíčko ztratit!"

"Zadrž," zvolala rybářka, "muže mi zahubíš!"

A vyprávěla královně svůj příběh. Královna moc nevěřila, ale nakonec si pomyslela - každá holt máme nějaký trápení - a slíbila, že úhoře nechá tak.

A Treperenda mlčela znovu. Také trochu zestárla, takže už k ní nepřicházeli mládenci na námluvy - ani lepší, ani horší než Baltazar. Také princ ji přestal zdravit.

Měl ostatně jiné starosti. V poslední době mu začalo narůstat břicho - byl už v tom věku, kdy se to mladým mužům stává. Pořádal tedy denně hostiny pro bandu všech možných docentů, aby mu sestavili nějakou přijatelnou dietu. Samozřejmě, že mu žádný z těch ranhojičů neporadil trošku pohybu - to by sice bylo brzy po břichu, ale také po hostinách.

V poslední den mlčení si Treperenda umínila, že už to nesmí zkazit, kdyby nevimco. Nacpala si do úst barevný sváteční šátek, který jí kdysi Baltazar koupil, a šla si jako obvykle stoupnout ke mřížím královské zahrady. Radostným

očekáváním úplně omládlá, tváře jí zčervenaly a byla hezčí než kdy před tím. Však si toho všiml princ, který pro přílišné horko trávil se svými lékaři siestu na zahradě, a všecek nesvůj skryl zbytnělý trup do koupacího pláště. Právě když rozhořčeně káral přítomné vědce za špatné pokroky v léčení, kde se vzala - tu se vzala, přibelhala se odněkud že křoví zeleně zahalená ženská. O dvou berlich - aby ne, vždyť za sebou místo nohou táhla rybí ocas, ale kdo si toho všimne!

"Já ti poradím dietu, princí," zazurčela velmi slabým hláskem.

"Pečínka že zlatého úhoře by pomohla! Ale musí to být hned, jinak tvé břicho ještě malíčko povyroste a ničím se ho už nezabavíš!"

Tu princ přiskočil k akváriu a začal velmi neuváženě lovit úhoře holýma rukama. Mezitím se mořské panně vlastní unáhlenost trochu rozležela a napadlo ji ještě uspokojivější řešení. Mrkla zeleným okem po Treperendě, která se dusila strakatým šátkem, protože se jí chtělo něco říci, a povídá:

"Nebo by taky pomohlo lezení přes plot, na kterém se někdo oběsil. Ale muselo by to být hned."

Ještě než domluvila, visela už nešťastná Treperenda na strakatém šátku od Baltazara na mříži královské zahrady.

Byl právě čas, protože v příští chvíli uplynula osudná doba a Baltazar přijal svou lidskou podobu. Podivil se princ nemálo, co se zběhlo, ale pak si řekl nešť a bez dalšího zdržování začal cvičit na plotě.

Podivila se i Treperenda, když se s rozbitým kolenem, ale jinak bez úhony, sbírala že země, neboť vetchý šátek neunesl tíhu jejího žalu.

"Vidiš lumpe," uvítala Baltazara obvyklým srdečným způsobem, "co já jsem pro tebe vystála!"

Proč já nešťastná jsem si tě brala, taková hezká, chytrá a šikovná dívka!"

A tak družně rozprávějice, ubírali se k domovu.

Mořská panna byla vzteky bez sebe a uspořádala bouři, jakou ještě nikdo neviděl. Blesky svištěly, hromy třískaly, vítr burácel a moře řvalo. Ze všeho nejvíce však bylo slyšet ženu rybáře Baltazara.

16. TRAMPOTY KRÁLE VÁVRY

Proti mladému, krásnému, moudrému i dobrotivému králi Vávrovi nemohl nikdo v zemi říci křivého slova. Všichni jenom litovali, že se stále nežení a že vedle něj na trůně nesedí stejně mladá, krásná, moudrá a dobrotivá královna. Zvláště ženské části obyvatelstva to vadilo, neboť nebylo nikoho, kdo by v království udával tón módy, kdo by předsedal ušlechtilým večírkům a zúčastňoval se kulturních událostí. Sám král měl spoustu práce se spravedlivým vládnutím a v té trošce volného času, co mu zbývala, se věnoval sportu.

Už od útlého jinošství byl nejlepším šermířem, střelcem, jezdcem, plavcem, vrhačem, běžcem a skokanem nejen doma, nýbrž i široko daleko za hranicemi království. Zlaté medaile krásily jeho mládeneckou komnatu stejně hustě jako marcipán střechu perníkové chaloupky.

Avšak za každý úspěch se musí platit a někdy krutě. Ještě v princovském věku se stala Vávrovi neodčinitelná nehoda, když ho soupeř při turnaji neobratně a proti všem pravidlům vzal dřevcem přes ústa, až hledí zabřinkalo a plech přilby se promáčkli. Statečný Vávra zaťal zuby a s velkým sebezapřením boj dovedl k vítěznému konci. Když pak chtěl zuby opět roztáhnout, s údivem zjistil, že rozevře toliko prázdné čelisti, zatímco střepy jeho běloskvoucího chrupu se s rachotem vysypaly do okruží brnění. Od té chvíle začalo Vávrovo trápení.

Bylo to krátce před korunovací. Vávra věděl, že každý pořádný král (a on chtěl být pořádným králem) si časem vyslouží od lidu nějakou přezdívku, kterou mu pak už nikdo neodpáře, a to ani mnoho set let po smrti. Vždycky snil o nějakém ušlechtilém přízvisku - třeba Moudrý, Spravedlivý, Statečný, nebo aspoň Dobrý. Nyní mu ale bylo jasné, že dříve, než se bude moci o jakékoli čestné příjmení přičinit, začne se mu říkat Vávra Bezzubý a už na tom zůstane, i kdyby třeba později založil univerzitu nebo postavil Vávruv most. Rozhodl se tedy, že svůj nedostatek musí zatajit stůj co stůj. K tomu ovšem potřeboval získat umělý chrup. Věděl, že lazebníci a ranhojiči jsou lidé hovorní a že sebevětší odměna by nemusela zaručit spolehlivou mlčenlivost. Popravy ani úkladné vraždy neměl v lásce - nezbývalo tedy, než opatřit si zubní protézu inkognito.

I přestrojil se Vávra za neznámého rytíře a vydal se, jen tak na koni, do krajů co nejvzdálenějších sídelnímu městu, hledaje schopného výrobce umělých zubů. Tehdy se jen zřídka a okrajově touto prací zabývali zástupci nejrozličnějších řemesel - od kovářů přes lazebníky a ranhojiče až po hrnčíře a kameníky - ale nikdo pořádně. Konečně se Vávra doslechl o jistém šikovném muži devíti řemesel, který prý dovede kdeco: vyřezávat Betlémy, stavět varhany i orloje, lít zvony, vypávat zvířectvo, cvičit ovčácké psy, ba i léčit lidi. Jmenoval se Matěj.

Podíval se Vávrovi do úst a pravil:

"Ajajaj! Zůstalo nám tam ještě něco kořenů, ty budou muset ven."

A statečný Vávra, který se všemi zuby vyraženými dokázal ještě vyhrát turnaj, se stísněně zeptal:

"Bude to bolet?"

"Nebude," prohlásil všeuměl Matěj s jistotou.

"Bude si pán přát uspat paličkou nebo pálenkou? Druhý způsob arci přijde dráž..."

"Raději pálenkou, nejsem přece kapr," mýnil korunní princ.

Popili, pozpívali, týden - dva spolu pobýli; Vávra ani nevěděl, kdy mu vlastně Matěj ty kořeny vydobyl a už došlo na výrobu umělého chrupu.

"Bude si velkomožný pán přát," zeptal se Matěj, "zuby železné, zlaté, perleťové, alabastrové či dokonce z křišťálového skla s duhovým leskem?"

"Přál bych si zuby zubové," vyslovil se Vávra.

"Aby vyhlížely jako pravé, ale vydržely o něco víc."

"To jsou mi věci!" podivil se Matěj a zabušil na dveře jakési komůrky:

"Hej - Terezko! Dones mi ten svůj hrnec!"

Do sednice přicupitalo dítě tak ošklivé, až se Vávrovi nechtělo věřit, že by také patřilo k plodům všeušlechty dovednosti.

"Dcerka," potvrdil to však Matěj.

"Na pohled nepříliš povedená, ale šikovná a účinná - hotový poklad! Už teď mi vydatně pomáhá, celé dny se piplá s vytvářením všelijakých amuletů - a taky ozdob pro chudší dámy, jak je třeba."

Zatřásl kameninovým hrncem, který dítě přineslo, a v hrnci to zachrastilo.

"Slonovinu zrovna nemám na skladě," omluvil se Matěj, "ale jinak je tu zuboviny habaděj. Dobří lidé, kteří k ní snadno přijdou, nám ji schovávají. Hajný, řezník, ras i kat rádi donášejí Terezce všechny zuby a kosti, které by se pro její práci mohly hodit. Mno-mno - které pak by pánovi nejlépe padly?"

"Jé - tyhle jsou z . . ." vypísklo dítě, ale Vávra je prudce zarazil:

"Mlč, nechci vědět, či zuby budu nosit, a vy dva na to také zapomeňte!"

Pro sebe pak zamručel:

"Král Vávra Oslozubý nebo snad Zajícobubý, to by byla paráda!"

"Vy jste král?" zajímalo se dítě, kterému zřejmě neušlo ani jak tráva roste.

"Ježíšikriste," sáhl si Matěj na hrdlo, "já nic neslyšel! "

"A ty, nejapné stvoření," obořil se na Terezku, "syp do svého kamrlíku!"

"Jsem obyčejný potulný rytíř, chlape!" zabouřil Vávra.

"Nojo, nojo," souhlasil spěšně Matěj, v kalupu dokončil chrup a pakoval Vávru z chalupy.

Pak sebral nejnnutnější náčiní, peřiny, pár šatů pro sebe i pro Terezku, naložil to na vozík a oznámil dcerce:

"Musíme se přestěhovat někam hodně daleko, tady už pro nás není bezpečno."

Vávra se že své tajné cesty vrátil tak- tak, aby ještě stihl vlastní korunovaci. Umělé zuby od Matěje se osvědčovaly téměř skvěle. Pravda, při mluvení si na ně král musel zvykat, byly přece jenom trochu odlišné od jeho původních a při některých hláskách dělaly potíže. Ve společenském rozhovoru se to ještě vytratilo, ale státnické projevy představovaly pro panovníka stálou hrozbu. Zuby někdy samy od sebe nečekaně sklaply a tu musel předstírat dojetí nebo významnou pomlku, což se v každé souvislosti nehodilo. I trápil se král obavami, aby ho lid nenazval Vávrou Zadrhávým.

Ještě hůře však bylo při hodokvasech! Často se chrup zakousl do husího stehna a tkvěl v něm pevněji než v královské ústní dutině, jindy zase medovina zblůžkla přes patro že santalového dřeva do nepravé dírky a dvořané museli krále bouchat do zad, netušíce, že se nešťastník potí hrůzou, aby se zbloudilým lokem nevykuckal zuby. Naprosto bez nebezpečí se dalo s novým chrupem akorát usmívat, a tak se král časem dověděl, že mu lid přisoudil přívlastek Usměvavý. Oddech si. Vávra Usměvavý nezní sice tak pěkně jako třeba Vávra Hrdinný nebo Vávra Nepřemožitelný, nicméně s ohledem na okolnosti to ještě dopadlo obstojně.

Usmíval se tedy Vávra seč byl a slušelo mu to; líbil se poddaným a hlavně ženám. Žádná z nich se však od krále nedočkala důvěrnějšího projevu přízně, než právě jenom úsměvu. Od té doby, co nosil ony proklaté vyndavací zuby, neodvážil se políbit ani myčku nádobí v královské kuchyni, nejsa si jist, jak by se chrup v takovém choulostivém postavení zachoval.

Jak už zpočátku řečeno, králův chladný postoj k ženám velice mrzel nejen celý dvůr, ale i veškerou zemi. Proskočily také různé zlomyslné domněnky a nejvznešenější dámy začaly uzavírat nehorázně vysoké sázky o to, která krále svede. Mladí šlechtici začali, po vzoru krále, lhostejně přezírat krásu žen a šlechticny z nejlepších rodů se začaly chovat jako poběhlíci - zkrátka, celé království špelo k mravnímu úpadku.

"Nedá se nic dělat, musíme to vzít do ruky my," rozhodli královi nejstarší rádcové.

"Vybereme Veličenstvu nevěstu a on si ji vezme, ať chce nebo nechce, to bychom se na to podívali!"

Zpráva o konkursu na místo královské nevěsty proletěla zemí křížemkřížem jako kulový blesk a jako takový se nezarazila ani u hraničních kamenů. Zájemkyně se začaly sjíždět ze všech koutů království i z cizích zemí ve zlatých kočárech, ale také pouze na koních, velbloudech či oslících. Dvě cizí šlechticny přijely na slonech a jednu princeznu nesli otroci na nosítkách pěšky z takové dálky, že se konkurs musel odložit o celé dva roky, než dorazí, když už byla závazně přihlášena. Po celou tu dobu se čekatelky bavily na účet královské pokladny v sídelním městě, které tím nemálo utrpělo na pověsti, zato kadeřníci, lazebníci, kartárky a anděličkářky měli pré. Řada přihlášených dam se mezitím provdala za místní šlechtice, jiné zas musely být posílány šupem domů pro chování příští královny nehodné. Když konečně dorazila princezna, dopravovaná otroky na nosítkách, ukázalo se, že během dvouletého putování stihla jednomu z nich povít roztomilou holčičku a že po králi Vávrovi Usměvavém vlastně už nechce nic víc, než poskytnutí azylu před svým prchlivým otcem.

Přes všechny tyto události vytrval nemalý počet dam, jejichž úlohou bylo strávit noc na zámku a pak odpovědět, jak se vyspaly. Každá z nich dostala postel měkce vystlanou prachovými peřinami, pod nimiž byl ovšem zastlán tvrdý, nevařený hrášek. Důmyslní rádcové kdesi vyčetli, že právě tohle je nejspolehlivější způsob, jak poznat skutečnou princeznu - bez ohledu na oblečení, vybavení nebo rodokmen. Skutečnou princeznu totiž v posteli hrášek tlačí, kdežto nějaká poběhlíci, třeba i královského rodu, se spokojeně vychrupe třeba na valše.

Někdy o půlnoci, když už všechny soutěžící spaly a spal i král, zabušila na bránu dívka. Sama, bez doprovodu, ale na první pohled princezna každým coulem. Vykládala cosi o zdržení na cestě, o vysokých horách, divokých řekách a rozbouřených mořích - snad pravdu, snad výmluvy každopádně už pořadatelé nebyli povinni ji zařadit do soutěže, neboť nebyla předem ohlášená. Zdála se jim však tak neskonale krásná a milá, že ji nedokázali odmítnout.

Vávra spal hlubokým spánkem spravedlivých, když rádcí zabušili na dveře jeho ložnice:

"Veličenstvo, dostavila se ještě jedna účastnice do konkursu, na celém zámku se však už nenajde jediná volná postel. My všichni, kromě zúčastněných dam a vás, spíme na schodech. Ujišťujeme vás, Veličenstvo, že by byla velická škoda, kdyby právě tato neznámá krasavice nebyla do soutěže zařazena, leč jediným východiskem je vaše vlastní postel. Ráčí se Veličenstvo připojit k nám a strávit dnešní noc na schodech? Počasí je vlahé a slavicí v zahradách buší jak vztekli - nebude to tak velká oběť, když uvážíme, že právě ona opozdilá dáma by třeba mohla být tou pravou . . ."

Dívka však už se drala do dveří a její zjev i rozespalým králem mocně zalomcoval. Vlasy zářivě zlaté jí sahaly do poloviny lýtek, safírové oči se třpytily skrze dlouhé řasy, černé jako noc a zahnuté jak turecké šavle. Když se usmála, bylo to jako by někdo pověsil šňůru perel do rozkvetlého šípkového keře. Vávra se zastyděl za svou spánkem naběhlou tvář, za rozčuchaný vous i kšticí. Rychle na sebe hodil župan a beze slova vyběhl na chodbu.

Rádcové se zaradovali královu moudrému rozhodnutí a těšili se, že líbezná krasavice určitě vyhraje. K ránu si však jeden z nich vzpomněl, že ve spěchu úplně zapomněli do postele zastlat hrášek, i běželi ke králi, zda by souhlasil s tím, aby dívka tajně prozradila, jak má mluvit.

Vávra jen bez zájmu mávl rukou a neodpověděl. Sám si totiž již před několika hodinami uvědomil děsnou věc - že pod polštářem zapomněl svůj umělý chrup. Takový král ani v ložnici nemá kouska soukromí, sluhové jsou mu v patách všude, i okolo postele, a tak si nemohl dávat zuby na noc do skleničky, nýbrž byl nucen je skrývat co nejbedlivěji. Z pomýšlení, že by je objevila právě tato úchvatná zlatovláška, se mu dělalo nanic. Marně se snažil nějakým způsobem dostat do své ložnice - ustrojili ho na chodbě dřívě, než se dívky vyspaly, a dostrkali ho do slavnostně vyzdobeného sálu.

Rádcové zneklidnili, když se dověděli, že král posnídal jen šálek čaje, že téměř nemluví a že se proti svému zvyku dosud ani jednou neusmál.

Celého obřadu se Vávra zúčastnil mlčky, se rty urputně sevřenými, a několik princezen soutěž dobrovolně vzdalo, protože z něj dostaly strach. Ostatní pak odpovídaly na otázky podle svého nejlepšího uvážení. Některé naříkaly, že jsou celé rozlámané, že je po celou noc něco nesnesitelně tlačilo a že ve vlastním domě by takovou postel nepřidělily ani potulnému trubadúrovi. Jiné naopak tvrdily, že se za celý svůj život nevyspaly tak sladce jako právě na dnešek v královském zámku.

Konečně přišla řada na opozdilou krasavici.

"Spala jsem v královské posteli," řekla, "a proto svůj názor na strávenou noc sdělím pouze králi."

"Mezi čtyřma očima," dodala a zablýskala na Vávru svými safíry, zaštitěnými černou nocí tureckých šavlí.

Vávra mlčky přikývl a hnál se do své ložnice, aby tam byl dřívě. V první řadě se vrhl pod polštář a popadl zuby. Už na omak shledal, že to není jeho vlastní chrup, ale jakýsi odlišný, zasazený do tenoučké, nicméně pevné skořápky. Protože dívka mohla každým okamžikem vejít, nezdržoval se Vávra přemýšlením a rychle si vrazil ty neznámé zuby do úst. Seděly nade všechno pomýšlení dokonce, když překvapením polkl, cítil, že polyká, což mu jeho původní chrup s patrem ze santalového dřeva nedovoloval.

Po chvíli vstoupila dívka.

"Veličenstvo se mě asi bude chtít zeptat, jak jsem srxáвила noc?" pravila s líbezným úsměvem.

"To mě ani tak moc nezajímá," zahřměl Vávra a uvědomil si při tom, že mluví jako když bičem mrská, aniž by mu zuby vadily, "jako odpověď na otázku, kdo mi strčil pod polštář ty cizí zuby!"

"Nejsou cizí," pronesla sladce zlatovláška, "jsou vaše, Veličenstvo! Přijměte je jako dar. Víte, od vaší poslední návštěvy jsme s otcem ve výrobě chrupů mnohé zlepšili. Například patra děláme z vonných pryskyřic - netlačí, lépe sedí a nepřekázejí při vychutnávání krmě. Váš nový chrup jsem zhotovila osobně - podle starého odlitku z vaší poslední návštěvy u mého otce. Je pravda, že mě tatínek přemlouval, abych se s ním za vámi nevydávala, že je to nebezpečné. Využila jsem proto dnešního slavného dne - o svatbách se přece nepopravuje, není-liž pravda?"

Vávra všecek zkoprněl. Po notné chvíli že sebe vypravil, stále si při tom uvědomuje, jak lehce a dobře hovoří:

"Děkuji ti, záhadná krasavice, za tvůj šlechetný dar. Nemám nejmenší úmysl tě za něj trestat, ale doví-li se někdy někdo, že ty zuby nejsou moje, tak za sebe neručím!"

"Kdo by se mohl domnívat něco takového?" podivila se dívka.

"Jsou přece vaše stejně jako ty předešlé. Co jste nikomu neukradl, nýbrž poctivě zaplatil nebo přijal jako dar, je přece vaše, Veličenstvo."

Vávrovi šla hlava kolem, než si v ní srovnal, že zřejmě má své vlastní zuby.

"Dokonce uvěřím i tomu," uvážil posléze, "že jsi Matějova dcera Terezka! Viděl jsem ji jen jednou a je to už řádka let, nicméně - Terezce se nepodobáš ani v nejmenším! Asi lžeš - a to se králi nemá."

"Nelžu a přesvědčím vás o tom," urazila se Terezka. Sňala s hlavy své předlouhé zářící vlasy, přehodila je přes křeslo a ukazujíc na ně, pravila:

"Ne, abyste říkal, Veličenstvo, že nejsou moje! Sama jsem si je utkala ze zlatých nití, poctivě získaných - jsou moje a nikoho jiného!"

Král se neubrnil úsměvu (svému prvnímu toho dne), protože i v kratších a méně bohatých vlasech popelavé barvy vypadala dívka roztomile.

"Ty jsou taky moje," poznamenala, odkládajíc své odvážně zahnuté řasy na stolec. V příští chvíli vyklepala do dlaně tenoučké safírové čočky a se slovy "přes kořeny vedené" pohlédla na Vávru upřímnýmá sedě zelenavýmá očima. Pak si volánem rukávu otřela obličej a svěží nádech rozkvetlého šípkového keře zmizel jako sen z pobledlých pihovatých tváří.

"Terezko, ty holka nezvedená!" zvolal Vávra srdečně a hned s omluvou dodal:

"Z tebe se stala dospělá dívka! Zdalipak už máš ženicha?"

"Měla bych," sklopila Tereška oči a přes pihy se jí na okamžik rozlila růžovost šípkových květů, "jenomže akorát v hlavě."

Král se od plic rozesmál a smála se i Tereška, což jí i při jejich obyčejných vlasech, bezvýrazných očích a pihovatých tvářích velmi slušelo.

"Ty jsou ovšem tvoje," poznamenal Vávra s jistotou, ukazuje na její zářivý úsměv.

"Samozřejmě," pravila, "a pak mám ještě jednu na topinky. Tyhle jsou sváteční."

Slovo dalo slovo - a než se rádcové nadáli, došlo konečně ke splnění všeobecného přání, aby na trůn vedle krále Vávry zasedla stejně usměvavá, mladá, krásná, moudrá a dobrotivá královna.

Královna ovšem také nemá mnoho soukromí, navíc Tereška neskrývala své osobní tělesné doplňky tak úzkostlivě jako její královský manžel - a tak se mnohé brzy rozeslo mezi lid.

Vávrovo království od té doby slulo nejen všeobecnou spořádaností a blahobytem, ale i neobyčejně krásnými ženami. Povídá se, že i ježibaby tam byly krásnější než kdekoli jinde.

17. JAK ČERT PŘEVEZ HOKYNÁŘE

Byl jednou jeden hokynář a ten měl v krámě kdeco, od trakaře až po kolínskou vodu, a kdekdo od něho to kdeco kupoval, jelikož to bylo na malém městě, kde nebylo více hokynářů. Jinak by každý šel raději ke konkurenci, protože tenhle Kotrbka byl zloděj k pohledání.

Jednou (bylo to po ránu a v krámě ani noha) upravoval Kotrbka zase tovary i polotovary dle své vlastní obchodnické úvahy, to jest - sypal tloučené cihly do skořice, strouhal řepu do jahodové marmelády, líl vodu do mlíka, prostě množil zboží jak se dalo. Vtom "cililink" - dveře letí.

"Uctívá poklona, služebník, služebník," zacvrlikal kupec, avšak shledav eleganci přichozího až příliš nedbalou, ba chudou, obrátil se nevrle opět ke svým pytlíkům.

"Potulnej studující, to známe - chamrad', která smrdí grošem," zabrbal ukřivděně.

"Šéfe, tak bych si dal slanečka s cibulí, až bych plakal," prohodil ten zjev.

"Po flámu," obořil se hokynář, "se chodí do apatyky a ne do koloniálu! Na dluh nedám ani pukavec!"

"Kdo říká na dluh?" praví ten frajer, "peníze bych teda neměl, ale mám něco lepšího, co se za mamon nekoupí. Můžu ti splnit nějaké přání. Jen jedno, protože jsi vyřídil a lakomec. Kdybys navalil slanečka bez řečí, moh jsem ti splnit tři."

"Na hochštaplery nejsem zvědav," odušil kupec, "zmiz, než zavolám serbusa, bydlí za rohem!"

V té chvíli bodrý obchodník ztuhl jak pečetní vosk, protože mladík zmizel. Ne však dveřmi, ale zčistajasna, na místě. Po chvíli se stejným způsobem opět objevil a prohodil suše:

"Já jsem totiž čert."

Nešťastný hokynář nevěděl, jak by napravit trapný přehmat. Naservíroval ďáblu nejchutnější delikatesy své živnosti na mísu se zlatými růžičkami (že svatebního servisu - doma z ní jaktěživí nejedli), přivlekl kartón plzně, postavil kytku na pult a utěrkou vyháněl mouchy. Čert byl s jídlem brzy hotov a povídá:

"Tak to přání a šel bych. Mám práce, že nevím, kde mi rohy stojí."

Obchodník se však nemohl a nemohl rozhodnout, prosil o poshovění a - aby čerta uchlácholil - předložil mu další potraviny. Poté samým přemýšlením propotil košili: jedno, jediné přání - jaká hrůza! Pozvat na radu ženu a dceru uznal za nevhodné - přály by si určitě kožich ze sobola, klobouk z pštrosa či podobnou pitomost. V obchodě se musí špekulovat, že aby se to rentovalo - věděl Kotrbka; nevěděl však, jak se to správně dělá.

I přemýšlel milý kupec tři dny a tři noci, ďábel si zatím dával do trumpet a čtvrtého jitra zel krám prázdnotou, stálo to však za to, protože Kotrbka vymyslel, co tu ještě nebylo:

"Přeju si, že aby se mi splnilo KAŽDÝ MOJE PŘÁNÍ!"

Pekelník zbledl jako syrovátka - něco takového přesahovalo jeho kompetenci - a věděl, že v pekle dostane přinejmenším belzebubskou důtku.

"To není přání, to je špekulace!" zasípal posléze a hokynář zaplesal (povedlo se!).

"Vy kšeftsmáni jste horší, než sami čerti," pokračoval ďábel, spravedlivě rozhořčen.

"Víš ty vůbec, co je to přání, sprostáku? To je něco velikého, co nás pronásleduje dnem i nocí, o čem se nám zdá a pro co nemáme nikde stání to je něco, zač bychom dali víc, než celou tvou zahmyzenou živnost! Taková přání mívají lidé maximálně tři a na to jsme taky zařízení."

Chvíli se hádali, pak musel čert uznat, že se nechal převézt, protože po právní stránce nemohl kupci nic vytknout. S výkřikem "platí, splní se ti každé přání!" práskl dveřmi, až zvoneček upadl.

Kotrbka se jiným více nezabýval, než co si honem přát.

"Za prvé," povídá, "si přeju, aby se Josef Mazanec, syn toho dřevařského magnáta z Pěkníkova, zamiloval do mé dcery. Ale pořádně!"

Neminul týden a před krámem zašuměl mahagonový kočár. Mladý Mazanec v přepychovém bobřím plášti přišel požádat o ruku Serafinky Kotrbkové. Běda však!

"Toho vymydleného panáka si mám vzít za muže?" zadupala Serafinka.

"Toho fintila, který pro prsteny nemůže vzít nic pořádně do ruky? Toho bařtipána, který zapomněl chodit pěšky, toho hlupáka, který bez tatínkovy pomoci nerozezná smrk od borovice, přestože je dědicem největší pily v kraji a všech lesů vůkol?"

Otec nedbal a strojil svatbu. V předvečer sňatku se však Serafinka přiotrávila jedem na šváby a městský

ranhojič měl co dělat, aby jí zachránil život. Sotva se jen trochu zotavila, už zase vykřikovala, že na tom světě nebude a jestli jí přece jen dají toho hňupa nedovařeného za muže, že na sebe vztáhne ruku dříve nebo později!

Kotrba nemohl dceru dále poslouchat, i odešel raději do krámu řezat pálenku pramenitou vodou. V šerém zákoutí zahlédl jestřábí profil. Čert seděl u sudu sladkokyselých okurek, vytahoval rukama ty nejkřupavější a ohavně mlaskal.

"Dobrý?" zeptal se.

"Ďáble!" zachrčel obchodník.

"Ale mne nespoleš. Za druhé: Přeju si, aby se moje dcera zamilovala do Josefa Mazance mladšího. Ale pořádně!"

"Hotovka," usmál se čert.

"Už se na tom pracuje. Poslyš, co to cpeš do toho láku? Strašně mi to štosuje."

A zmizel.

Do týdne se stala hrozná věc. Dřevařský velkopodnik Mazanec a syn udělal bankrot - to jest, přišel na buben. Jen čerti vědí, jak se to mohlo stát - takový dobře zavedený podnik. Povídko se cosi, že mladý se dal na pití, snad z nešťastné lásky - a než si toho starý stačil všimnout, už jim z celého majetku nezbylo víc, než pila a sekýra.

"Dcero, tys měla pravdu!" radoval se hokynář. "Mazanec není k ničemu. Počkej, najdu ti lepšího zenicha - a bohatšího, my na to máme!"

Mezitím, co Kotrba hledal ženicha, hledala Serafinka v pěkníkovském lese houby. Vrátila se s prázdným košíkem a pravila:

"Představ si, táto, Pepík Mazanců teď dělá dřevorubce."

"Bodejť, vždycky jsem říkal, že není k ničemu, tys měla pravdu, holka," odušil kupec pokojně, avšak Serafinka se podívala:

"Ale právě že k něčemu je! Ten se ti změnil, táto! Koukal bys, jak mu jde práce od ruky, co nemá ty prsteny! Takhle tlustou borovicí přeřízne dřív, než se pomodlíš Andělíčku můj strážníčku. Taky bych řekla, že zhubnul, ale sluší mu to."

Hokynář spatřil ve dveřích čertův skobovitý nos.

"Se činím," zašeptal ďábel, "láska jako trám na obou stranách."

Přemítaje, jak chybu honem napravit, pokračoval Kotrba roztržitě ve sporu s dcerou, zda jsou slušivě opálená záda rozumnou pohnutkou k dívčímu poklesku. Posléze v nejvyšším rozčilení zvolal:

"Přál bych si vůbec nemít dceru!"

"Náš zákazník, náš pán," zabublal ďas.

"Stane se," zasyčela Serafinka, sebrala raneček a odešla do lesů za Josefem Mazancem mladším, aby se více nevrátila do rodného domu.

"Třetí přání je jubilejní," hlaholil ďábel nadšeně.

"Splnilo se ti, tak by se slušelo to zapít, ne?"

Dočista popletený obchodník s důvodem k napití souhlasil. - Třeba mě pak konečně napadne něco chytrého - řekl si pro sebe a odebrali se do skladu lihovin, které Kotrba ještě nestihl říznout pramenitou vodou.

Pil čert a pil hokynář, jenomže čert více snese a Kotrba byl brzy pod obraz. V tomto stavu se mu všechny rodinné i obchodnické starosti zdály nicotnými a přál si už nikdy nevystřízlivět. To mu čert lehce splnil - a rád, neboť věděl, že opilství tupí mysl i paměť. Ďábelsky přesně předpokládal, že notorik časem zapomene i jak se jmenuje, tím spíše pak, kolik přání má ještě u čerta k dobru.

Netrvalo dlouho a Kotrba propil svůj koloniál. Čert mu vyběhal ubytování v místním chudobinci a postaral se i o to, aby bývalý hokynář byl - dle svého posledního přání - setrval pod parou. Nestálo ho to už celkem nic. Rozmařilé paničky z městečka mívaly totiž ve zvyku čas od času navštěvovat chudobinec, vykupující touto dobročinností své hříchy.

Při každé dobročinné návštěvě udělal bývalý hokynář paničkám přednášku o správném chodu obchodu - a to všechny zajímalo, vzdyť i ony vlastnily nejružnější podniky a živnosti.

"Špekulace je věc v obchodě nezbytná!" kázal Kotrba.

"Jenomže se musí špekulovat tak, aby se to rentovalo. Sakra, to mi vyschlo v krku, kdybyste chtěly slyšet, vážené dámy, ještě něco o lásce, ďáblovi a podobných úkladech, potřeboval bych se drobátko napít . . ."

A již putovaly plné lahvičky z taštiček dam a prázdné zpod Kotrkova kavalce do taštiček.

"A tak si čert myslí, že mě převez," končil Kotrba svou přednášku.

"Ale já myslím . . . ale, co bych myslel! - Kde sem to přestal, jó - že holandskej rum není z brambor, ale z Nizozemí, dobrou noc. . ."

18. NEODOLATELNÝ RITORNELO

V rodině váženého občana města gondol, průplavů, kanálů, veselých zábav a důmyslných intrik se jednoho slunného letního dne narodil chlapeček jménem Ritornele. Právě se konal maškami karneval - čert ví proč a na čí počest - takže tři sudičky měly co dělat, aby se odpoutaly od všeobecného veselí a dostavily se k porodu včas. Jak je známo, sudičky zákonitě chodívají ve třech, i když pro osoby rodu ženského není taková sestava právě nejlepší; jedna si vždycky musí myslet, že zbývající dvě se spřáhly proti ní. A podle toho to pak dopadá.

První sudička pravila: "Ritornele, buď krásný" a druhá dodala: "Budiž chytrý, Ritornele". Třetí sice neměla

nic proti Ritornelovi osobně, ale jsou právě tou nešťastnicí, domnívající se, že zbývající dvě se proti ní spráhly, přiložila své polínko: "Ale budiž všemu tomu na potvoru hrbatý, chudáčku!"

A tak bylo Ritornelovi souzeno vyrůstat do krásy i moudrosti včetně zad zvící bedýnky na šperky pro Lukrecii Borgiovou. Rodiče, kteří měli již před ním dva chlapce normálního vzrůstu, tato vada nemálo trápila. Navštěvovali všelijaké felčary a magistry, leč marně. Až jeden povídá:

"Na co si stěžujete, dobří lidé? Váš syn má cosi navíc, totiž hrb. A ten mu nelze odpárat, odříznout, tím méně useknout, neboť podobný zákrok by bezpochyby zaplatil životem. A není-liž lepší živý Ritornelo s hrbem, než mrtvý bez něho?"

Pak se obrátil k chlapci a dodal:

"Víš ty co? Nos svůj hrb tak, aby ti ho lidé záviděli!"

Snad tu moudrost ani neměl že sebe, ale stačila, aby se malý Ritornelo, už celý umořený předešlými felčary, vesele zasmál.

I smířili se Ritornelovi rodiče s osudem nejmladšího, zvláště, když jemu samému nebyl hrb ani zdaleka na obtíž. Zvládl s ním všechno, co ostatní chlapci jeho věku - a někdy i lépe. Měl sílu nejrůznějších zájmů a zálib, které mu nedovolovaly obírat se nějak přespříliš hrbem - a hlavu měl vždy plnou zábavných nápadů, že ani kamarádům přitom nepřišlo na mysl sledovat podobu jeho zad.

Teprve když dospíval a začal uvažovat o svém budoucím zaměstnání, strachovali se rodiče, jakou dráhu mu vybrat, aby mu jeho vada nebyla na škodu.

"Chtěl bys být vévodským šaškem, Ritornelo?"

"Ne, nechťel, co vás to napadá!"

"Tedy snad astrologem nebo něčím podobně tajemným?"

"Ale kdež!"

"Nechceš snad jezdit světem, Ritornelo, a ukazovat své neštěstí za pár mrzkých penízů?"

"To věru nechci, ale - milí rodiče - o jakém neštěstí to vlastně mluvíte?"

Pak požádal, aby ho dali vyučit ševcem:

"Cítím, že pohled na dámské nožky mě může roznítit k nevidaným dílům!"

Rodiče zavrtěli hlavami. Bude vůbec někdo v našem městě, plném fíntilek a fíntilů, chtít dát vydělat hrbatému ševci?

"Proč ne, když bude šikovný," podotkl Ritornelo a usmál se, což dovedl krásněji než jiní. A tak ho dali vyučit ševcem.

Práce mu šla od ruky až radost, záhy získal mistrovské osvědčení. Dámy si o něm brzy pověděly; zprvu výstřední metresy, později i ženy vznešeného rodu. Říkaly: "Chcete krásné střevíce?" Ale kupodivu nedodávaly "jděte na jižní předměstí k tomu ševci s hrbem", nýbrž - "jděte na jižní předměstí k tomu ševci s hezkýma očima, co se tak pěkně usmívá . . ."

Ritornelovi lahodil pohled na odhalená dámská lýtka, ale náhradou za něj uměl vyrobit střevíce, že takové neměla ani vévodova dcera Aurelia, přestože měla svého osobního obuvníka, který nedělal nic jiného, než pro ni vymýšlel botky.

V den Aureliiných jedenadvacátin uspořádal vévoda velký karneval a pozval i všechny měšťániny. Také Ritornelo a jeho bratři se na ples chystali, leč běda:

"Nebudu moci jít," řekl nejstarší bratr.

"Udělal se mi na bradě jakýsi uhřík, no s tím na karneval nemůžu, to by byl trapas!"

"To opravdu nemůžeš, škoda," přisvědčili rodiče. A prostřední bratr se připojil:

"Jaká smůla, že přijdu o tenhle náramný podnik, ale nastydl jsem trochu a teď se mi blýská nos. Jak bych se mohl dámám s úspěchem dvořit?"

"No to bys nemohl," souhlasili rodiče, "škoda".

"To mám ale štěstí," zajásal Ritornelo, "jsem naprosto zdrav a ve své kůži! Pobavím se tedy za nás za všechny!"

Rodiče se chytili za hlavy a zvolali: "U Joviše, Ritornelo! Copak tohle jsou podniky pro tebe? Přece nechceš dělat lidem blázna!"

"To opravdu nechci, ale chci se dobře pobavit," odušil Ritornelo a šel si vyžehlit nohavice.

Dokud byli všichni v maskách, povazovali Ritornelův hrb za vtip. Rozverně dámy dovolily, aby je líbal, neboť byl prostě neodolatelný, a dohadovaly se mezi sebou:

"Kdo se pod tou zajímavou maškaroou vlastně skrývá?"

Tato otázka se donesla až k samé vévodově dceři Aurélii.

"Probijte mě k tomu záhadnému hrbáčovi!" poručila svým osobním strážím, neboť ve městě nebylo k hnutí kdo měl nohy, tancoval - kdo měl ruce, házel konfety a kdo měl ještě hlas, halekal jak o život.

"Pověz, kdo vlastně jsi ve skutečnosti!" poručila šlechtična, když se k Ritornelovi konečně dostala.

"Jsem švec, paní," odvětil po pravdě.

"Obyčejný švec, ale ve své práci mistr."

Aurélii, zočivši nenávislné pohledy dam, které její strážci z Ritornela střásli, zvolala jim všem na zlost:

"Tedy mi ušiješ střevíce! Ale to ti povídám, aby byly! No - aby byly jako žádné jiné!"

A vymrštila krásnou nožku, odhalivši ji dobře kus nad koleno.

"Nestyda," pošeptaly si lepší metresy, "udělat to tak my!"

Švec vytáhl z kapsáře kus pergamentu, špačka písálka a měřítko. Obkreslil si Auréliinu nožku, vrátil nákres i s

náčíním do kapsáře a poté vévodovu dceru vyzval k tanci se stejnou samozřejmostí, jako by to byla nějaká žehlička krejzlů. A ona - jako by celý život nic jiného nežli žehlení krejzlů nedělala - radostně s ním šla.

Při tanci položila vznešenou ruku na Ritornelův rozměrný hrb; bylo to pohodlné a budilo to příjemný, bezpečný pocit. Aurélie se jen podívala, jakou truhlici má vlastně její tanečník připevněnou na zádech, že hřeje jako živá.

Ritornelo se vrátil z karnevalu v nejlepším rozmaru. Vyprávěl bratřím, z nichž jeden měl hečmánekový obklad na bradě a druhý octový na nose:

"Pobavil jsem se jak zákon káže! Tančil jsem až do svítání, maličko jsem se opil a byl jsem snad trochu drzý k dámám, ale nevypadaly, že by jim to vadilo. Abych nezapomněl: K ránu jsem se pod mostem Vzdechů líbal se samotnou vévodovou dcerou! Od té mám taky zakázku - kam jsem to dal - aha, tady, viděli jste už tak okouzlující nožku?"

"No nazdar arivederči," pokřivovali se rodiče.

"Za Aurélií s těmi střevíci nemůžeš - vždyť by z té drzosti koukaly olověné komory na doživotí pro celou naši rodinu!"

"Ne abys, holomku, za Aurélií s těma botama šel!" povykovali vyděšení bratři.

Ale Ritornelo si myslel svoje, hned knejpem užil kus nejjemnějšího safiánu a pustil se do díla. Ani se po karnevalu nevyspal - tak jak byl, ve svátečních šatech, sedl za verpánek a jak tvořil, tak tvořil. Vyklusaly se z toho střevíčky, že ani Venuše by se nerozpakovala v nich šlapat po své mušli.

Poté se Ritornelo oblékl do prostého ševcovského úboru, dal střevíčky do pěkného košíčku a hurá k paláci. Samozřejmě, že ho nechtěli vpustit, ale trval na svém, že musí mluvit se samotnou Aurélií - a trval tak podivuhodně, že nakonec nedokázali nic lepšího, než mu vyhovět.

"Probůh, nejdražší příteli," zvolala vévodova dcera, "copak musíte stále chodit v maškaře? Vždyť už máme všední den!"

"Paní mých snů," odušil bez nejmenších rozpaků, "můj hrb není o nic méně pravý než safián na vašich střevíčkách, račte si je vyzkoušet!"

Aurélie vklouzla do střevíčku a zdálo se jí, že se vznáší. Pak se dotkla Ritornelova hrbu a rozhodla:

"Jestliže je také tak dobrý jako ty střevíce, u Joviše, že proti němu nic nemám! Ale ten prostý oblek, příteli, byste snad mohl odložit a přiodít se, jak se sluší vašemu stavu!"

Ritornelo se usmál, tak jak to kromě něho umělo snad jen benátské slunce, a podotkl:

"Jenže já jsem švec, takže jsem přišel oblečen přesně tak, jak mému stavu přísluší."

"Švec!" zvolala vévodova dcera.

"U všech křesťanů, divou zvěř v arénách pozřených, já se pod mostem Vzdechů líbala s ševcem!"

A omdlela. Ritornelo ji odevzdal do péče palácových ranhojičů a odebral se pokojně k domovu.

"Cos to udělal, nešťastníče!" bědovali rodiče, když se jim byl svěřil.

"Teď abychom všichni uprchli z města jen zbyde-li ještě čas!"

"Jděte si klidně po své práci," utrousil Ritornelo a hned také zasedl k verpánku.

"Copak se děje? Odevzdal jsem báječné střevíce - ani mi nezaplátila. Ale já si přece mohu dovolit ušít pěkné boty grátis, když se mi zákaznice líbí!"

Vidouce Ritornelův klid, šli rodiče i bratři po své práci, ale dvakrát dobře jim nebylo. Když přirazovaly vévodské strážce, bylo jim ještě hůř, avšak Ritornelo pravil:

"Proč se plašíte? Strážce mají parádní uniformy! Jestli mi nenesou pozvání na večírek, pak snad už jenom na svatbu. Co byste tomu řekli, milí rodičové, kdybych si vzal vévodovu dceru?"

V pravou půlnoc před svou svatbou s krásnou Aurélií se Ritornelo náhle probudil, jako by mu do ložnice nahlédl paprsek úplňku. Ale byla to jen lucernička temně zahalené dámy, která sotva odkrytými ústy tiše zaševelila:

"Chlapče Ritornelo! Já jsem ta zlá sudička, která ti - na zlost svým soupeřnicím - přikla na záda hrb zvící bedýnky na šperky pro Lukrecii Borgiovou. Ale protože sis toho daru kale nevšímal a hleděl si svého - a také proto, že jsem se právě spráhla s jednou svou soupeřnicí proti té třetí - ráda bych svůj přehmat napravila. Otoč se, hochu, na břicho, já ti do rána ten hrb odčaruju!"

"Zrovna, když se mi na něm tak pěkně spí," zareptal Ritornelo.

"A co by tomu řekla má nevěsta? Nakonec by mě nepoznala . . . víte co, teta? Zajděte raději vedle za mými bratry. Jednomu už se zase blýská nos, protože se do rána toulal po lagunách, a druhému se vyrazil uhřík na bradě, protože se po lagunách netoulal. Kdybyste jim ty úhony mohla odčarovat, udělala byste mi radost. oni se totiž obávají, že jim to zkazí celou zábavu na mé svatbě, a to by mě opravdu mrzelo."

Sudička učinila, jak si Ritornelo přál, neboť byl už takový, že se mu těžko dalo co odmítnout. Svatba se tedy vydařila.

Za nějakou dobu, právě v čase karnevalu, povila Aurélie chlapečka. A sudičky - samozřejmě - nemeškaly si utrhnout číše od úst a spěchat do paláce.

"Budiž krásný," pravila první a "budiž chytrý" dodala druhá. Třetí - ta, co se proti ní zbývající dvě právě spráhly, jen mávla vějířem a zavrčela: "Co bych se s čím namáhala, když bude kluk po tátovi - škoda pro něj vymýšlet úhony!"

Tak se přihodilo, že Ritornelův syn vyrůstal krásný, chytrý a bez vady - jak Apollo. Přesto pak po létech nechtěl jít na jakýsi ples, protože ho píchl komár do ucha, kde zůstal malý červený fliček. Marně se s ním rodiče zlobili, že to není vůbec vidět - a že se zbytečně připraví o veselou zábavu.

"Nerozumíte tomu," odbyl je, "byl bych prostě nemožnej!"

19. POPELÁKŮV DŘEVÁK

Žil jeden vdovec se třemi syny. Nejstaršího měla nebožka ještě za svobodna bůhví s kým, dva mladší byli vlastní. Pastorkovi otčím nepřál, zato své legitimní syny si s péčí pěstoval. Jednoho nechal vyučit krejčím, druhého ševcem. Nejstaršímu však vzdělání nedovolil.

I stal se nevyučený mládenec odvážcem odpadků. Denně vyklápěl popelnice, umístěné před měšťanskými obydlími, a jejich obsah odvážel na své káře daleko za město. Tato služba - byť představovala důležitou prevenci moru, cholery a podobných šlamastyk -- nebyla nikterak zvlášť placena. Popravdě řečeno - větším přínosem než peníz z městské pokladny byly pro odvážce nedoedky z bohatých stolů, pokud se ovšem do popelnic dostaly dřívě, než zplesnivěly nebo okoraly.

"Na tak špinavou práci nepotřebuješ být dobře oblečen," soudil otčím vzdy, kdykoli Popelák - jak pastorkovi všichni říkali - prosil bratry, aby mu spíchli něco slušnějšího na sebe. A tak chodil Popelák stále jako trhan a mimo pracovní dobu raději ani nevytáhoval paty z domova, nemaje co na sebe.

Jednoho dne pan král uspořádal ples a pozval na něj kdekoho - i neurozené měšťanské synky. Nemohl totiž přimět svou dceru Věncolínu ke vdávkám. Vážné nápadníky šmahem odmítala a jiní, o které by byla třeba i stála, nejevili zase zájem o ni. Král doufal, že na plese, kde se shromáždí mládenci nejroztličnějších vrstev i stavů, by si snad princezna mohla vybrat někoho, kdo by ji zároveň také chtěl.

Oba Popelákovi bratři se na bál rovněž pilně chystali - žádnému z nich nebylo proti mysli ucházet se o Věncolínu.

"Hrome," ozval se že svého koutku Popelák, "co kdybych ji náhodou padl do oka já? Měl bych se na ten ples vypravit - třeba v odložených šatech některého z vás."

"No to by byla pěkná ostuda," řekl otčím.

"Podívejme se, jaké má kluk nápady. Jestli se chceš na královském plese nehorázně zostudit, prosím! Ale společně s námi tam nevkočíš - a vkočíš-li tam po nás, neopovazuj se k nám hlásit, holomku!"

Poté se otčím a bratři dovyšňořili a vycákavše na sebe lahvičku voňavky, odebrali se na ples.

Popelák uvázil, že by se v dobré společnosti opravdu asi moc nevyjímal a rozhodl se zůstat doma. Ostatně - kdoví, jestli je princezna Věncolína tak hezká, jak se povídá, když ji pan král nemůže udat a musí kvůli tomu pořádat bál.

Právě když se Popelák odstrojoval ku spánku, ozvalo se nesmělé klepání na okno - a znovu a znovu. - Koho to sem čerti nesou? - řekl si Popelák a pootevřel okno. Do světnice vletělo hejno pěkných, načechraných holoubků.

"Víme, co tě trápí," zavrkali.

"Na svou práci se teď vykašli, doděláme ji sami!"

"Ale já nic nedělám," podivil se Popelák.

"Právě jsem se chystal jít spát."

"Nevadí," pravili holoubci.

"Odsypme to za tebe. Ale teď se rychle umyj a ohol, aby ses mohl obléci do šatů, které jsme ti přinesli. Půjdeš na královský ples!"

Popelák zajásal a bleskurychle se zbavil přebytečné špíny i ukoptěného strniska.

"Vida, jaký jsi pěknouš," pochválili ho holoubci.

"A teď rychle rozlouskni oříšek!"

Popelák uposlechl a ve světnici se rozjasnilo. To tak svítily a blýskaly překrásné plesové šaty - jenomže dívčí - a líbezná střívký, z nichž každý by se Popelákovi hodil leda za futrál na nos.

"Tady něco neklape," odhadl bystře.

"To je trapas, co budeme dělat?" zděsili se holoubci.

"Na ten ples jít musíš, jinak bychom měli průšvih!"

Chlapci se zzelelo poplašeného ptactva, i oblékl se jak se dalo - do odložených šatů svých bratří. Rukávy mu sice sahaly sotva k zápěstí a nohavice nasvědčovaly očekávání velké vody, ale jakz takz to šlo. Boty však nebul po nikom, takže si musel vzít své vlastní dřeváky; jiné obuvi od dětství ani nepoznal.

"Fešák!" s úlevou zavrkali holoubci a dodali: "Ale před půlnocí musíš být zpátky děj se co děj - jinak bychom měli průšvih!"

Popelák slíbil.

Ve skutečnosti byl zpátky mnohem dříve než před půlnocí. Hned po polonéze vzal totiž princeznu k tanci a už při prvním taktu ji šlápl na nohu svým dřevákem. Věncolína omdlela a Popelák byl strážemi vymrskán že sálu, že nestačil upalovat. Na padacím mostě ztratil dokonce i ten všezavinivší dřevák, ale neohlížeje se hnál dál, neboť za ním pokřikovali cosi o hladomorně, skřípci a palečnici.

Utěšil se aspoň trochu, když zanedlouho po něm přibyli domů i bratři s otčím, rovněž vyhnáni.

Otec, nezvyklý opojným mokům, ke všemu ještě zdarma podávaným, se opil k nepodobě a způsobil výtržnost. Nepříjemnosti zažili i bratři. Jeden vyzval k tanci jakousi vznešenou dámou a na její námitku, že s vagabundy netančí, odvětil:

"Kdo je na tebe taky zvědavej, ty stará ochechule!"

Druhý zas uklouzl na vyleštěném parketě a hledě se při pádu něčeho zachytit, urval jedné dvorní dámě vlečku, takže se ocitla zpola nahá. Všichni tři se upřímně zapřísahali, že na žádnou dvorskou kratochvíli už jaktěživi nevkočí.

Kousek za padacím mostem stála u potůčku malá hospůdka. Potůček sloužil k tomu, aby svým horním tokem

napájel hradní příkop, dolním pak odváděl královské splašky od hradu dále. Hospůdka stála na dolním toku potůčku, což bylo výhodnější, neboť cesty zde byly schůdnější a naděje na vyhladovělé poutníky o něco větší.

V den královského plesu hospůdka hučela; všichni panští kočí, lokajové a drozkáři sem přišli vyčkat návratu svých nadřízených či zákazníků. Hospodská, sličná vdova Kordélie, se radovala. Od neblahého dne, kdy se její muž zadával krocaní stehenní kostí, měla se co otáčet, aby uživila dvanáct hltavých krků svých nezletilých dítek - a ke všemu ještě třináctý, bezpochyby neméně hltavý krk, byl již bezmála v polovině své cesty na tento strastiplný svět.

Kordélie počítala, že za královskou plesovou sezónu (přepokládala, že bude zapotřebí nejméně tří plesů, než si princezna vybere ženicha) by si mohla zahospodařit na malé prase.

Ráno po plesu, jen co se kočí, lokajové a drozkáři vypotáceli z hospody na kozlíky kočárů, jala se hospodská uvádět svůj podnik do původního stavu. Když vymetla střepy, ohlodané kosti a zpovyrážené zuby, vydala se s vědrem k potůčku pro vodu na podlahu. Při nabírání se obezřetně vyhýbala větším kusům královských splašků - a tu náhle spatřila po vodě plout dřevák! To by Kordélii nijak nezarazilo, byla zvyklá vídat na vlnách potůčku i podivnější věci, avšak velikost dřeváku přesně odpovídala noze jejího nebožtíka.

"U všech všudy!" zvolala hospodská.

"Je snad v tomhle království naživu ještě jeden takový chlap, jako býval můj nejmilejší Vojta?"

Lapila dřevák do vědra, nechala úklid úklidem a hnala si to ku hradu.

"Helejte, hoši," oslovila stráže u padacího mostu, "někomu od vás tady uplaval dřevák. Ráda bych ho, co poctivá nálezkyně, vrátila!"

"Vykálejte se na to, teta," zasmáli se zbrojnoši, "tady bylo včera tolika lida, že se už stejně nedá zjistit, či dřevák by to mohl být."

Kordélie to však nevzdala. Lépe si stojící hradní zaměstnanci k ní chodívali na přesnídávkový guláš, neboť ho uměla připravovat lépe než královský kuchař. I poptávala se všech, kdo by co věděl o majiteli dřeváku. Nikdo však nevěděl nic. Průšvihů bylo na plesu tolik, že nejen příhoda s dřevákem, ale i nehody Popelákových bratří a otčima upadly v zapomnění.

Až konečně: "Do kuše, chlapci, přestaňte hned sprost'ačit!" zvolal náhle jeden ze zbrojnošů, sedící poblíž okna.

"Kdo se to sem nehrne, jako sama královská princezna!"

"Ne, tomu sám nevěříš?" chytila se za hlavu hostinská a utíkala do prádelníku pro čisté ubrusy.

"Větrejte, větrejte," křičela na své děti i hosty, "je tu nahulínko jako v hospodě!"

"Čemu vděčím za tu neslýchanou čest, Veličenstvo?" zapukrlila se před princeznou, sotva tato otevřela dveře.

"Je mi na umření," žuchla sebou Věncolína na rozvrzanou židli.

"Mezi lidem se proslýchá, že po flámu je nejlepší dát si guláš U tlusté Korduly, tak to chci také zkusit, než mě ty plesy a večírky dočista umoří."

Zbrojnoši měli v tu ránu oči navrch hlavy - takhle princeznu neznali - a hned, aby se zalichotili, sborově přitakávali, že guláš U tlusté Korduly je na podobné věci nejlepší lék.

"Tak já jsem tlustá Kordula?" zamrzela se hospodská.

"A už i na královském hradě se to povídá! Copak já jsem nějaká tlustá? To můj nebožtík Vojta jaktěživ z huby nevypustil, ten říkal - Kordulko, ty jsi tak akorát, maličko při těle, ale jen úplně maličko, jó, můj zlatej Vojta būůůů. . ."

Princezně bylo trapno z toho, co svou řečí způsobila a hleděla hospodskou nějak potěšit.

"To se ví, nejsi vůbec tlustá! Jsi akorát, maličko při těle, ale jen úplně maličko prokristapána, nebreč zase - co mohu pro tebe učinit, dobrá žena?"

Nestává se tak často, aby se někdo z královské rodiny člověka zeptal, co může pro něho učinit. Kordélie se tedy rázem vzpamatovala a druhým rázem si vzpomněla na dřevák, hned se s ním vytasila a tázala se Věncolíny, zda by neměla poněti, komu by mohl patřit.

"Abych neměla poněti!" zvolala okamžitě princezna.

"To je přece dřevák toho vozemboucha, co mi s ním šlápl na nohu při prvním tanci na prvním plesu - ještě mám palec modrý, jen se podívejte!"

"Snad jste toho vozemboucha nedala vsadit do hladomorny?" zachvěla se Kordélie.

Princezna jen mávla rukou:

"Pro takovou maličkost? Představ si, že pak mi ještě polili nové šaty medovinou, někdo natahoval pracku při valčíku až mi srazil diadém z hlavy, někdo jiný mi ukradl náušnici a dva opilí vévodové se prali na parketě, až mi omylem podrazili nohy. Kdepak - ty plesy nejsou k ničemu, ale když už si je pan král vymyslel, přece kvůli tomu nebudu posílat lidi do hladomorny. To si raději vždycky přijdu oddychnout sem - ó, ten guláš voní! Mohu pro tebe ještě něco udělat, tlu... vlastně - milá Kordulo?"

"Ráda bych vrátila ten dřevák majiteli," pípla hostinská.

"Osobně - nikoli poslem!"

"Aha," pochopila princezna.

"To ti zařídím. Díky tomu, že k válce se již po léta neschyluje, královská rozvědka nemá do čeho píchnout.

Když slíbím nějaký pěkný metál, mládenci se přetrhnou o to, kdo první objeví majitele toho tvého dřeváku. Nic více nežádáš?"

"Malé prase," osmělila se hostinská.

"Vykmila bych si ho tu že zbytků. Mám dvanáct malých dětí, Veličenstvo, a třinácté na cestě."

"Dostaneš dvanáct prasat prostředních a jedno malé," rozhodla princezna, protože byla v podstatě

dobrosrdečná.

"Na dopadení toho vozemboucha vypíšu zvláštní odměnu, aby tvé děti měly nejen baštu na stole, ale i tátu u stolu!"

Stalo se. Ještě než plesová sezóna skončila, mohla jít Věncolína Kordélii a Popelákovi na svatbu. Oba novomanželé byli velice šťastni a nesmírně se radovaly i všechny Kordéliiny děti, kterým se nový tatínek hned zalíbil, neboť se opravdu velmi podobal původnímu.

"To jsou věci, Veličenstvo," řekla Kordélie po třetím poháru medoviny.

"Pan král uspořádal ples, abyste si vybrala ženicha a zatím jsem si díky tomu plesu vybrala já. Kterak vy k tomu vlastně přijdete?"

"Nedělej si starosti, milá Kordulo," pravila princezna laskavě.

"S tolika dětmi a ještě s hospodou musíš mít přednost, je to tak spravedlivé!"

V duchu však Věncolína Kordélii litovala, neboť jí ani trochu nezáviděla starosti s hospodou, s hromadou dětí a vůbec už ne Popeláka. V duchu litovaly jedna druhou navzájem a tak se staly výbornými přítelkyněmi - mnohem výbornějšími než takové, které si v duchu navzájem závidí.

20. KATŮVPACHOLEK

V jednom městě žil pekař a ten měl syna Kubíka, tak ošklivého, že před ním švábi zalézali do děr a lidé přecházeli na druhý chodník. Jednou jedinkrát zkusil mistr poslat synka, aby roznesl po domech stálým zákazníkům housky a málem na to doplatil živností. Měšťané se rozhodli raději péci housky doma, než by je brali z rukou takového vyšklebeného ohavy.

Žádný řemeslník nechtěl vzít Kubíka do učení, protože mezi hlavní učňovské povinnosti patří pomoc v domácnosti a chování dětí. Z pekařova Kubíka by však děti dostaly psotník a - nedej bůh - by se v něm mohla zhlídnout mistrová, až bude v pozhnaném stavu.

"Co naplat, darmo chleba jíst nemůžeš," řekl jednoho dne pekař, "dám tě katovi za pacholka. Ten chodí pořád v kápi, jenom oči mu koukají, a oči máš pěkný, Kubíku."

"Ale jó, učně můžu potřebovat," souhlasil kat, když k němu pekař přišel s nabídkou a s ošatkou makových koláčů.

"Jenom jestli není strašpytel. Zítra máme Jana Křtitele, tak to bude v noci na popravěti živo. Kolem půlnoci čekám Kubíka ve svém domě. Ale to ti povídám, jak by přišel po kurpění, tak z učení nebude nic!"

Jak pekařka uslyšela katovu podmínku, nechtěla za nic Kubíka do učení poslat. Ze ho radši do smrti uživí.

"A co až umřem," rozzlobil se otec, "ani žebrat by nemoh, ubožák šerednej!"

I dala maminka Kubíkovi škapulíř se svčnými kočičkami na krk, po svatém obrázku do každé kapsy a nádavkem poučení:

"Kdybys viděl něco nekalého, požehnej se křížem a volej otce i syna i ducha svatého!"

Před půlnocí sbalil Kubík svých pár švestek, kterých moc nebylo, a vydal se na cestu. Byl už kus za městem, když radniční hodiny odbily dvanáct a popravčí vrch, za kterým se nacházela katovna, se černal nedaleko před ním. V tu chvíli ho začaly svaté obrázky tížit jako kamení a šňůrka od škapulíře řezat do krku jako břitva. Kubíka ani nenapadlo přezhebat se křížem, ale bez dlouhého váhání naházal obtížné relikvie do kolem tekoucí stoky.

"Ty seš mi dobrej," ozvalo se náhle za ním. Otočí se a vidí chlapa jako horu, s pořádnou sekyrou v ruce.

"Co kdybys tě tu teď sejmul?" pokračovalo individuum.

"Eště se nebojíš?"

"I bojím," odušil Kubík pokojně, "jenže co můžu dělat? Napřed bych ale rád snědl vdolky, co nesu s sebou. Jsou od maminky, tak mi bude po nich snáz. Můžeš si dát se mnou, je jich dost. "

Usedli a snědli vdolky.

"I kruci, úplně mě přešla na mord nálada," pravil potom chlap zklamaně.

"Ale stejně jsem si štrejchnul! Kterak bych se ti revanšoval? Vezmi si tuhle sekyrku - když s ní hlavu usekneš a potom zase na tělo nasadíš, bude tak dobře sedět, jako mně sedí. To se ti hodí, až budeš mistrem."

Chlapec se jen podívil, jak se muž dověděl, že se jde učit na kata, ale ten už byl kdovídkde, jen sekera ležela u cesty.

Kubík sebral sekeru, byla kupodivu lehká jako pírkó, a bral se směrem k šibeničnímu vrchu. Na jedné z šibení se houpalo hubené tělo za veselého zpěvu:

"Když jsem šel na Perštát, zůstal jsem stát - tam, tam, tam . . ."

Píseň znal i Kubík a volky-nevolky se přidal:

"Ony tam tancovaly, za ruce se držely, jako dvě vopice tam skákaly!"

"Kdybys nemlel a radši mě sundal," křikl oběšenec, "stejně seš o půltón vedle!"

Kubík ochotně sundal mrtvolu, která pravila:

"Děkan, už jsem dostával do nohou mravence. Kterak bych se ti revanšoval. Vem si tenhle provaz. Koho na něm pověsíš, ten obživne, jakmile ho sundáš, tak jako tady já. Hodi se ti, až budeš mistrem."

Kubík se jen podívil, jak strašidlo ví, že se jde učit na kata, a bral se dále.

Pod kopcem čoučila doutnající hranice. Kubík vytáhl dýmku a šel si ji připálit o žhavé poleno, aby si po prožitém rozčilení zakouřil. Protože z hranice čouhalo pohledné dívčí předloktí, rozhodil Kubík polena, aby zjistil pokračování.

"No fuj - tys škaredej!" ozvalo se z kouřícího popela a už odtud vylézala helmbrechtnice jako obrázek.

"Při podolku svatý Máří Magdalény," pravila, "kdyby byli všichni mužští tak ohavní jako ty, nemusela jsem se škvířit v tomhle zatraceném dříví! Ale kterak bych se ti revanšovala? Tu máš křesadlo! Když s ním hranici podpálíš, kdo se na ní péci bude, nikdy se nedopeče a znovu se stane, jakým býval. Jako třeba já."

Když si Kubík v září ohniště lépe prohlédla, pravila již mírnějším tónem:

"Ale kluku, kluku, ty máš hezký oči - že já se dostanu na tu hranici znova! Nezapomeň mě pak rouznout tím správným křesadlem."

Kubík se jen podívil, kterak panna ví, na co se jde učit, a bral se dále.

"Tak se mi to líbí!" pochválil ho kat, když ani ne ve třičtvrtě na jednu zaklepal na jeho černá vrata. Mistrovi se též zamlouvalo, že si nový učeň přinesl vlastní pracovní nářadí.

A tak si žil Kubík v učení jako myška v ementálu. V katovně obýval hezký podkrovní pokojík, jedl jako pán a erární kapuce mu slušela jen což, jelikož z něho nebylo zbla vidět, než ty hezké oči. Zločinci měli mladičké pacholka rádi, neboť když bylo na něm, aby je lámal kolem či natahoval na skřípec, ochotně místo toho hrával v kostky či karty, zatímco kibicové se střídali v srdceryvném řevu a břískání. Mistr, slyše z mučírny patřičné zvuky, byl spokojen. To se ví, že lumpové hleděli, aby Kubík v kostkách i kartách spíš vyhrával než prohrával, a tak si chlapec zahospodařil slušných pár zlatěáků.

Nadešel však čas, kdy bylo Kubíkovi skládat mistrovskou zkoušku. Dobře se hodilo, že biřici právě nedlouho před tím chytili strašného loupežníka Pidlifláka, který byl odsouzen ke ztrátě hlavy. Kromě toho měl Kubík pověsit čaroděje Zloduchoně, který se z recese udal sám a pro veřejné pohoršení upálit Cecilii Posekanou, řečenou Culifindu. Práce tedy hned napoprvé sdostatek.

Kat Kubíka pokřikoval a popřál mu "zlom vaz", což myslel doslova, totiž pokud šlo o Zloduchoně.

Kubík vystoupil na pódium za ohlušujících ovací davu a obrátil se na prvního zločince s pečlivě naučenou otázkou:

"Přejete si kněze?"

Pidliflák si jen odplivl, ale pak povídá:

"Ale jó, aspoň se tu před fórem vyzpovídám. Lid se chce bavit, ne?"

Staříčkový duchovní se všecek třásl a Kubík ho musel podpírat, než se Pidliflák vyzpovídal.

"Useknou mi hlavu," pravil lupič, "neboť jsem se dopustil hrozného sprostáctví. Nechci říct ukrad - před smrtí si nezatížím svědomí lži ale řekněme, ponechal jsem si krajkovou spodničku hraběcí dcery Veroniky. Omylem, a to zdůrazňuji, vytáhl jsem ten kus prádla z holinky v hostinci U vola, abych se do něj vysmrkal, považuje jej za kapesník. Nechápu sice, jak přítomný náčelník městský strážé poznal, komu ten kus patří, ale uznávám, že za tak trapnej přehmat plně zasluhuju trestu!"

"Máte ještě jiné přání?" dotázal se Kubík.

Zločinec tiše zašeptal:

"Doufám, zes nezapomněl doma moji sekyrku. Odměna tě nemine. Nemám sice u sebe nic, ale zajdeš na hrad - a panna Veronika už se ukáže."

Kubík srozuměn vykonal popravčí akt a hlavu pečlivě zabalil do čistého šátku.

Podobně proběhla poprava čaroděje Zloduchoně, až na to, že tento si nepřál kněze, nýbrž obveselil přítomné několika karetními kousky. Poté připomněl popravčímu svůj provaz, který Kubík měl samozřejmě sebou. Vše se odehrálo za hlasitého pláče davu, protože černokněžník, odsouzený za to, že proměnil hraběcí poklad v hromadu hnoje, se těšil přízni obyvatelstva.

Cecilie Posekaná ani nemusela Kubíkovi připomínat své křesadlo, mladík hned poznal krásnou helmbrechtnici a pravil:

"Křesadlo mám, buďte bez starosti. Přejete si kněze?"

"Až příště," odtušila panna, "až tu budeš mít mladšího."

Popravy dopadly na výbornou a Kubík byl jmenován mistrem.

"S radostí ti předávám katovnu, milý synku," řekl dojatě starý učitel, "jsem už stár a přecitlivělý - rád se odeberu na odpočinek."

Večer Kubík nemeškal opustit slavnostní stůl, kde zapíjel své mistrovství, a uháněl na popraviště. Opatrně vybalil Pidliflákovu hlavu a přiložil ji k chladnému tělu. Když se loupežník odešel rozehrát do hospody, běžel Kubík na hrad, kde už čekala hraběcí dcera Veronika.

"Dobře jsi provedl?" otázala se, jako by hned věděla, oč jde.

"Dobře," pravil Kubík, "váš přítel, milosti, se posiluje v hospodě U soudku a vzkazuje, že po té trapné příhodě s náčelníkem městské stráže se u vás delší dobu neukáže."

"Dobrá, dobrá," zamračila se komteska, "a co si přeješ za svou službu? Mám ještě dost prostředků, i když ten mizera Zloduchoně proměnil náš poklad na neřád."

"Peníze mám," odvětil Kubík, "přál bych si však nějaký úřad na hradě. Nerad dělám kata, nebaví mě to."

"Takové přání ti splnit nemohu," pravila Veronika, "jsi přespříliš škaredý."

Odešel Kubík smutně na popravčí vrch, aby sňal čaroděje ze šibenice.

"Dal sis na čas!" bručel Zloduchoně.

"Ale řekni - máš nějaké přání? Mohu ti dát Člověče nezlob se, Stolečku prostři se, Beránku otřes se nebo i Obušku z pytle ven ten by se ti nejlíp hodil do řemasla."

"Nepotřebuju stoleček ani beránka," řekl Kubík, "obušek si taky nech v pytli. Když jsi takový čaroděj, udělej, abych byl aspoň trochu hezký! To bych si že všeho nejvíc přál."

"Hochu, hochu," zesmutněl kouzelník, "na to je má hůlka krátká!"

I byl Kubík smutný a nic se neradoval že své mistrovské zkoušky. Jda kolem hranice, odvrátil tvář, neboť neměl zrovna kapuci ani náladu vystavit se vtipům krásné helmbrechtnice.

"Zdravím tě, Jakoubku," volala na něho, "to jsem se zase ohřála jako už dlouho ne! Jenomže jsi tu hranici moc fortelně postavil, zůstal mi tam pod kládou střevíc. Co koukáš, vytáhni ho, Kubíku!" Kubík chtěl nechtěl začal šťárat v popelišti, až vylovil červený střevíc se špičkou nahoru, docela neporušený.

"Zatra, nemám zrovna ani grejcar," postěžovala si dívka, "zpropadení biřici, všechno mi sebrali. A třeba bys rád nějakou odměnu, Kubíku?"

"Ne," povídá Kubík a rovnou cestou jde domů.

Panna zůstala jako opařená, se střevícem v ruce.

Kubík pak dále provozoval řemeslo. Měl se dobře a práci skoro žádnou, až na to, že týden co týden musel stavět hranici a podpalovat divotvorným křesadlem krásnou helmbrechtnici, která mu to dělala naschvál.

Konšelé už se zlobili, kde se neustále bere tolik frejříků - a že jsou si všechny podobné jako vejce vejci.

Konečně už je to omrzelo a chtěli tu nejnovější, jakousi Filomenu Vzpěrkovou, osvobodit, ale ta si postavila hlavu, že chce být upálena, jak zákon káže - a hnala to až na hrad.

Kubík se po pálení vzdy zatarasil v katovně na sedm západů, ale přesto pravidelně o půlnoci klepala panna na vrata a vykřikovala:

"Kubíku, kdyby ses neurazil třeba bys rád nějakou odměnu?"

"Zatracená ženská," rozzlobil se konečně, "že já tě jednou upálím doopravdy, abych měl pokoj!"

Ale nedalo mu to a panna věděla, že mu to nedá.

O nedělích a svátcích chodil Kubík do lesa na dříví, aby měl na ty hranice, takže se stal ztepilým a opálil se do líbivého bronzova. Jednou tah jde z té rachoty a nahne se nad studánkou, aby se napil. Ve studánce spatří ne doslova hezkou, ale docela zajímavou tvář - i kouká kolem sebe, kde se tu ten mládenec vzal, a ten zase kouká kolem sebe ve studánce . . .

"Sakra - vždyť to jsem já," řekl si konečně Kubík, "tak proto ona za mnou ta panna tolik pálí!"

Tu mu teprve došlo, jak je stále sám a sám, jaké škaredé řemeslo má, že by toho už mohl nechat a že by mu s příjemnou ženou bylo veseleji. I čekal netrpělivě, kdy se zase panna dá zatknout a umínil si, že to bude jeho poslední poprava, načež započne s Cecílií, nebo snad Filoménou, či jak se bude jmenovat tentokrát, nový a lepší život.

Jenomže Cecílii, nejnovějším jménem Matyldu Ptáčkovou, právě tou dobou přestalo bavit neustále se zbytečně vtírat nedůvtipnému Kubíkovi. Uchýlila se do ústraní a začala se počestně živit prodejem sušených hub a křížal.

Po měsíci klidu v místním soudnictví už byl Kubík nespůj a obden běhal k rychtáři, zda pro něj nemá nějakou práci.

"Co se plašíš," divil se rychtář, "budiž rád odpočinku! Plat ti jde, naturálie taky, katovnu jsme dali opravit na obecní útraty. Jdi na ryby nebo si něco hezkého přečti, bez práce ještě nikdo neumřel, kór ne bez takovýhle!"

Nezbylo Kubíkovi než slušně poděkovat a zmizet, ale příští týden už mazal na rychtu zase. Rychtář, nevěda oč jde, aby dobrému pracovníku vyhověl, nařídil vyplatit jakémusi nevinnému vandrákovi pětadvacet na holý zadek.

Kubík, že vztekl, že události neběží správným směrem, odmítl s odsouzencem hrát v kostky a ubohému pocestnému opravdu nařezal. Ten si to samozřejmě nenechal pro sebe a za pivo předváděl nespravedlivě postiženou část těla po všech hospodách, až se příhoda donesla k Matyldě Ptáčkové. Chytrá, dívka hned pochopila cesty Kubíkových zoufalých myšlenek, vyfintila se až hanba - a hurá do městečka.

Shodou okolností se tam právě odehrávaly parádní manévry královského vojska. Matylda zahoupala svrchní sukní dykytovou a spodní sukní krajkovou - a vykřikujíc na armádu neslýchané zvlčilosti, způsobila dokonalý zmatek v pečlivě nacvičené přehlídce. I generálovi stoupl tlak a splašivší se koně odvěkli jediný kanón království do rybníka.

Rychtáři zaskočila při obědě kost a jen zachroptěl:

"To je zase ostudy pro naše město! Frantíku, honem pro biřice, ať tu osobu zatknou!"

Biřici zastali Matyldu Ptáčkovou již netrpělivě cloumající klikou od šatlavy.

"Hoši, zeptejte se mi u rychtáře, jestli bych nemohla dostat hranici," požádala věcně a hned.

"Když by to šlo, tak bych si vybrala poslední přání předem. Paní Bradýřová ať mi sem přijde nakroutit vrkoče a udělat manikúru!"

Biřici ztuhli, ale vše v pořádku vyřídili.

Ještě než byl rozsudek vyneseno, přilákaly manévry do městečka mnohé přespolní helmbrechtnice a do týdne byla šatlava naplněna sedmadvaceti povětrnými pannami.

Hromadně upalování se mělo konat v sobotu a všichni občané městečka se na ně pečlivě připravovali. Počestné paní měly péči s obstaráváním klobouků a krajkových fiží, protože taková hranicopalba, a ještě v přítomnosti královského vojska, to je nějaká společenská událost! Rychtář si chystal proslov a Matylda Ptáčková sekýrovala paní Bradýřovou pro každou kudrlinku.

Nadešla sobota. Kubíkovi pomocníci se od rána potili při stavbě mohutné hranice pro sedmadvacet osob.

Po obědě přibýli měšťané se svými rodinami i psi a rozsadili se na úpatí popravčího vrchu. Služky vybalily z nůši občerstvení a prostřely na trávu sněhobílé servítky.

Oficírská garda přicválala koňmo. Pan kapitán dal k dobru baterii šampusu, takže se rychtář společensky znemožnil dříve, než mohl odříkat svou řeč. Mladí katovi pacholci si nafackovali s řadovým vojskem, které následovalo své velení na slavnost pěšky, nicméně však s plnými polními lahvi. Posléze veselí dostoupilo takové srdečnosti, že všichni dočista zapomněli, proč sem vlastně přišli.

Konečně přibyli biřici se spoutanými sedmadvaceti pannami a nevrle zahlíželi na hodující panstvo a lid, protože sami měli zakázáno ve službě pít.

Pan kapitán však zvolal duchapřítomně:

"Brávo, pro ty dámy jsem poslal já! Mé dámy, odložte si!"

Dámy odložily pouta a biřici služební povinnosti, když už jim bylo nalito.

Zatímco se celé město veselilo kolem popraviště, Kubík čekal doma, kdy pro něho pošlou. Tu kdosi tluče na dveře - a hle, krásná Cecílie čili dnes Matylda:

"Mistře, průšvih! Z poprav asi nebude nic. Na kopci máš lidovou veselici, na hranici rychtář provolává slávu buržoazní revoluci a jinak jsou všichni pod obraz, i tvoji pacholci."

"Utečeme tedy hned!" zvolal Kubík, jako by to už bylo dávno domluveno, hbitě se převlékl, popadl cestovní vak, v němž nechyběla sekera, provaz ani křesadlo - a pryč!

Neušli ani míli, když potkali Pidlifláka, který na Kubíka vyjel:

"Vrať mi tu sekyrku, už ji nepotřebuješ! Dám ti za ni jinou, která usekne všechno na světě."

Kubík souhlasil. Neušli další míli, když se vynořil z křoví Zloduchon:

"Vrať mi, Kubíku, ten provaz, už ho nepotřebuješ. Dám ti za to jiný, který udrží všechno na světě."

Kubík nic nenamítal. Věděl, že ve světě není lehké a že nové nářadí se mu bude lépe hodit. Když načíkali sedmou míli, řekla najednou Cecílie:

"Zahod' to křesadlo, Kubíku! Darmo by nám připomínalo moje daremnosti. A už ho potřebovat nebudeme."

Zahodili křesadlo a šli dál - kam, to už nikdo neví, ale křesadlo hledají dodnes všechny zamilované dívky, ono totiž mělo ještě jinou divotvornou moc, než o jaké byla řeč. Která ho najde, brzy prý pozná jakou. Ale musí si do něho sehnat poctivý starý troud - benzinem, plynem a podobnými neřády by se porouchalo; stal by se z něj obyčejný zapalovač.

21. DIVÝ DLAK A VÝSTŘEDNICE

Byl jednou jeden zámožný kupec a ten měl tři dcery: Fiflici, Snobici a Výstřednici. Krásné byly všechny tři, ale zatímco nároky prvních dvou stály otce spoustu shánění, starání a peněz, skromná přání Výstřednice si obvykle nevyžadovala takových obětí, zato z nich často byly nepřijemnosti.

Nejinak i při daleké kupcově cestě, již začíná tato pohádka. Jako slušný otec, než se připojil ke karavaně, zeptal se dcer, co jim má že své pouti přivést. Fiflice i Snobice se překřikovaly, takže jim nebylo ani rozumět a nakonec bylo nutno jejich požadavky sepsat - a otec musel rozšířit výpravu o jednoho soumaru, který nesl toliko seznamy přání obou starších dcer.

"Nuže, a co ty, milé dítě?" obrátil se kupec na Výstřednici, která stála skromně stranou, neboť stejně věděla, že na ni otec nezapomene.

"Nic zvláštního, drahý tatíčku," pravila.

"Nic, co by zvýšilo tvoje již tak dosti vysoké výdaje. Vím, že zcestuješ mnoho cizích zemí, a tak některý z tvých mezků jistě zakopne o podivuhodný kořen, zvaný žeňsem. Jistě jsi o něm již slyšel, tatíčku, podobá se křenu, ale není to křen - poslyš, nech si to raději ověřit u domorodců, aby ses náhodou netahal s křenem. Je to prostě takový kořínek, nic víc - a já bych ho strašně ráda měla na své zahrádce, abych měla co okopávat, zalévat - však víš, že nedovedu odpočívat nečinně."

Kupec déle než rok pilně cestoval, všechno zboží s velkým ziskem prodal a další výhodně nakoupil, ale nebylo na tom dost - musel i šidit a podvádět, aby vydělal na všechna přání Fiflice a Snobice. Při tom všem ještě dával pozor, zda některý z jeho mezků nezakopne o prozluklý kořen žeňsem. Ale běda - zakopávali o kdecu, pouze o žeňsem nikdy. Kupec už si zoufal. Měl vše, co potřeboval, ale bez kořene si domů netroufal, to by mu Výstřednice dala. Totiž - neřekla by ani slovo, jen by se tiše odvrátila a tajně popotahovala do krajkového kapesníčku, což bylo pro otce horším trestem, než spílání Fiflice a Snobice.

Jednoho dne výprava odpočívala u podivného modrého lesa, z něhož to vonělo všemi dřevinami, bylinami i houbami. Kupec nedoufal, že by zde konečně mohl kořínek žeňsem nalézt, ale aby si neměl co vyčítat, vsedl na mezk a vjel do hustého stromoví. Jel a jel, ani poledne nedržel, když vtom mezek o cosi zakopl - a hle - byl to kořen! Kupec kousek uždíbl kapesním nožem - chutnalo to jako křen, ale nebyl to křen. Jak tak nad tím dumá a koumá, kde se vzal, tu se vzal, stojí před kupcem ohyzdný netvor - ani člověk, ani zvíře, ani vlkodlak, ani medvědodlak, spíše něco mezi tím vším dohromady - a cení strašlivé tesáky:

"Co děláš, opovážlivče, v mém lese?"

Z kupce, jak netvor promluvil, polovina strachu spadla; s kým se dá mluvit, toho je možné ukecat - zopakoval si jednu z nejosvědčenějších zkušeností svého dobrodružného života. A hned samá poklona, obřadně se představil, potřás! netvorovi tlapou, zul si boty, aby nepošlapal mech a hleděl dojmout hrůzné stvoření povídáním o svých krásných dcerách, které na něho doma čekají, jakoz i na dárečky - a ta nejkrásnější a nejhodnější čeká právě na kořínek žeňsem. Prokázal by velkomožný pán a vladař tohoto kraje kupci laskavost a velkou čest prodejem onoho vzácného kořínku?

"Ten plevel si odnes kam chceš," zamručelo zvíře, "ale svoji opovážlivost mi zaplatíš! Měsíc nech za opaskem, peníze nechci! Ale první, na co za vraty svého domova šlápněš, až se že své cesty vrátíš, do roka a do dne mi odevzdáš! Já si pro to včas pošlu a neopovaz se nějak chytračit! Zle by se vedlo tobě i tvé rodině."

Kupec rád slíbil. Jednak měl pocit, že je netvor trochu na hlavu - vždyť ani neví, kde kupec bydlí - jednak

pochyboval, že by za vraty svého domova mohl šlápnout na něco zvláště cenného. I kdyby mu sluhové na uvítanou prostřeli přes dvůr peršan, pro kořínek žeňsem ho snadno oželi; na této cestě vydělal na více než sto peršanů.

Ubíral se k domovu rozjařen, jak dobře pořídil a všechno vyřídil. V náladě ho napadlo, že kdyby netvor snad přece jen měl možnost dodržet slovo, stálo by za to provést mu nějaký podařený šprým. Proto krátce před cílem vyslal rychlého jezdce se vzkazem pro správce svého domu:

Dorazím dnes po západu slunce. Postav těsně za vrata necky s močůvkou - je to sázka, spoléhám na tebe. Zdraví pán.

Brzy po západu slunce skutečně vrazil do vrat a na nic se neohlížeje cápl rovnou do spolehlivě připravených necek. Odtud se však ozvalo zakvílení a vzápětí se z páchnoucí tekutiny vyšplouchla dcera Výstřednice, velmi rozhořčená:

"Šla jsem tě vyhlížet, drahý tatičku, ale nějaký pitomec postavil ke dveřím tenhle neřád a já do toho upadla, zrovna když jsi přicházel."

"To není samo sebou!" poděsil se kupec.

"To bych řekla, že to není samo sebou! Určitě v tom mají prsty Fiflice a Snobice."

Obě sestry už běžely že schodů a dotazovaly se otce, zda dovezl všechno, co dovéztí měl. Výstřednice se nedotazovala vůbec; jako vždy věděla, že její chvíle stejně přijde. Otec vyložil obrovský náklad dárků, a zatímco se z nich sestry těšily, podal Výstřednici umolousaný a ovadlý kořínek žeňsem. A současně zkormouceně vysvětlil, co myslel tím, že to není samo sebou.

"Šlápl jsem na tebe, milé dítě," povzdechl zdrcen, "a to právě není samo sebou. Teď už věřím, že do roka a do dne si ten divý dlak pro tebe pošle - a co si potom počneme?"

"No - bude muset odjet za tím záhadným křížencem," zvolala Fiflice, "přece si nás nevezme všechny na svědomí kvůli jednomu zatracenému kořenu!"

"Musíme se s touto obětí smířit," dodala Snobice, "je to venkoncem menší zlo, než kdybychom měli být obětováni všichni. Aspoň, kdyby šlo o mne, rozhodně bych . . ."

"Jenže o tebe nejde!" ozvala se Výstřednice.

"Zvíře si zvolilo zřejmě mne - a pochybuji, že k snědku; v takovém lese je pro dlaka žrádla jistě dost. Proč bych se tam nevydala, bude to zajímavé dobrodružství, abych řekla pravdu, ty výlety ke známým na venkov mě už začínají řádně otravovat. Ale kde roste žeňsem, tam jsem ještě nebyla."

Kupec zaslzel, že to dítě je celé po něm, a už se o věci nebavili. Až když se začal rok naklánět, ptaly se sestry Výstřednice, co si chystá na cestu, ale ta jen mávla rukou:

"Šminky a kartáček na zuby. Kam jsem pozvaná, tam jistě bude všechno, co bych mohla potřebovat."

"Poslyš," napadlo Fiflici, "že ty si myslíš, že ten dlak má zámek plný neviditelných sloužících a sám že je zakletý princ?"

"Prokristapána!" chytila se za hlavu Snobice.

"V tom případě bych raději měla jet já, vždyť Výstřednice se nebude umět na zámku chovat!"

Zatímco se takto dohadovaly, spatřily, jak do dvora vjíždí plachtou krytý vůz, tažený dvěma formanskými koni a s uprášeným chlápkem v mysliveckém obleku na kozlíku.

"Hej-hola - kde je kdo?" rozeřval se chlápek neomaleně jako nějaký křupan.

"Přijel jsem pro tu pohledávku svého pána, teda pro to, na co před rokem a dnem pán tadydenctoho domu za vratama šloup - a nemáte prej nic zatloukat, můj pán moc dobře ví, co mu patří - tak jak dlouho tu mám ještě čučet, nastupovat, nebo vám tu z toho udělám kůlničku na dříví!"

"No nazdar," pravila Fiflice, "takového hňupa by zakletý princ určitě neposlal."

"To může být kamufláž," mínila Snobice, "každopádně nám, Výstřednice, napiš co a jak - a jestli má princ nějaké bratry."

Výstřednice se v dobré mysli se všemi rozloučila a zalezla do korby, kam za ní otec dal naložit, proti její vůli, několik desítek kufrů. Ale jak byla ráda, že je má, když konečně po dlouhém harcování dorazila na místo!

Kočomyslivec ji vyložil před opuštěným srubem, v němž kromě nejnnutnějších několika kousků nábytku, jako je stůl, židle a postel, nenašla nic a nikoho. S povděkem vydolovala že zavazadel svítilnu a hned potom v kmentových ubrouscích zabalenou večeři; ve srubu kromě několika pohozených kostí nebylo k jídlu pranic.

Po večeři seděla Výstřednice u lampy dlouho do noci, ale nikdo nepřicházel. Posléze usnula s hlavou na neotesaném stole. Zdálo se jí o princí a když se netvor konečně vharašil do světnice, měla zato, že dosud sní. Vypadal totiž o něco hůře, než si představovala. Z budoucího prince neměl na sobě ani chlup; navíc se nikterak nesnažil před Výstřednicí skrývat svou tvář, jak by bylo na místě.

"Co si neleheš?" podivil se, jako by tu s ním bydlela odjakživa.

A hned se sám hrabal do pelechu. Výstřednice se podivila, ale pak si řekla, že to asi patří k věci a vklouzla k dlakovi pod medvědí kožich.

Ráno zvíře záhy vstalo a zmizelo do lesa, aby se vrátilo zase až pozdě v noci. Tak to pokračovalo den za dnem. Když snědla své zásoby, začala Výstřednice sbírat různé lesní plodiny a snažila se na ohni upravovat různé úlovky, které netvor občas přinášel. Sám požíral maso syrové. Jednou okusil pečení, která se čirou náhodou Výstřednici podařila docela obstojně, a pravil:

"Je to lepší, ale moc dlouho to trvá."

Výstřednice, potěšena, že dlak pronesl doposud nejdelší svou větu k ní, navázala další hovor:

"Co vlastně ode mne chceš, divý dlaku? V pelechu jsi neskladný a mručíš, že jsem ti zase přeležela tlapu."

Oblékáš se do zvířecích koží bez knoflíků - a dokonce ani na vaření mě nepotřebuješ, proč jsi tedy pro mne posílal?"

Netvor se zahloubal a pak zavrčel ostýchavě:

"Slyšel jsem jednou v takové pohádce, že se to tak dělá. Měl přijít kupec a něco chtít. Jenže dlouho nikdo nešel. Pak najednou přišel tvůj táta a chtěl ten kořen žeňsem. Tak jsem si vzpomněl na tu pohádku. Ale zapomněl jsem, co potom dál."

"Dál by se z tebe pomalu měl stávat princ," napověděla Výstřednice.

Jenže zvíře nejevilo žádné známky proměny, a tak na tom začali pracovat společně. Nejprve naučila Výstřednice dlaka čekat, až se maso upeče a pak ho pozírat nožem (vidličku neměli). Byl z toho velmi mrzutý, ale snažil se. Pak ho učila ještě spoustě dalších věcí, ale vzdor obapolné pili a dobré vůli zůstával netvor stále stejný, ani chlup se na něm nezměnil. Výstřednice domů raději ani nepsala.

Časem si Výstřednice všimla, že přestože zvíře nedoznalo žádných změn, stalo se jí docela milým a blízkým. A právě v té době přiklusal posel z kupcova domu s tím, že nejstarší dcera Fiflice a prostřední dcera Snobice se vdávají.

"To pojedeme na svatbu?" zajímalo se zvíře.

"Ještě že už dovedu žrát jako člověk."

"Jenže oni si nejspíš myslí, že už je z tebe princ," zaštkala Výstřednice.

"Pokud jde o mne, já už jsem se smířila s tím, že to lepší nebude, ale sestry . . ."

"Tak si jeď na svatbu sama, když máš tak blbý sestry," zavrčelo zvíře a pak dodalo skoro lidským hlasem:

"Ale pamatuj si, že by mě moc mrzelo, kdyby ses nevrátila. Už jsem si na tebe zvykl."

Výstřednice tedy jela. Obě sestry měly bohaté a hezké ženichy, přesto však hleděly na Výstřednici se závistí. Měla na sobě šaty, které jí otec tehdy nechal dát do kufru a protože je po celou dobu vůbec neoblékla, vypadaly jako nové.

"Proč nepřišel i tvůj princ?" horšily se.

"Asi je mu náš dům špatný?"

"Opravdu se sem nehodí," řekla Výstřednice.

"Není to prostředí pro něj."

Z toho sestrám zhořkl i svatební dort. Výstřednice se s pravdou svěřila jenom otci a ten si žalostí rval šediny.

"Nic si z toho nedělej, tatíčku," řekla.

"Beztoho všechno zavini! Ten kořen žeňsem. Teď ho mám co hrdlo ráčí, dávám ho do polívky, k masu a dá se chroupat i jen tak. Musí se nechat, že je z něho velký užitek na zdraví - a taky veselá nálada, takže mi to všechno ani tolik nevadí. A v tom lese je stejně krásně. A ten dlak je stejně milý netvor, už si ani nedovedu představit, že bych byla bez něj....."

"A stejně je to zkažený život!" rozzlobil se otec.

"To je nezodpovědnost od toho dlaka, neumět se přeměnit na prince a zdržovat u sebe kupeckou dceru! Ale já vím co. Měl bych pro tebe ženicha. Když se do lesa nevrátíš, nic zlého se nestane, jenom to zvíře bezpochyby zcepení, jak jsem si ověřil v knihách. Z toho si nic nemusíš dělat, koupím ti jiné - lepší, třeba psa, kočku nebo zlatou rybičku. Za ty se aspoň nemusíš stydět v lepší společnosti."

Výstřednici zamrazilo, ale po chvíli uvážila, že něco pravdy otec má. I nechala si představit ženicha, kterého pro ni měl v záloze. Byl to mládenec hezčí a bohatší nežli zenich Fiflicin i Snobčin. Otec vždycky na Výstřednici pamatoval s tím nejlepším. Podivil se proto velice jejím výhradám.

"Proč není huňatý?" ošklibala se.

"Vždyť má kůži jako selátko! A jak to se mnou divně mluví? Jako někde na divadle. V jídle se šťourá jako kdyby měl žaludeční vřed. A jak těžce chodí - je to dokonce i slyšet!"

Posléze se přece jenom nechala přemluvit a oblékla si bílé šaty se závojem.

Před kostelem se obrátila na otce, který se právě hotovil vést ji k oltáři:

"Počkej chvíli, drahý tatíčku. Zdá se mi, že támhle vidím nějakého známého."

A skutečně - za kostelem známý krytý vůz se zaprášeným chlápkem v mysliveckém obleku na kozlíku.

"Co ty tady?" podivila se Výstřednice.

"Jen mě tak napadlo," řekl kočomyslivec, "že se třeba budeš chtít podívat, jestli nám pán žalem nezcepeněl."

"Práskni do koní!" zvolala Výstřednice a skočila do korby.

Vrazila do srubu a zoufale hledala po všech koutech zcepenělé zvíře, aby ho vzkřísila ještě včas. Dlak však nikde.

Přimetal si to podle svého zvyku až po půlnoci, v nejlepší míře.

"Už jsi tady? To jsem rád," zamručel a svalil se do pelechu.

"No počkej, počkej," zarazila ho Výstřednice, "jak to, že ti nic není?"

"A co by mi mělo být?" podivil se netvor.

"Copak je tu někdo v tomhle lese, kdo by si na mne troufal? Copak je tu málo zvěře, aby mi muselo kručet v břiše? Napajadlo taky nevyschlo - tak co by mi, k sakru, mělo chybět?"

"Já jsem ti přece měla chybět," rozzlobila se Výstřednice, "měl jsi žalem zcepenět, já bych tě vysvobodila a....."

"Ale takhle je to přece jednodušší," namítlo zvíře.

A tu si Výstřednice poprvé s naprostou jistotou uvědomila, že z tohoto dlaka se princ nikdy nestane - že je to prostě nějaký zvláštní, nezprincovatelný druh netvora. Chroupajíc svůj oblíbený kořen, říkala si, že je to vlastně tak opravdu jednodušší a taky, že život je velice krásný. Bylo to o to zvláštnější, že chroupala jakousi méně známou odrůdu křenu, neboť správný žeňsem roste úplně jinde.

22. DĚVEČKA S DIAMANTEM NA ČELE

Na jedné samotě, hned vedle Loupežnického lesa, žil chudý chalupník se ženou, dvanácti dětmi, pěti slepicemi a strakatou kočkou. Ani kozu neměli, jak byli chudí, a psa nepotřebovali, protože jim neměl kdo co ukrást.

Chalupnice s dětmi od svítání do slunce západu brousila po lese a sbírala houby, jahody a bylinky, aby to mohla každý čtvrtek ve městě prodávat. Za stržené peníze pak kupovala mouku na zapraženou polívku. Podařilo-li se jí prodat nějaké vzácné houby královskému kuchaři, donesla domů i pár grošíků.

"Dej sem, ženo," říkával chalupník, "odnesu to do vsi ke starostovi uložit. Sama bys peníze vyplýtvala na nesmysle, ale až si trochu zašpoříme, koupíme si kozu."

"Tak kolikpak už máme u starosty, brzo-li ta koza bude?" ptávala se žena občas, ale nikdy to nebylo dost.

Muž totiž ukládal ne u starosty, ale v hospodě. A co nepropil v jalovcové, to prokarbanil v bulce.

Jednou večer, už byla tma, ale chalupník ještě nebyl doma, tluče kdosi na vrátka:

"Holahej, kde jste kdo? Zabloudil jsem, nechte mě tu přespat!"

Pán jako kytky - stříbrné přazky na střevících, sametovou pelerinu s drahou kožešinou a divné peří na birýtku. To se ví, v takové parádě by ho chlapci z Loupežnického lesa vřele přivítali, a proto byl ochoten spát i v sednici na zemi.

"I toto," pravila chalupnice, "převleču vám postel a sama si lehnu za pec."

Pán si v pruhovaných peřinách náramně liboval a ráno ho chalupnice ani vzbudit nemohla.

"Merci, madam," odmítl zdvořile oukrop k snídani, "ale že jsem se u vás tak delikates vyspal, tady máte" a dal té dobré ženě kámen zvící ořechu, všemi hranami zářící jako světlo samo. Byl to diamant. Pak vyskočil na vraníka, který věrně za chalupou okusoval jitrocel, a hurá, už byl za lesem.

"To je drahý kámen," povídala si žena, "za ten by byla koza i prase a ještě by zbylo na hedvábný pětibarevný šátek. Dobře, že se starý ještě že vsi nevrátil! Kdybych mu ten skvost ukázala, snad by ho napadlo koupit kořalku."

Ale tu již starý na zápraží!

"Co si to tu povídáš?" vyjel na manželku a ta že strachu o pětibarevný šátek vstrčila diamant do úst.

"Povídám, co si to tu povídáš, tisíc láter, kulí a granátů, a co to žmouláš, chleba to jistě nebude!"

"Nic," pípla žena, když byla dříve úlekem spolklá nešťastný drahokam.

Dávidla ani projímadla nepomohla ubohé chalupnici získat bohatství zpět, nejraději by si byla břicho rozpárala, ale po čase přece jen musela zapomenout na svůj sen o pětibarevném šátku.

Na celou příhodu si vzpomněla ani ne do roka, když povila dcerušku s diamantem na čele.

"Ký to čáry?" podivil se chalupník a žena se taky jako divila.

Kdyby se tak narodila na královském zámku princezna s diamantem na čele, to by bylo slávy! Hodovalo by se čtyřicet dní a nocí, na všech věžích by vlály vlajky a hosté z ciziny by se sjížděli zhlédnout neobvyklého kojence. Ne tak ale v chaloupce.

"Holka a ještě mrzák," bědoval chalupník, "vždyť se s tím Kainovým znamením ani nevďá!"

"A kdyby se to dověděl pan král, ještě by se urazil copak se to hodí, sprosté dítě a s diamantem?" plakala matka.

Holčičku bedlivě skrývali. Nesměla do vsi, natož do města, jenom do lesa na borůvky a na brusinky ji pustili. Leč tam jednou milou Anežku chytily loupežníci a chtěli jí diamant ukrást. Prožluklý kámen však držel jako přibitý a marně jej loupežnický hejtman Sakrafarka zkoušel urazit majzlíkem či ustřelit pistolí. A zabít kvůli tomu holčičku, to bylo i na takové ostré hochy trochu moc. Radši ji pozvali na oběd - měli zrovna uzené s křenem, což Anežce velice chutnalo. I pozvali dítě na všechny obědy příští, v naději, že se diamant časem vyviklá.

Obklopena dojemnou péčí lapků, vyspěla Anežka ve sličnou pannu. Sourozenci však na ni zanevřeli pod vlivem závisi pro uzené s křenem. Když potom rodiče zemřeli, dělilo se všech dvanáct o chaloupku, že nezůstal kámen na kameni, ale Anežce nedali ani nit, jen se osopili, že nic nepotřebuje, když má předplacené obědy u loupežníků.

"Milá holka, tady zůstat nemůžeš," pravil starý Sakrafarka, když nešťastná dívka přibyla s ranečkem do tábořiště.

"Tady ti žádná budoucnost nekyne a taky se to nehodí, abys přebývala s tolika chlapama, seš už dospělá ženská. Nejlip, abys šla někam sloužit! Ten kámen stejně nedobydem, snad na něj chytneš aspoň bohatýho ženicha a pak si vzpomeň na své přátele. Tady máš pětku na cestu a syp!"

Chodila Anežka ode vsi ke vsi, od statku ke statku, jestli by ji vzali za děvečku. Ale všude zavírali dveře.

"To tak, královská princezna nemá na čele ani mizernou zlatou hvězdu a my bychom měli děvečku s diamantem! Z toho kouká hladomorna nebo přinejmenším skřípec!"

O nezaměstnané děvečce se konečně dověděla sama princezna Cecílie, a aby ukázala před lidem dobrotu, dostala dívku za dojičku do královského kravína.

Děvečka Anežka nebyla k práci dvakrát šikovná. A jak taky - doma krávu jakživi neměli a neuměla než sbírat brusinky a hledat hříbky černohlávky. Proto byla princezně dvojnásob vděčná za byt a stravu, jichž se jí za službu dostávalo. Nesměla však na krok mezi lidi a to se jí trochu zajídalo.

"Dej mi ten svůj kamínek," škemrala Cecílie, "a budeš si moci chodit kam se ti zachce, i do podzámčí na tancovačku. Tam ti je hezkých chlapců! To víš, s diamantem tě nikam pustit nemůžu, byla bys pro smích."

Anežka by princezně byla ráda vyhověla, ale marně tloukla hlavou o zdivo kravína, až jiskry lítaly. A tak si

pomalů uvědomila, že je tak trochu uvězněná, dokud se kamene nezboví.

Do té smutné nálady přiletěl jednoho dne veliký havran, černočerný až modrý, a usedl Anežce na vidle.

"To mi píše Sakrafarka!" zaradovala se dívka, když jí pták podal kus promaštěného balicího pergamenu.

A opravdu:

"Milá Aneško," stálo tam velkým kostrbatým písmem, "předem příjmy srdeční pozdrav a milou fšpomínku na Tebe. Rostou houby i maliny, ty sy mývala ráda, milá Aneško. Tvoje bratři se vzmohly, dělají teť formani a jak jedou přes les, vždicki jim trochu odlehcíme. Máme teť, Aneško, v partě jednoho novího - taxem sy na Tebe sponjel ten že ukradne fšecho, jesly by Tě i toho dyjamantu nezboví, jesly je Ti s nim snat těško. Vonehdá ukrad jednomu básníkovi, co se tu coural po lese, inšpyracy a ten jí tam dodneška hledá. Ale je nám i platnej, Aneško, von Tě hvýzdá, dyš dou byřicy! Ten básník totiš. A pak ukrad taky jednej hrabjence čest a dobrý méno pani starostovej - né básník, Ondřej, Aneško, ten šikula, víš. Já mám při sobotě na králofském zámku nějaký řízení. Pryncezna chce dát otráglavat jystou nepohodlnou zahraniční šachycy (to je asi stará vot šacha, ne Aneško?) slýbyla my za její hlavu bez poprsý celí mjení. Já sy vezmu sebou Ondřeje jako pomocníka a von bi při čase za Tebou zašel a ten dyjamant Ti šmajš. Pak se můžem všickni tři sebrat a strávyd zbitek života třeba na Ryvyjéře! Tak nezapomeň, holka, bejt při sobotě doma.

Se srdečním Lupuzdar!

Sakrafarka (loupežník)"

V sobotu k večeru přiběhla princezna Cecílie a povídá:

"Aneško, víš-li, že pořádám benátskou noc? A představ si, máme málo dam k tanci! Musela jsem přestrojit všechny služky a komorné za dámy a ještě je to málo. Nechceš si, Aneško, také skočit? Připravila jsem ti šaty - samé zlato a stříbro. Jenom by ses musela vydávat za nějakou Hadrydybádu z Bagdádu."

Anežka zahofela nadšením. Pustila hned z hlavy Sakrafarku i jeho Ondřeje - možná, že na zlaté a stříbrné šaty uloví nějakého šlechtice, kterému nebude vadit diamant na čele. To je jasné - ve dvorských kruzích se na takové věci dívají bez predsudků.

Hbitě se vsoukala do přepychových šatů a dříve než vyletěla první rachomejtle, vířila již v tanci na plovoucím parketě.

Pozvaní princové, knížata a hrabata byli vyšperkovaní jeden víc než druhý, ale nejzajímavější byl bezpochyby chán Sudomej, kterému pro lesk vůbec nebylo vidět do tváře. Anežka se velmi zaradovala, když před půlnocí připruly k parketu gondoly a Cecílie ji vstříčila do jedné lodice se Sudomejem a jeho sličným vnukem Čuchobejem. Oba bohatíři neuměli česky, ale to nevadilo, protože ani Anežka v roli Hadrydybády neměla česky umět. Dorozumívala se se svými kavalíry různými posuňky a přemítala, zda by bylo výhodnější provdat se za chána, který je bohatý, ale starý, nebo za Čuchobeje, který je sice mladý, ale jistě ne tak mocný.

Jakmile Čuchobej odstrkal gondolu z dosvitu lampiónů, pronesl chán Sudomej povědomým basem:

"Tak Ondro, za tou volší už bych jí moh tnout, co říkáš?"

Anežce ztuhla krev v žilách, že zůstala jak soška v kapličce, a tu praví Čuchobej:

"Až je mi jí líto, nestačily by nám ty šperky? Mám je všechny po kapsách, ani si holka nevšimla, kdy jsem je z ní smontoval, tak se dobře bavila! Vysadíme ji tady někde na pažit a ujedem."

"Nemůžem ujet, musíme ještě do kravína," rozzlobil se chán.

"Jestli je ti jí líto, tak se otoč!"

"Pro boha živýho, Sakrafarko, kluci - to jsem já, Anežka!" zvolala Hadrydybáda, když se jí vrátil dech, a bylo to právě včas, neboť Sakrafarka už dobýval meč od pasu.

"Nezvaň," udivil se, "a kdepak máš diamant, jseš-li Anežka?"

Anežka si sáhla na čelo a ustrnula.

"Leda by to byl tenhle," ozval se Čuchobej-Ondřej, vytřepal z kapes sílu řinčivých ozdob a mezi nimi, opravdu - diamant! Všichni tři se sebrali a ujížděli honem na tu Riviéru nebo kam proslychá se, že se usadili někde poblíž soutoku Stropnice s Malší.

Tak vrátili bandité Anežce lidskou důstojnost.

23. MĚŠTKA, JEŽ TKALA GOBLÉNY

Byl jednou jeden Mág či Magistr, zkrátka veliký Mistr umění a věd, všeobecně vážený a také dobře spřátelený se všemi podobnými Mágy, Magistry a Mistry, co jich ve městě i okolí bylo. A nejen s nimi! Také se všemi bohatými a váženými občany města, dokonce též se starostou, rychtářem, vězníkem a velitelem hasičů. Přes to všechno nebyl prost velmi lidských slabostí - ba měl jich jako každý jiný - a proto se mu jednoho dne zalíbila prostá měšťtěnínská dcerka.

Lucie byla chudá, obyčejná dívka, bez zvláštního vzdělání, zaměstnáním v domácnosti, neboť tolik chudá zase nebyla, aby rodině nepřišlo hanba nechat ji přivydělávat si nějakým drobným šitím, látáním nebo - probůh - dokonce praním. To si může dovolit dcera přištipkářova, nikoli ale dítě radničního poslíčka. A tak, chudák, přestože šila a látala, ba i prala rychle a obratně, směla to činit jen pro domácí potřebu, ale nikdy na přivýdělek. A jak by si byla ráda přivydělala na nové šaty nebo na střevice, když tatínek nosil domů tak akorát, aby se ještě mohlo zachovat jakés takés dekórum a na neděli koupit telecí.

Naštěstí i bez nových šatů a střeviců se za Lucinkou každý rád ohlédl, byla dost hezká, aby na ní sedmkrát

přešívání šaty vypadaly jako model od švadleny Šlechtové. Ohlédl se tedy po Lucince i milý Mistr, a to ne jednou a nakonec si řekl, že se s tím musí něco udělat. Jo - kdyby Lucinka byla z rodiny některého z ostatních Mágů, Mistrů a Magistrů, starosty, rychtáře nebo aspoň z přízně velitele hasičů, to by bylo lehké pořízení . . . Koupila by se parádní kytka a hurá na námluvy. Jenže do rodiny radničního poslíčka na námluvy a ještě s kytkou? Mistr cítil, že tím by se ve společnosti nenapravitelně deklasoval.

Seznámil se tedy s Lucinkou napřed jenom neoficiálně; zeptal se jí na ovocném trhu, který druh jablek považuje za nejlepší.

"Tato velká tmavorudá," řekla Lucinka pečlivě spisovně, neboť podle kabátu poznala, že nemá tu čest jen tak s kdekým.

"Vypadají krásně v košíčku na stole, zvláště, když je trochu vyleštíme čistým klůčkem. Na pochutnání mám však raději tato maličká, nevzhledná. Podle vzhledu byste ani nevěřil, jak jsou šťavnatá a lahodná!"

Mistr, když to uslyšel, v duchu zaplesal: Je docela inteligentní na svůj stav - hle, jak kultivovaně se vyjadřuje! Zřejmě chápe i občasné diametrální rozdíly mezi formou a obsahem - a ke všemu - ani výtvarné cítění jí není cizí! V košíčku na stole . . . čistý klůček . . . to je zátiší jak od Mistra Originálie!

"Máte ráda obrazy, panno Lucie?" zeptal se pak nahlas.

"Ó - mám! Několik jich máme i doma, jsou opravdu krásné. Jezírko s rusálkami, tři břizky s husopaskou a srnečka v říji - na jelena jsme bohužel neměli dosti peněz. No a pak máme ještě kuchařku . . . víte, takový vyšívaný obraz na stěnu."

"Od Mistra Peterise?"

"Nikoliv," zapýřila se dívka, "to jsem vyšívala sama. Podle předlohy, víte. Je tam kníže Oldřich a Božena, jak pere u potůčku prádlo. Já jsem sice velmi neobratná, to je pravda, ale tato práce se mi asi přece jenom slušně podařila - každý, kdo ji viděl, tu kuchařku chválí."

"To bych ji věru také rád spatřil!"

"Opravdu? Obávám se, že by se vám nelíbila, ale přesto se přiznávám, že úsudek takového vznešeného pána, jakým jistě jste, by pro mne byl útěchou i povzbuzením."

"Kdy tedy budete sama doma, panno?"

Panna zrudla jako jablko vyleštěné čistým klůčkem:

"Nebývám nikdy sama doma . . . A kdyby - to by se přece . . . Maminka by se jistě zlobila, že se opovažuji obtěžovat vás kvůli své hloupé kuchařce. Vede mne vždy ke skromnosti, nevůbec!"

Jak z toho šikovně vyklouzla, podivil se pán pod vousy - nakonec má snad ještě i diplomatické nadání? Věru, toto jablíčko je pěkné nejenom na pohled, ale jistě i dobré k pochutnání! Nahlas pak řekl:

"Tedy mi tu kuchařku přineste . . ."

"Třeba sem - na ovocný trh!" zvolala dychtivě dívka.

"Chodím sem každý čtvrtek, hned ráno."

Kuchařka byla opravdu pěkná, nejhezčí z kýčů, jaké kdy Mistr viděl. Kníže i prادلena z ní hleděli jako živí a také potůček jen zabublal, ptáčekové přímo zpívali barevnými tóny a kupodivu - všechno to bylo se vzácným uměleckým citem sladěné.

Paní městská písařová, jdoucí okolo, se domnívala, že Mistr chce kuchařku od děvčete koupit a hned si chtěla objednat ještě jednu zrovna takovou. Shlukly se i další paničky a jedna přes druhou žádaly stejně krásnou kuchařku, v termínu co možná nejkratším.

Lucinka nevycházela z ruměnce, rozpačitě koktajíc: "Ale já přece neprodávám kuchařky! Já si doma vyšívám jenom tak, pro vlastní potěšení. Za peníze by mě to ani nebavilo!"

"Jste ohromná!" zvolal Mistr, když se zklamané paničky roztrousily.

"Není nad umění pro vlastní potěšení. Jenom to skýtá skutečný tvůrčí rozmach a svobodu!"

"Ano?" podivila se smutně Lucinka.

"Jenže, mám-li mluvit pravdu, vážený pane, vyšívát podobné kuchařky by mě těšilo i za peníze. Alespoň bych si mohla občas něco dopřát - tím nechci říci, že bych byla rozhazovačná či pozivačná, avšak . . ."

"Já vás plně chápu, milé dítě, ale vyšívát kuchařky na kšeft, to opravdu není práce pro vás! To jako kdyby skutečný Mistr štětce maloval místo originálů firemní tabule na objednávku. Dívka vašeho stavu, navíc vaší krásy a intelligence, se nemůže snižovat podobným způsobem, a to ani za peníze. Vy máte pouze dvě možnosti - buď si vydělávat činností skutečně uměleckou, anebo raději zůstat bez peněz."

Vída, že jeho řeč vohnala dívce slzičku pod krásné oko, dodal Mistr rychle:

"Ale takové kuchařky, vyráběné třeba technikou goblénů - to už by bylo něco jiného!"

"To já bych neuměla," vzlykla milá panna.

"Nikdo mě nic podobného neučil."

"A kdyby vás naučil? Třeba můj dobrý přítel Mistr Peteris, o němž jsme spolu už hovořili ten právě se zabývá tímto druhem tvorby."

A již vlekl vzpouzející se dívku za ruku do umělecké čtvrti.

Z přízemních oken domku Mistra Peterise se valila pára jako z prádelny a zazníval bujný zpěv i žertování.

"Vidíte, jak je umělecká práce příjemná," podotkl Mistr k Lucince, "tady se z legrace nevyjde."

Nicméně v dílně se i přesto lopotně pracovalo. Čtyři ženy pilně cupovaly pestrobarevné látky, jedna topila pod prádelním kotlem a další u velkého stolu se statně oháněla válečkem. Poslední pak pracovala s jehlou a nití. Mistr sám v potu tváře zápasil s mnohobarevným chmýřím cupaniny, které létalo všude vřkol a laškovně mu usedalo na knír i do kštic.

"Bud' zdrav, Vincente!" zvolal bujaře, "co mi to sem vedeš za kalupinku? Akty dneska nedělám, vidíš, že mám napilno."

"Panna není žádná kalupinka," ohradil se Mistr Vincent, "tím méně jakási povětrná modelka. Přivedl jsem ti mladý výtvarný talent, Milivoji, který jsem vlastnoručně objevil. Má smysl pro umění, cit pro lad i sklad, jenom by potřebovala zvládnout techniku. Přišel jsem tě požádat, Milivoji, zda bys ji za máz piva mohl naučit tkaní goblénů."

Mistr Milivoj se podrbl za uchem: "Když já mám tkadlo už dávno někde na půdě. Tvořím teď zbrusu novou technikou, jak vidíš, kterou jsem sám objevil. S tkadlem bych dneska těžko uspokojil poptávku. Kdyby panna chtěla, zaučím ji tady, beztak mám nedostatek cupovaček pro svou tvůrčí potenci."

"A jakpak se to dělá?" nesměle, avšak snaživě pípala Lucinka.

"Napřed," ochotně vysvětlil Mistr, "se musí nadělat takový barevný chmejří."

A ukázal na cupovačky.

"Z toho já si pak vybírám jako malíř z palety a městnám to na kobereček. Jenomže - aby obraz z koberečku neopadal, je třeba ho do něj zapařit," ukázal na pradelnu. "Tady Mařka to napaří a zapaří, a aby to drželo úplně dozajista, zde Julča to ještě zamandluje válečkem. Nakonec to Pepina trochu prošíje, aby to vydrželo věky - a dílo je hotovo."

"To je všechno pěkné, Milivoji," vložil se do výkladu

Vincent, "jenže to si můžeš dovolit ty, jako již veliký umělec, kdežto začínající mladý talent válcovat nemůže kritika by mu mohla vytknout, že válcuje, o tkaní nic nevěda. Sám víš, že je nutno začínat od píky - a já to s pannou myslím doopravdy!"

Mistr Milivoj, že byl dobrý člověk, vyhledal na půdě tkadlo a naučil Lucinku tkát goblény. Vypadaly všelijak, ale že byl Milivoj Vincentův dobrý přítel, nechal si horší polovici svého mínění o nich pro sebe.

"Kdy už to bude zralé na nějakou menší výstavku?" dorážel Mistr Vincent na Mistra Milivoje. Po takové výstavce by se totiž už mohl s Lucinkou objevit veřejně ve společnosti; nebyla by jiz prostou chudou měšťkou, ale umělkyní - a takové se odpustí i táta radniční poslíček.

Když Mistr Milivoj uznal, že už by to snad šlo, najal Mistr Vincent výstavní síň a Milivoj zasvěceně promluvil při vernisáži. Přítomní měšťané, slyšíce jeho plamennou chválu, netroufli si jeden před druhým, ba ani jeden sobě sám, přiznat, že dvě třetiny goblénů nestojí za nic a třetina jakžtakž ujde. Vždyť by vypadali jako hlupáci!

Výstava byla skoupena do poslední nitečky a zájemci se přepláceli navzájem, neboť v kuloárech se proslechlo, že tyto goblény budou závratně stoupat na ceně a že je výhodné kupovat již nyní, dokud je umělkyně ještě v začátcích, tedy skromná.

Nyní teprve vyznal Mistr Vincent panně Lucii svou náklonnost a ukázalo se, že ani on jí není lhostejným. Žili pak přede všemi veřejně zasnoubeni, plánujíce sňatek, přičemž Lucie nezapomínala pilně tkát, někdy i na úkor snoubeneckých radovánek, což se Mistru kale nezamlouvalo, ale na druhé straně byl rád, že je ho panna hodna. Když tkala, zabýval se v druhém koutku světnice svou vědou, přičemž jim oběma bylo blaze.

Ovšem - když idyla nejvyšší, bývá průšvih nejblíží! Lucie si z výtěžků své tvůrčí činnosti najala malý domek, kde chtěla zkusit válcovat kuchařky po vzoru Mistra Milivoje, neboť i jí už začalo tkadlo brzdit ve včasném uspokojování poptávky.

Protože už věděla co a jak, zašla ke kotláři, aby si do své dílny nechala vyrobit příhodný kotel. Kotlár měl všechno od fochu: měděné kotle, mosazné vlasý, bronzovou kůži, kobaltové oči, ocelovou čtyřku vpravo nahoře, zlaté ruce - zkrátka - kluk jak malovaný, vyšitý, či dokonce utkaný.

Takový pěkný dracounový goblén s kotlářem a kotlem, to jsem ještě nedělala - napadlo Lucii a hned řekla:

"Nechtěl byste mi někdy postát modelem?"

Kotlár ochotně souhlasil a ani se neptal, co za to. Lucie dočista zapomněla, že chtěla koupit kotel a hned se hnala pro dracounky, aby mohla s prací na kotlářském goblénu začít co nejdříve.

Ale ještě dříve než goblén, bylo hotovo neštěstí!

"Poslyš, Vincente," řekla jednoho dne Lucie svému milému Mistrovi, "já si tě asi nebudu moci vzít, protože jsem se zaslíbila kotlářovi."

Vincent se stěží zdržel mdlob:

"Ty - a kotlár? Vždyť to by znamenalo společenský úpadek i pro obyčejnou dceru městského poslíčka - pro tkadleny goblénů pak hotovou sebevraždu! Ale že tě mám opravdu rád, já ti ten příšerný nápad odpustím - a přes všechno si tě vezmu, jen když se o tobě a kotlářovi nikdo nedoví. To by byl skandál!"

Lucinka však trvala na svém, že si musí vzít kotláře, neboť jinak by jí všechny barvy na světě zešedly a nemohla by už tkát goblény ani vyšívat kuchařky.

"Chachá!" rozesmál se Mistr.

"Nikdo už nebude tvé goblény chtít, když si mě nevezmeš! Nestojí totiž za nic. Myslíš snad, že můj přítel Milivoj bude dštít nadšením na tvých výstavách, až se doví, žeš mě nechala? Myslíš si, že paní starostová, rychtářová, hasičová nebo dokonce paní metařová si ještě někdy koupí tvůj goblén, až se dovědí, že nejsi moje nevěsta, nýbrž nevěsta prachobyčejného kotláře? Pchá - to by si nemohly dovolit, ani kdyby chtěly!"

Tak se Lucie dověděla hroznou pravdu o svém umění právě, když chtěla začít s kotlem, válečkem a cupaninou. Ale protože byla dívka rozumná a uvážená, nepropadla malomyslnosti. Ještě ten dracounový goblén dotkala, aby nestrašil nedodělaný, a pověsila si ho doma na zeď. Pak si vzala kotláře - a nadále si přivydělávala vyšíváním kuchařek pro lidi, kteří nikdy nepoznali skutečné umění.

Kupodivu - svět se proto nezbořil, jen Mistr Vincent trochu posmutněl. Posléze však potkal jinou slibnou pannu a započal s ní novou pohádku o k umění povznesené měšťce.

24. KTERAK SI POŘÍDITI LVA

Dávno a dávno, ještě v dobách, kdy filmy byly němé, daleko a daleko, kdesi u východních břehů Tichého oceánu, žila mladá a krásná herečka, neznámá, bezvýznamná a tak velice chudá, že jejím jediným kapitálem bylo jen upřímné přání státí se Hvězdou, a to co nejdříve. Jenže s takovým kapitálem se toho moc nepořídí - bez peněz, bez protekce, a co hůř - snad i bez talentu.

Talentu Mery Outsajdrová neměla za mák, zato zdravého selského úsudku dostatek - vždyť připutovala do onoho slavného města na břehu Tichého oceánu rovnou od stáda pěkně vypasených a rohatých krav. Strašně ji otravovalo neustále je přepočítávat, značkovat a honit z pampy do pampy. Bystře si povšimla, že prvním krokem k úspěchu je pořádná reklama. Ta ovšem není zadarmo - a peněz měla Mary tak akorát z ruky do úst. Udělala aspoň to, co nic nestálo - pro příště se odřekla svého hloupého jména a začala se všude představovat jako Lulu el Condor Paso, vnučka náčelníka Apačů, přestože - popravdě řečeno jeden z jejich dědečků byl poštovním zřízencem z Dublinu a druhý lešenářem ze Stach.

Pak začala vyměňovat své tenčíky se úspory za obložené chlebičky v bufetu, navštěvovaném slavnými režiséry, herci a producenty, jinž se při těchto příležitostech představovala.

"Lulu el Condor Paso?" divili se.

"Takové jméno jsme jaktěživi neslyšeli ani nečetli. Vnučka náčelníka Apačů z prerie? Takových známe čtyřicet do tuctu - většinou prerii nikdy neviděly a místo z indiánských týpí pocházejí obvykle z jednotkových domů, dílen, kanceláří, holíren a lékařských ordinací. Přesto nám tu můžete nechat adresu, proč ne - nejlépe, když ji napíšete na nejhezčí ze svých fotek."

Mery, vlastně Lulu, vytáhla fotografii, takovou tu nejobyčejnější, jaká se dává na občanku - na lepší neměla.

"Chachá," zasmáli se režiséři.

"Lepší nemáte? Třeba některou z těch, které byly uveřejněny v časopisech . . ."

"Ale ovšem, ovšem - odskočím si pro ni domů!" zvolala Mery-Lulu a zmizela z bufetu, aby se tam více nevrátila, celá zahanbená, že dosud žádná z jejích fotek nebyla uveřejněna v nějakém časopise.

Od té doby začala chodit na obložené chlebičky do jiného bufetu - tam, kam chodili novináři. Nikdo z nich však neměl zájem Lulu fotografovat - zejména, když neměla ani zajímavý úbor, jen staré, vyšisované šaty nemoderního střihu, které v pampě sice platily za sváteční, ale tady . . . tady bylo všechno jinak. Zkusila si tedy vymýšlet všelijaké avantýry se slavnými petrolejovými magnáty, leč nikdo z novinářů neměl zájem je ani poslouchat, natožpak hodit na papír.

"Takových girls známe osmačtyřicet do tuctu," smáli se, "a každá má za sebou románek přinejmenším s Ročildovým vrátným. Vaše příhody, milá slečno, nás budou zajímat, až budete Někdo - rozumíte? Hvězda --- Star --jasný?"

"No to právě chci," zkroutěně doznala Lulu, "jenomže nevím, jak se to dělá. Poradte mi přece, pánové!"

Poradili jí, aby se dívala kolem sebe na pravé Hvězdy, jak to dělají. Aby si nakoupila časopisy, kde se doví, kterak se správné Hvězdy oblékají, co ji a co nejlí, jak žijí a kolikrát se rozvádějí.

Lulu si tedy nakoupila spoustu filmových časopisů, tolik, že jí už nezbyly žádné peníze a musela přijmout v jednom hotelu práci u mytí nádobí. Ale to bylo dobře, protože tam se aspoň najedla - a také už nemusela přespávat na lavičce v parku a nosit všechnen svůj majetek stále s sebou - i když tohle zrovna příliš práce nedalo; měla ho naskládán v jediné oděné kabele.

Myla tedy Lulu el Condor Paso od rána do večera nádobí, zatímco po nocích listovala v časopisech a četla si, jak žijí opravdové Hvězdy. Časem si vydělala i na novou sukni a blůzu, ale pořád to nebylo ono. Když se ve svém novém obleku vydala do ulic, nikdo si jí ani nevšiml. Jako by krásných děvčat bylo šestadevadesát do tuctu - a taky že bylo!

Lulu neušlo, že nejznámější a nejvýstřednější Hvězdy mívají ve zvyku promenádovat se v doprovodu nějakého nevidaného doplňku. Některá vodila za sebou na provázku geparda, jiná pštrosa, šimpanze či krokodýla - a všechny zsinaly závistí tehdy, když jedna z nich táhla za sebou na procházku pestrobarevnou třicetimetrovou anakundu. Byla to úžasná senzace! Kdekdo cvakal zuby strachem, jen fotografové cvakali spouštěmi, zatímco strašlivý had se plazil a vlnil za slovutnou Hvězdou krotce jako ochočená dešťovka.

Příští den si ovšem Lulu přečetla jízlivý článek o tom, že anakonda byla umělá a že ji pro Hvězdu nechal vyrobit jeden z jejích četných milenců, kterého to stálo celé dědictví po petrolejovém dědečkovi. Svým způsobem tedy pro Hvězdu trapas, ale na druhé straně zase reklama jako hrom.

Shodou okolností krátce po této události potkala Lulu příhoda, která by jí jindy připadala banální, ale nyní v souvislosti s anakondou, ji zaujala.

Jednou pozdě večer ji šéf poslal vydrhnout schodiště a chodník před hotelem. Lulu tedy drhla a drhla a přitom klela, jak bývala zvyklá ještě mezi kovboji. Nad umělým mramorem hořce vzpomínala na prérijní trávu i na neposlušný skot. Nebylo mezi bujnými kravami lépe? Tady snad zestárne u špinavých dlaždic a umaštěných dřevů, aniž se kdy stane Hvězdou.

Náhle k vydrhnutému schodišti přicupital ohavný vychrtlý pejsek a u honosného sloupu se dopustil toho nejhoršího, čeho se dopustit uměl. Mery zaržala rozhořčením nad neúctou psiska ke své usilovné práci.

"Kojote zatracenej!" zvolala a vychrstla ponurý obsah svého vědra na sloup i na pejska.

Čoklík zděšeně uskočil, pak se ale otfepal a vrtě ohyzdnou oháňkou, blížil se obezřetně k dívce. Kouzlo

lidského hlasu přehlušilo všechnu jeho bázlivost a opatrnost. Jak dlouho už nebyl osloven lidským hlasem, jestli vůbec někdy! Kříženec všech kříženců bezectných šakalů, prašivých dingů a vesnických vořechů, od nepaměti bez pána a dokonce i beze jména, po dnech se skrývající v prázdných barelech a potrubích, po nocích se živící odpadky, myšmi a třeba i starými pneumatikami - náhle osloven lidským hlasem! Cítil se napůl ve psím nebi.

"Co ještě chceš, neřáde," vyčítavě se optala Mery, poněkud zaskočena nečekanou přichylností té němé tváře.

"Abys na mě dál mluvila!" pisklavě zaštěkal pejsek.

"A třeba ještě buřtíka. Žral jsem ho jenom jednou v životě a dodnes na to vzpomínám."

Lulu el Condor Paso se rozesmála jako ve filmu, a protože zrovna měla doma buřtíka, odvedla ošklivé zvíře do své komůrky.

"Víš co, vezmi mě do služby," navrhl pes, chutně povečeřev.

"Hlupáku, k čemu bys mi byl," osopila se Mery, "já potřebuju jinší Zvíře!"

Ale pak ji napadlo, že horší zvíře je nakonec lepší, než vůbec žádné zvíře.

"Vychovám si z tebe lva," rozhodla.

"Vykrmím tě, takže vyrosteš a zesílíš, dostaneš ostré tesáky a mohutnou hřivu. Potom se spolu budeme promenádovat mezi Hvězdami, až režiséři a producenti budou padat do kolen a fotografové se ucvakají."

"To asi nedokážu," zkroušeně zavyl pejsek.

"Musíš!" pravila Mery.

"A jestli nechceš, pak se navěky rozluč s buřtíky. Jenže ty musíš chtít, protože já lva strašně nutně potřebuju. Kvůli reklamě, víš. A zapamatuj si, že ode dneška se jmenuješ Rotary. Nevím sice, co to přesně znamená, ale zní to vznešeně. Kromě toho R je písmeno, které má šmrnc."

Od té doby zila Lulu el Condor Paso ve své světničce s pejskem Rotarym a krmila ho tak usilovně, že až sama sobě utrhávala od úst. To však nebylo na škodu; její neobvyklá štíhlost pak dokázala více, než doposud její dívčí krása. Dvakrát nebo třikrát byla požádána o pózování k reklamní fotografii s textem:

"Jezte O'Cropaczkovy pilulky, zhubnete jako Lulu el Condor Paso."

Tak se její jméno poprvé objevilo v tisku, což pokládala za dobré znamení, nehledě na to, že Rotary současně rostl a sílil, takže už to zdaleka nebyl pejsek, nýbrž pes.

Jenom s hřivou to šlo nějak pomalu, vzdor tomu, že Lulu vyházela spoustu peněz za nejlepší šampóny, kartáče a hřebly, takže zůstávali stále chudí. Konečně, když se jí zdálo, že Rotary je už dosti velký, aby se zhostil role menšího lva, ušila mu z trásní starých hotelových záclon obstojnou hřivu a střapec na ohánku.

"To by šlo," ohodnotila svou práci.

"Při nejbližším volnu s tebou vyjdu na promenádu. Ale to ti povídám! Neštěkat, ani kdyby šlo o život! Tím svým nemožným voříškovským ňafáním bys nás oba strašlivě zblamoval. Smíš jen vrčet - a ne, abys vrtěl ocasem! Jednak se to na lva nehodí, jednak bys mohl ztratit střapec."

"Helou, Miss Lulu, co to máte za zvíře?" podívovali se známí i méně známí na promenádě.

"Jen drobný dárek od šejcha ben Bagrího," usmívala se nedbale, "maloasijský leo vulgaris."

Vzápětí čelila zkoumavým pohledům:

"Trochu dál od něho, prosím - není ještě docela aklimatizovaný. Klid, Rotary, ten pán není k svačince, máme přece doma čerstvou bizoní kýtu - ta dáma také ne, miláčku, ta by přece Rotarymu vůbec nechutnala, vždyť je podobnější vorvani než antilopě - a vorvaně lvi nepapají!"

"Toto si musím vyfotit!" zvolal náhle reklamní agent od O'Cropaczkových pilulek, "to by byl slogan: I se lvem jste v bezpečí po O'Cropaczkových pilulkách, proměňivše v éter své maso i kosti!"

A hned si jal rychtovat svůj fotoaparát s černou plachtou.

Jenže Rotary se domníval, že fotograf kuje cosi strašného proti jeho paní. Vrhł se předními packami na celý vercajk i s fotografem a rozštěkal se na celé kolo svým pronikavým voříškovským hlasem. Hřiva se mu sesunula na záda a střapeček od ocasu skončil bůhvídkde.

Lulu omdlela hanbou. Když se probudila ve své chudé světničce, kam ji dopravil soucitný fotograf, uslyšela škrábání na dveře. Věrný Rotary, bez hřivy a bez střapečku, očekával svou odměnu.

"Bídáku!" zněla ta odměna.

"Nejprokletější ze všech psích kreténů! Podrazils mi odrazový můstek k nevidané kariéře! Ne, nechci tě už víc vidět."

A hodila po něm štosem filmových časopisů. Pes však neodešel. Aportoval časopisy na původní místo a zatímco Lulu vtekla slzela, usedl na svou dečku v rohu světničky.

Sotva vyklouzla Večernice nad obzor, vrazil do pokojíku hotelový liftboj:

"Miss Lulu, och Miss Lulu! Dnešní Večerník - to vás bude zajímat!"

Přes celou stránku se skvěla fotka, ne zcela zřetelný záběr lva, vrhajícího se proti kameře.

"Začínající, zatím okrajová fotomodelka Lulu el Condor Paso," stálo tam, "v touze státi se filmovou hvězdou, přestrojila svého psa za lva. Rafinovanému klamu podlehlí téměř všichni očití svědkové, včetně fotografa Fy O'Cropaczek (záračné a osvědčené pilulky na zhubnutí, emulze na poprsí a na bicepsy), který hodlal Miss Lulu i s jejím zvířetem vyportrétovat. Po umělé anakondě tedy umělý lev! Snad laciněji pořízený, zato však nebezpečnější! Posuďte sami dle snímku. Nezakládají se snad pověsti o původu Miss Lulu el Condor Paso z náčelníka Apačů na trošce pravdy?"

"Miss Lulu," hlesl liftboj, rudý až za ušima. "Nemohla byste mi na tu fotku přičinit autogram?"

"Můj bože," povzddechla Lulu, "vždyť tam ani nejsem!"

Potom si párkrát vyzkoušela autogram na nečisto na pytlíku od sucharů, načež jistou a nechvějící se rukou ozdobila Rotaryho břicho na fotografii svým podpisem.

Rotary v koutku těžce dýchal a chlupy na hlavě se mu podivně ježily.

"Paní," podotkl po chvíli zdvořile, ne však nesměle: "Od poledne jsem neměl v hubě!"

"Vidíš," vzpomněla si Mery a hodila mu buřtíka. Pak si stále znovu, nahoru, dolů i pozpátku, předčítala Večerník.

Ještě zdaleka nebyla půlnoc, když na dveře zaklepal jeden z největších režisérů a současně i producentů, Mr.Hogofogos.

"Přišel jsem vám nabídnout roli," prohlásil bez úvodu a položil si nohy na stůl.

"A ne ledajakou roli, máj dýr, hlavní roli! Milión dolarů na hotovosti, dvakrát tolik za výsadní práva, třikrát tolik za právo první noci berete?"

"To se ví, že beru!" prohlásila sebevědomě Lulu, odloživši si také nožky na stůl a dodala:

"Jenom ty práva a tu noc si ještě rozmyslím, ano? Musím se poradit se svým právníkem."

"Na to máte právo!" udeřil režisér do stolu, až oběma nohy poskočily.

"Jenže v té hlavní roli se very mač líbá, umíte vůbec líbat, máj dárlink?"

"Umím všechno, co je třeba," zamračila se Lulu.

"Ale napřed, abychom podepsali smlouvu, ne?"

"Napřed si musíme vyzkoušet to líbání," rozhodně namítl režisér.

"Kdyby to nešlo, z role by sešlo."

A hnul se směrem k Lulu. Rotary zavrčel a režisér sebou notně trhl.

"Nebojte se, vždyť je to jenom pes, lehni, Rotary!" zvolala Lulu.

"Jsem lev," potměšile zavrčel Rotary a udeřil střípačkem, který se mu bůhvíjak objevil na ocase, do prkenné podlahy. Chlupy na hlavě se mu ježily a vlnily tak nebývale, že to i Lulu trochu zarazilo, nicméně pravila:

"Je to opravdu pes, to se jenom tak chvástá, klidně pokračujte, mistře."

Režisér se tedy volky-nevolky připsápal k Lulu, ale v příštím okamžiku se již Rotary pлавným skokem přenesl přes světničku a nechal slovutného muze zmizet za svými strašlivými tesáky.

"Jsem lev," oznámil pak spokojeně a se psím pohledem vyčkával zasloužené pochvaly.

"Mizero," zněla ta pochvala.

"Nejproklatější že psích idiotů! Víš, cos mi sežral? Můj nejperspektivnější odrazový můstek!"

A Lulu se jala do svého psolva bušiti páňvičkou, ke všemu ještě neumytou.

"Taková potupa," zavrčel Rotary, když to chvíli snášel.

"Tohleto si le v prostě nemůže nechat líbit! Ani od své paní, dokonce ani od své milované paní!"

A sotva to dovrčel, na posezení Lulu sežral. A to byla vlastně hlavní příčina, proč se Mery Autsajdová nikdy nestala Hvězdou a proč nikdo nepoznal potěšení spatřit Lulu el Condor Paso na filmovém plátně. Navzdory různým povídačkám - talent s tím vůbec neměl co dělat vlastně měl, ale jakýsi úplně jiný druh talentu, než bylo zrovna třeba.

25. TAJEMSTVÍ JEDNÉ DYNASTIE

Byl jeden král s královnou a ti měli už dvanáct princezen, ale dosud žádného prince, což bylo na pováženou, neboť král za nic nechtěl vymřít po meči, zatímco mu léta ubíhala a byl nejvyšší čas pomýšlet na předání vlády synovi.

Když tedy královna čekala třinácté dítě, dal jí pan král jasně na vědomí, že bude-li to opět holka, zařídí si u rádců odsouhlasení rozvodu a ožení se třeba s chalupnicí Juchajdou, o níž je známo, že má každým rokem nové dítě a vždycky kluka jako buka, bez ohledu na to, kdo je právě otcem.

Královna se polekala. Byla vždycky vzornou manželkou, matkou i panovnicí - a teď tohle! To aby se pro hanbu zrovna vystěhovala z království - a kam se podějí ubohé princezny, kdyby jim Juchajda měla být macechou? Byla to žena nehodná, špatné pověsti, na pranýři jako doma dokonce ani o své četné synky nedbala a nechávala je růst jako dříví v lese.

I přemítala královna, kterak sebe i své princezny uchránit nejhoršího, až přišla na jediné možné řešení. Povolala si porodní bábu k důvěrnému rozhovoru:

"Neznáš náhodou blíže chalupnici Juchajdu?"

"Jakpak by ne," zvolala bába, "však je to moje vlastní neteř, fuj, až se to stydím říct. Už zase čeká dalšího kluka a už zase neví s kým."

"A jakpak víš, že to zase bude kluk?"

"To už je tak celozivotní praxí," holedbala se bába, "vím to zrovna tak najisto, jako že ve stejný den budeme mít na zámku třináctou princeznu. Jenomže my také víme, že ji máme s panem králem a že ji nenecháme vyrůstat pro šibenici jako ta bezectná Juchajda nechává vyrůstat všechny ty své ubožáčky. A jací hodní chlapci by to byli, kdyby je vychovávalo třeba Vaše Veličenstvo!"

"Však na něco podobného právě myslím," zašeptala královna.

"Co ty na to, neprodala by ta Juchajda svého nejnovějšího synka? Samozřejmě by dostala celé jmění a návrh ještě šlechtický titul - to už by se pak jaktěživa nedostala na pranýř! Protože, za co se chudá ženská dostává na pranýř, to se u šlechtičny přehlédne jako zanedbatelná výstřednostka. A že všech jejích chlapců bychom nadělali pážata, dostali by vzdělání i vychování!"

"Propánakrále, Veličenstvo, snad nechcete vyměnit dítě?"

"Ani nápad, babičko! Juchajdě děti nikdo nepočítá a i kdyby - vždycky může říci, že se chlapec narodil neduzivý a že . . . Ty jsi to dosvědčíš, bábo, kdyby bylo třeba. No a mně se prostě narodí dvojčátka, děvčátka a chlapecek."

"Veličenstvo," roztrásla se bába, "já jsem odbornice přes svoje řemeslo, ale žádná iluzionistka. Jak si myslíte, že to zařídím, když etiketa žádá, aby u porodu byl celý dvůr?"

"Však ty už si nějak poradiš," odbyla ji královna.

"Stačí, když Juchajdin chlapecek přijde na svět o něco dříve než moje holčička. Přijdeš si na zástěru nějakou kapsu, kluka tam schováš, ve vhodné chvíli vytáhneš - copak je to takový zázrak? Jestli je to pro tebe moc práce, bylo by ovšem nejlepší pomýšlet na odpočinek. Copak takhle v hladomorně? Tam není na práci vůbec nic, akorát shodit pozůstatky předešlého vězně o poschodí níž."

"Ale Veličenstvo," pokřižovala se bába, "jak to mluvíte? Přece už prababička našeho dobrého pana krále nechala hladomornu předělat na muzeum a pokud vím Vaše Výsost je natolik útlocitná, že ani v tom muzeu jaktěživa nebyla!"

"V muzeu jsem sice nebyla, ale teď jsem v pořádných nesnázích," odsekla královna, "proto na každé moje slovo můžeš vzít třeba utrech!"

Co měla nešťastná bába dělat? Zařídila se podle rozkazu. Juchajda byla navrženým obchodem samozřejmě nadšena. Hošík jako vyšíty se narodil přesně kdy měl - ani o chvilku dříve, ani o chvilku později.

"Jméno mu nedám," velkomyslně rozhodla Juchajda, "ať si ho královna pojmenuje podle svého. Tu máte, teta, upalujte s ním na zámek a ne, abyste něco pokazila!"

Bábe se strachy třáslly ruce i kolena - a když radostně oznámila "máme dvojčátka", třásl se jí i hlas. Dvořané samozřejmě postřehli, že něco není v pořádku a někteří začali ryčel:

"Bábo ven! Bábo ven! Podvádí, jedno přidala!"

Rytíři řinčeli kordy, zbrojnoši tloukli halapartnami o podlahu, dámy rozčileně kvičely a pan král si trhal vous.

"Neboj," zašeptala královna bábě, "to se urovná. Dosvědčím na svou královskou čest, že jsi nepodváděla, hlavně - aby to jedno byl kluk!"

"Samozřejmě, Veličenstvo, dyk se podívejte . . . pro všechny svatý i pohanský!"

"Copak, něco nevyšlo?"

"Veličenstvo! Oni jsou to kluci obá! Jenže já teď v tom rozrušení zapoměla, kterej je kterej! Nevědomujete si to náhodou vy? Podívejte se na ně!"

"Nemám zdání," hlesla stísněně královna. "Jsou oba stejní!"

Královna byla v podstatě rozumná žena a rozhodla se nechat věci volný průběh. Vychovávat oba kloučky se stejnou péčí - a králem ať se stane ten, který v dospělosti osvědčí lepší schopnosti. V hloubi duše sice doufala, že její vlastní syn bude zaručeně chytřejší, krásnější a šikovnější, ale i kdyby náhoda chtěla a králem se neměl stát, o nic nepříjde. Užije si více soukromých radovánek a možná, že se nakonec přižení do ještě lepšího království.

Horší bylo, že zásluhou bábiný nešikovnosti se skandál roznesl po celé zemi. Lid se bouřil a zejména šlechticové zle reptali, že nějakého bastarda povětrné Juchajdy nikdy poslouchat nebudou - a jestli se pravý korunní princ nepozná, že je odkrouhnou oba a zvolí si krále z vlastních řad.

Královna navrhovala rozhodnout v rodinném kruhu losem a potom před lidem určit jednoho prince jako pravého - podle nějakého smyšleného neklamného znaménka. Pořád lepší, uvažovala podle svého ženského rozumu, když los padne na nepravého, než aby byli nakonec oba zavražděni.

Královnino řešení se nezamlouvalo králi; byl příliš ješitný na svou dynastii. Vyčítal si trpce, že svou netrpělivostí celou nehodu způsobil a vysedával nad oběma kojenci od svítání do setmění, marně hledaje v jejich tvářičkách nějakou povědomou podobu.

"Počkej přece, až vyrostou," uklidňovala ho královna.

"Jistě aspoň jeden z nich bude někomu podobný - mně nebo tobě - nebo aspoň chalupnici, vlastně velkokněžně Juchajdě. To pak přinese mír nám oběma i celé zemi."

Hošíci rostli jako z vody, ale běda - podobat se nezačínali nikomu. Byli to takoví obyčejní kloučkové - hezčí, chytří, šikovní, zkrátka k světu - děti, jakých jsou na světě tisíce.

Když princům táhlo na osmnáctý rok a v zemi už se chýlilo k občanské válce, povolala královna na poradu velkokněžnu Juchajdu:

"Pro všechno na světě, vzpomeň si, Juchajdo, s kým jsi tehdy to dítě měla - a jestli mu některý z princů není podobný!"

"Vzpomínám si," poškrábala se v diadému Juchajda, "že tehdy bylo strašně deštivé léto. Šel za bouřky a sloty kolem paláce - ne, kolem mé chalupy - tehdy potulnej pimprlář. Celej zmoklej i s pimprlatama - a večer měl mít představení. Potřeboval usušit kašpárka. A vyžehlit princezně krinolínu. Jo - Jo . . . vzpomínám, že měl tak velice dlouhé řasy, že by s nima moh dělat oponu u toho pimprlete. Asi jako tady ten ukázala konečně na jednoho z princů.

"A taky měl v očích takový zlatý puntíčky a . . . zasměj se, švarný jinochu! - Bodejďbyně - jako by mu z oka vypadl můj synku! Můj synku!"

A s dojetím přitiskla označeného, všecka rozpačitého mládence na svou hrud'

"Tak ten druhý je náš," usmála se královna s ulehčením a přivinula k sobě zbývající dvojče.

"Houbec náš!" zasyčel král.

"Ta komediantka si schválně vybrala našeho, aby se ten její stal králem. Copak nevidíš tu přetvářku? Odjakživa kašlala na své děti a najednou - můj synku, můj synku?"

"Jestliže na své děti kašle," namítla královna, "proč by jí pak záleželo na tom, aby se jedno z nich stalo králem?"

A můj synku, můj synku křičí proto, že se domnívá, že se to tak na velkokněžnu sluší."

"Jsi sice dobrá ženská, ale přece jenom pouhá ženská," poučil královnu král.

"Juchajdě nejde o synka, ale o to, aby svým podvodem založila dynastii. Vlastní - Juchajdovskou! Víš, co to znamená?"

"Že se z těch dynastií jednou dočista zblázníš," znaveně vzdychla královna.

"Zblázním, nezblázním," rozhodl král, "ten s puntikátýma očima je náš - konečně mám důkaz. A ten taky bude králem! Vrať mi syna, bezectná osobo, a vezmi si svého bastarda!"

Juchajda zůstala jako solný sloup, nevědouc, jak se v tak choulostivém postavení má správná velkokněžna zachovat.

"Udělej co ti povídá," poradila jí královna.

"Chlapi si nedají poradit, musí být po jejich, jinak není klid v království."

A tak se stal puntikatooký králem a druhý se později přiznal dokonce do ještě lepšího království.

Juchajdě to bylo jedno. Starala se dále jen o své freje a zahradní slavnosti, čas od času povívši dalšího malého velkoknížete. Královna pak trávila svůj odpočinek tu na jednom, tu na druhém dvoře, radujíc se stejnou mírou z obou dvojčat, neboť oba mladí králové si vedli stejně dobře a oba měli královnu - matku v lásce i úctě.

Starý pan král užíval svého odpočinku rovněž šťastně, v přesvědčení, že jeho dynastie zůstala zemi zachována. Či dynastie to doopravdy byla - v tom se i kroniky nesmířitelně rozcházejí a vědci mají aspoň o čem bádát.

26. ŠÍPKOVÝ RŮŽENEC

Princezna Amazoška byla celkem divná princezna. Než by čekala doma na ženichy, vydala se sama do světa.

"Co svede kdejaký princ, to dokážu taky," řekla doma a dokonce odmítla i doprovodnou družinu.

Potloukala se po světě na svém grošovatém koníku a neměla se nejhůře. Tu skolila draka, onde obalamutila černokněžníka - všude ji rádi viděli a pohostili. Kolikrát se mohla i vdát - jenže vždycky právě jen za nějakého černokněžníka, neboť z doupat skolených draků zpravidla nevybíhají princové, ale princezny - a Amazoška, přestože byla celkem divná, byla zase jinak normální. A černokněžníci se jí nelíbili.

Jak tak brousí po krajině, potká náhle dědouška, učiněného věchýtky.

"Pozvi mě na sklínku, dcerko," zažadonil ten věchýtek a princezně se to zalíbilo, neboť černokněžníci obvykle zvali na sklínku ji - a vždycky přitom kuli něco nekalého. Pozvala dědouška do krčmy, pohostila ho a ten jí za odměnu povídá:

"Žes tak dobrá, něco ti prozradím. Táhle za lesem stojí hrad, celý obrostlý šípkovým křovím. Všichni jsou tam zakletí k věčné dřimotě. A mezi nimi i překrásný princ, Šípkový Růženec. Nejsi na něho zvědavá?"

Amazoška byla zvědavá na všechno a na prince teprve. Šípky právě kvetly a vypadaly kouzelně. Méně už hrad za nimi, který připomínal zříceninu. Amazoška měla co dělat, než se k němu prostříhala. Ona totiž místo meče nosila za pasem nůžky, protože byla křehké postavy a meč by neunesla. (To jí nikterak nepřekáželo ve statečných kouscích; čeká-li protivník - třeba i drak - meč a spatří nůžky, je z toho tak tumpachový, že má zpolovičky prohráno.)

"Kde je kdo?" zahalekala Amazoška na nádvoří, ale nikde živé nohy.

Zavedla Grošáka do stáje. Podkoní, chrápající tam na slámě, jen pootevřel jedno oko a zase ho zavřel. V konímě se povalovalo stádo nádherných plnokrevníků - byli však tlustí jako kadečky, neboť je nikdo neprojížděl.

Amazoška, jelikož byla světa znalá, se pustila rovnou po točitých schodech do věže, ale nenašla tam živáčka. Pouze na ochoze spal hlásný, s hlavou opřenou o sloup. V celém hradu pak princezna nacházela různé spící muže, ale žádný z nich nevypadal na prince. Jeden spal nad vyhaslým ohništěm s vařečkou v ruce, jiný se válel mezi hadrem a kýblem na rozmytých chodbě, další tloukl špačky nad poloprázdným talířem. . .

Teprve v hloubi sklepa poznala princezna prince, skutáleného mezi sudy a chrápajícího jako když pilou řeže. Hezký ovšem byl - v tom měl dědeček pravdu - byt' poněkud oduřlý, zarudlý a neholený. V tomhle stavu ho mám líbat? - zakřenila se Amazoška a pak si řekla: Když jsem mohla vyřídít takových draků bez meče, snad toho chrapouna probudím bez polibku. A zatřásla s ním, že by to zvedlo na nohy i medvěda že zimního spánku.

"Co je - co je - kde to sem?" zahučel princ, mna si oči.

Když si je promnul, ukázalo se, že má opravdu krásné - modré jak nebe - akorát, že trošku zarudlé, ale to nebe taky bývá.

"Jsi na svém hradě a já tě právě vysvobodila," oznámila mu princezna.

"Nojo, nojo -- to je skvělý, ale co tu vlastně děláš?" divil se princ.

"Osvobodila jsem tě, sakra," pravila princezna, "měl by ses umýt a oholit, aby se poznalo, jestli se máme vzít a žít šťastně až do smrti nebo jestli mám skočit na kůň a . . ."

"Nojo, dyť už du, jenom prosím tě, přestaň už ječet, praská mi z toho hlava," řekl princ a to bylo dobře, neboť Amazoška si v té chvíli uvědomila, že její kůň už je velmi, velmi unavený.

Vystrkala prince že sklepení a viděla, že hrad mírně ožil.

"Připravte lázeň!" velela. "Lazebník sem! Oholit prince! A něco k snědku - mám hlad, že bych kousala opratě!"

Za chvíli se do komnaty došoupal sloužící se škopíkem vody:

"Milosti, račte se opláchnout v tomhle, vana je plná kamení, jak se nám hrouť ta severní zed'. Ještě by vás to tam zasypalo."

Šípkový Růženec se opláchl studenou vodou a hned byl méně zarudlý a oduřlý.

"Vida," zaradovala se princezna, "ještě oholit!"

"Mám tupou břitvu," vymlouval se lazebník, "nešlo by to vodložit na jindy?"

"Já nevím, nač bych se měl holit, když tu nikdo nejní," pravil princ.

"Jsem tu přece já, Šípkový Růženče," urazila se princezna.

"Nojo, nojo. Tys mě přece vysvobodila, tak nejseš nikdo cizí. Holit se stačí, když má přijít někdo cizí."

Amazoška povzddechla a svými nůžkami upravila princovi zanedbanou zlatou kšticí a rozčuchaný vous.

Rozespálý kuchař přinesl v nepříliš čistém hadru dvě připálená husí stehna a i s hadrem je položil na stůl.

"Vy nemáte nádobí?" podivila se princezna.

"A kdo se s tím má pořádkem," vybuhl Růženec, "to bysme mohli všichni pořádkem jenom mejt nádobí - a je tolik důležitějších věcí!"

Na dotaz, co například, odvětil:

"Například opravit severní stranu hradu. Než to na nás spadne. Vysekat to křoví okolo. Než tu dočista zarostem. Vydlat nádvoří. Než se tam přerazíme. Zasklít okna. Než nás to tu vyfouká . . . Potom uvidíš, jak to tu bude zářit. Až to tu bude zářit, vyjedu taky do světa a pozabím pár draků, abych zářil i já. Když už si mě vysvobodila, tak já ti ukážu, co ve mně dřímá!"

Princezna se zaradovala a otázala se, s čím tedy začnou, aby už to bylo.

"Nejdřív se na to najíme," rozhodl Růženec a popadl husí stehno z hadru.

"A teď se na to napijeme," zavelel, když pojedli.

Sloužící s hekáním přivalili sud. Na další už se jim nedostávalo sil a Růženec vyzval Amazošku:

"Pojď radši rovnou do sklepa, tam je to bez práce."

Za chvíli už zase lezel skutálený mezi sudy a chrápal jako když pilou řeže a s ním celý hrad.

Ráno princezna Amazoška načerpala vodu do škopíku a polila prince.

"Co je, co je, kde to sem?" zahučel jako posledně, ale vyskočil o poznání čileji, takže se princezna zaradovala, že to s ním jde k lepšímu.

"Jsi na svém hradě," pravila mile, "a budeme opravovat severní zeď."

Šípkový Růženec však prohlásil, že na takovou práci je dnes příliš horko.

Jindy bylo příliš chladno, jindy na déšť - jindy zase prince zlobila pakostnice. Tak pokračoval den za dnem. Po probuzení že škopíku Růženec zahájil jídlem, pokračoval pitím a končil usnutím. Před tím ovšem stihl vyprávět Amazošce o tom, co všechno hodlá vylepšit na svém hradu i na svém vřeláku - a byly to krásné věci, proto Amazoška neodjížděla a vyčkávala, kdy už to začne. Dokonce vše vypadalo na to, že už to musí začít co nevidět, neboť princ nabýval skutečně princovského vzhledu. Oholený, čistě oblečený, jedl z naleštěných mis a ústa si utíral vždy čistým ubrouskem. (Amazoška nabrousila břitvu, vyprala košile i kabátce, denně myla nádobí a žehlila čerstvě vyprané ubrousky.)

Ve chvílích, kdy s princem nebyla rozumná řeč, obcházel princezna hradby a svými nůžkami krátila šípkové větve, které už se zase hrozivě rozrůstaly a ovíjely všechno na dosah. Šípkové se začervenaly, začal foukat vítr že strniště a princezna se zeptala Růžence, proč aspoň ta okna už nenechal zasklít.

"Neměl jsem čas," prohlásil důrazně.

"Ty bys taky chtěla všechno hned! Hned se ani kočka . . ." a udeřil bradou o hrudník.

Příštího jitra Amazoška osedlala Grošáka a vydala se do sklepení, probudit Šípkového Růžence posledním škopíkem na rozloučenou.

"Už toho mám dost," řekla.

"To jsou pořád jen řeči a řeči a skutek v trapu. Kdybys raději ubral na všech vylepšeních, která tu na hradě chystáš, ale aspoň nechal zasklít ta okna. Kdybys jen slevil několik draků ze všech, které se chystáš potlouct a raději zatloukl skobu v kuchyni - kuchařovi spadl hmožďák na hlavu. A vůbec - kdybys už konečně jednou přestal chlastat!"

"Co se rozčiluješ, krásko, to všechno bude - všechno bude," usmál se princ, když si protřel své krásné, nebesky modré, akorát trochu začervenalé oči.

"Bude-nebude, ale já u toho nebudu!" oznámila princezna.

"Grošák už stojí osedlaný na nádvoří a třese se nedočkavostí."

Nepřiznala, že se třese zimou, protože udeřil první mráz a koník si zvykl na stáj - sice zaneřáděnou, ale přece jen teple zadýchanou - a nechápal, proč se má teď na zimu opět někudy mlátit, cestou-necestou, přespávat ve stájích, na které není zvyklý, nebo dokonce pod skalními převisy. Koneckonců, ani princeznu vyhlídka na skalní převisy a dotěrné černokněžníky neuváděla v nadšení, ale obávala se, neodejde-li teď, že na jaře by ji mohly prožluklé šípky nějak zaskočit. Zaskočil ji však princ, a to hned.

Postřehnul, že je zle, začal slibovat hory doly. A že by bez princezny byl dočista zničen - a že by opět i s celým hradem usnul tím hrozným, prokletým spánkem - a že Amazoška je královnou jeho osudem krutým uskládaného srdce - že je hvězdou na cestu svítící, že . . . no, mít v tom sklepe pohotově ještě loutnu, strčil by každého potulného trubadúra do kapsy. Nejvíce ovšem zapůsobilo, že ještě před jídlem šel zatlouct tu skobu.

Už to s ním jde k lepšímu, usoudila princezna - a teď by ho měla opustit, aby zas usnul tím hrozným, prokletým spánkem? Jaká by to byla princezna? Odsedlala Grošáka, odepnula si ostruhy, navlékla zástěru a dala hrát žehličku.

A zase šel den za dnem, přibližně stejně jako před tím, až na občasné osvěžení jednou za tři až sedm neděl. To když Amazoška sedlala Grošáka, načez Růženec strkal do kapsy potulné trubadúry, pak přibílil uraženou nohu od stolu, prosekal led ve studni nebo namazal zrezivělé věveje - a Grošák mohl zpátky do stáje.

A zase tu bylo jaro a princezna musela zápasit s šípkovým křovím a hrad se hroutil už i z jižní strany a okna

dosud nezasklená a nádvoří nevydlážděné, jen Růženec ve svých plánech přidal ještě novou věž, protože ta stará spadla - a dva-tři draky na zabít, až se vydá cestou slávy, aby nebyl horší než milovaná Amazoška.

A na potvoru, zrovna když zase sedlala, vidí princezna v díře mezi hradbami dědouška, učiněného věchýtku.

"Pěkně jsi mi poradil, dědku," obořila se na něj. "Rok už tady že sebe dělám blbce, dokonce i z toho koně. To mám z toho, že jsem tě pozvala na sklenku, starej podvodníku!"

"Inu, měla jsi mě pozvat na tři, dcerko," zaskřehotal stařeček, "třeba bych tě byl poslal jinam. Co bys taky nechtěla, za jedinou skleničku? To já ti jich zaplatil - třikrát tři - a stejně jsi mi nedala - ani růžičku na kabát - zato jich teď tady máš - chachá! - chachá! chachachachá!!!"

Dědek odhodil záplatovaný kaftan a Amazoška poznala jednoho z černokněžníků, které obalamutila. Okamžitě začala strašlivě nadávat, hlasitě a květnatě, jako nejsprostší trhovkyně.

"Co je, co je, kde to sem?" ozvalo se náhle za jejími zády, "a co je to tu za kravál? - Aha, jsem na svém hradě, vida, já to dokonce poznal, ani jsi mě nemusela budit. Sakra, jak to, žeš mě nepřišla probudit? Aha, ty mě chceš zase opustit. -

Tobysmi přecenemohlau dělatabychzasunulscelýmhrademtímhroznýmprokletýmspankemkrálovnosrdceméhoosudemu skřipnutéhokrutěhvězdonacestusvíticísakracojetotuzachlapa - hernajz, že ty mi chceš utéct s tímhle šaškem!"

A netuše, že bije nebezpečného černokněžníka, poslal Šípkový Růženec dědka dobře mířenou ranou do rybníčka pod hradbami.

Pak sám, bez říkání, odsedlal Grošáka a odvedl ho do stáje. Ono to snad s ním jde přece jenom k lepšímu, řekla si Amazoška, odepínajíc ostruhu.

Snad nikdo na hradě nezaslechl kletebné skuhrání od rybníčku pod hradbami:

"A ten mizera stejně chlastat nepřestane, a ta drzá princeznice bude pořád že sebe dělat blbce, i z toho koně, a ty šípky pořád porostou a porostou a porostou a aaaáááá---"

Černokněžníka z toho trefil šlak, ale jeho strašlivá kletba žije a působí dál.

27. O ZELNÉM HOBLÍKU

V hlubokém údolí, vlastně spíše kaňonu, kam slunce jen málokdy dosáhne svým paprskem, žil chudě chalupník Vít se svou početnou rodinou. Živil se jak to šlo, převážně vynášením nejrůznějších nákladů vysoko do hor. Ve veliké krosně, sahající notný kus nad hlavu, dopravoval potraviny, topivo, ba i nábytek po pěšinkách, které znal jen on sám a kudy by ani kančík bez závratě neprošel.

Přesto, že vykonával práci svým způsobem kvalifikovanou, byl Vít placen hůře než mizerně. Pravda, semo-tamo dělal jako melouch horského vůdce odvážným expedicím. To ho sice nesmírně bavilo, ale ti dobří lidé měli obvykle tolik starostí se sháněním peněz na nejnnutnější cestovní vybavení, že odvážnému horalovi místo měšce podali obvykle jenom ruku, případně pěkný odznak nebo upomínkovou plaketu. Vít se z těchto od srdce dávaných odměn radoval často více než z mince, neochotně lezoucí skrze prsty boháče, ale co naplat - měl přece rodinu!

Nejistějším zdrojem obživy byl pro Vítovu rodinu boháč Jódl, vlastníci přepychový hotel na samém vrcholku hory Kleté, která byla tak nepřístupná, že i hotelové hosty tam museli vynášet v krosnách, ale to právě byla ta největší atrakce, na niž Jódl nejvíce vydělával. Že nosiči z toho měli s bídou na slanou vodu, netřeba jistě podotýkat - takový host, když leze z krosny na vrcholu Kleté, má co dělat, aby mu nedrčkotala kolena levé o pravé, natož aby ještě myslel na nějaké spropitné.

Jódl měl kromě nosičů k dispozici ještě stádo zvláště vyšlechtěných, otrlých a vycvičených vysokohorských oslíků, ale když potřeboval vynést něco mimořádně důležitého nebo těžkého, obracel se stejně na lidi; bylo to tak bezpečnější a také - lacinější. Víta měl Jódl nejraději, ten dokázal dopravit nahoru třeba i kredenc, barpult nebo zrcadlovou stěnu - a kromě toho byli od mládí kamarádi, na což Jódl nikdy nezapomněl a na důkaz toho si s Vítem jako s jediným z nosičů tykal. Jako kamarád si také mohl občas dovolit požádat Víta, aby mu posečkal se mzdou, že zrovna nemá nic na hotovosti, jelikož osel bankovního posla si na potvoru zrovna včera zlomil nohu. Někdy se pak na mzdu zapomnělo už dočista, neboť by bylo jistě nevhodné, kdyby Vít - jako kamarád - Jódl o těch pár šupů upomínal.

A tak zila Vítova rodina v bídě a nouzi; děti se dosyta nalokaly akorát zdravého horského vzduchu, zatímco mléko a smetanu, které tak často Vít donášel do Jódlova hotelu, znaly spíše z doslechu. K nejvzácnějším pochoutkám pak počítaly ovoce a zeleninu. V dalekém okolí byla k sehnání jen malá kyselá jablíčka a hruštičky jako kamínky, ke všemu ještě tak drahé, že si je u Vítů mohli dovolit jenom na vánoce. Jódl si objednával pro své hosty ovoce kdesi v zámořských jižních krajích. Když je Vít na Kletou vytahal ve své krosně, proložené hedvábnými papíry, aby se nepomačkalo, neopomněl si hoteliér ověřit, zda počet kusů souhlasí s dodacím listem! (Bylo to zbytečné - poctivec Vít byl schopný vrátit se z hřebene až k úpatí pro jediný vykutálený pomeranč.)

"Mám strach," říkávala chalupníková žena Jelena, "že nám ty děti zajdou na kurděje, vždyť nedostanou kouska vitamínu do sebe, jak je rok dlouhej."

Říkávala to nejen svému muži, ale opakovala si to i sama pro sebe kudy chodila. Také ve skalách, jimiž odvážně prolézala, hledajíc sporé vysokohorské bobule a různé kořínky na salát, a sbírajíc lišejníky, jimiž mívala ve zvyku obohacovat své nuzné polévky.

Jednou uslyšel stesky ženy Jeleny horský duch Kameňák - a že měl statečné lidi rád, rozhodl se Vítovým dětem s těmi vitamíny nějak pomoci. Poptával se u severních větrů a zvěděl, že proti kurdějím je mimo jiné dobré i kvašené zelí.

Div divoucí: Jednoho rána vyhlédne chalupnice z okénka a co vidí - tam, kde odjakživa rostla jen drsná,

podvyživená tráva, objevilo se políčko, plné velikých, krásně kulatých zelných hlávek!

To bylo radosti ve Vítově rodině! Hned se začala vařit zelnice, péci zelím nadívané černé hnětýnky - zeli se jedlo několikrát denně, samotné i ke všemu, dokonce i k meltě při snídani. A hlávek jako by neubývalo, stále dorůstaly nové.

Když se podzim schýlil k zimě, vzpomněla si hospodyně znovu na kurděje. Co bude s vitamíny, až zimní vánice zachumelí chaloupku po samý komín - a tedy i zelné hlávky? Jelena rozhodla:

"Co nejdřív musíme to zeli naložit, jinak se můžeme jít klouzat."

A hned se zasnila:

"Budeme si celou zimu péci zeliňáky, baštit chlupatý knedlíky a kočičák. Nebo zeli k uzenému - to je teprve dobrota!"

"Chachá, kde bychom vzali uzený?" podivil se Vít, ale to již přiběhly děti:

"Tatínku, maminko, co nám to visí v komíně?"

A vskutku - sám horský duch Kameňák tam přičinil uzenou kýtu z mamuta, kterou vyrýpal z diluviálního ledovce - snad proto, že se mu Jelena při svém snění zalíbila.

Vít sehnal soudek a Jelena nelenila vážit čtyři dny cesty do vsi, aby si u selek odpracovala cibulky, jablíčka, kmín a všechno, co se do nakládání zeli přidává, aby dobře chutnalo. Pak vážila další tři dny cesty do městečka na jarmark a za poslední peníze pořídila celé rodině zbrusu nové dřeváky na šlapání Kameňákova zeli.

Doma pečlivě vydrhla a vypařila soudek a čistě omyla zelné hlávky, každou zvlášť. Připravila také čistoskvoucí prkýnka a kameny na zatížení zeli v soudku. Když to všechno měla pohotově, celá rodina si ještě povinně vydrhla nohy pískem v potůčku a v čele s Jelenou nastoupily děti, že se budou ve šlapání zeli střídát. Vít se postavil k hromadě blýstčích se hlávek a pravil:

"Co mám dělat teď?"

"Teď . . ."

Chalupnice se udeřila do čela:

"Zapomněli jsme na to nejdůležitější - hoblík!"

"Hoblík? Na co hoblík?" podivili se všichni, jsouce vysokohoraly od narození, zatímco Jelena pocházela z normální vesnice.

"Snad jste si nemysleli, že budete do soudku našlapávat celé hlávky? Zeli se přece musí nakrouhat, a to na kruhadle zvlášť k tomu uzpůsobeném, kterému se u nás doma říká zelný hoblík. Obvykle ho někdo ve vsi má, od koho si ho všichni půjčují, ale tady se nedá sehnat ani napínáček, natož zelný hoblík - do nejbližší vsi jsou čtyři dny cesty a kdoví, jestli tam ten zatracený hoblík někdo vlastní . . . Počkej! Jód! ho má! Určitě, viděla jsem ho v kůlně za hotelem, když jsem tam loni pomáhala při úklidu po malování. Ten chlap má taky všechno, i to, co vůbec nepotřebuje. Dojdi, Víte, hned k Jódlovi a pěkně ho popros, ať nám půjčí zelný hoblík, že ho má zítra v pořádku zpátky. No jen se neošivej, však je to dobrým zvykem, půjčovat zelné hoblíky. A přichvátni si, člověče, ať tu dlouho nečekáme, nebo si ty rošťáci budou muset znovu mejt nohy!"

To byla důležitá připomínka, neboť k hotelu Jód! to bylo od chaloupky dobré tři hodiny chůze, ovšem pro vysokohorského nosiče; Jelena sama tam chodila přibližně sedm hodin, zato Vít při dobrém počasí někdy jen dvě a půl.

Co měl Vít dělat - jal se šplhat k vrcholům. Zatímco šplhal, měl čas promyslet si, kterak o ten hoblík Jódlovi řekne. Věděl, že starý lakomec je opatrný i na půjčení fajfkového tabáku - a teď takový nástroj!

No - řeknu:

"Podívej, Jód! Tady sám horský duch Kameňák se nad námi slitoval a poskytl nám svou laskavostí zelné políčko, aby ty ubohé děti nelehly kurdějemi. Jenomže zima na krku - a bude po zeli! Co ti to udělá, Jód!, když mi půjčíš ten zelný hoblík, stejně ho nepotřebuješ, protože si necháváš do hotelu posílat zeli už naložené v sudech. A zítra ho máš v pořádku zpátky, ještě bezvadně vyčištěnej a nabroušenej. A kdybys potřeboval donést něco nahoru, vezmu ti to tam hned s tím hoblíkem - grátys, jako za ochotu."

Vít spěchal dál, pěkně už se zapotil a napadlo ho, že tu poslední větu by snad mohl vynechat. Vykutálený Jód! by si mohl nechat za ochotu vynést nahoru grátys třeba litinovou vanu nebo nedobytný trezor, to by se mu podobalo. Nojo, skončím radši u toho "vyčištěnej a nabroušenej", však je to i tak dost - hoblík, válející se snad celá léta v zapomnění kůlny, bude určitě v hrozném stavu. Přihnal se ostrý severák a vjel Vítovi pod propocenou košili jako nůž, neohrožený otec rodiny se však bez oddechu ubíral dál, ani si nedopřál čas vyndat svetr z chlebníku. Jenom ho napadlo, že Jód! je mu už tolik dlužen, že nějaké zvláštní čištění a broušení zelného hoblíku by snad bylo přehnané; stačí, když Vít vrátí hoblík v takovém stavu, v jakém si ho vypůjčí. Aby pak Jód! nakonec ještě nechtěl za starý hoblík nový. Nojo - skončím u toho "a zítra ho máš v pořádku zpátky".

Když se Vít ocitl na hřebenech, začalo pršet. Později se dešť promísil se sněhem a ostrý severák uvolnil cestu vichřici, při níž je vycházení z horských hotelů přísně zakázáno. Vít však statečně čelil zivlům, odolav nutkání schovat se někam pod převis a počkat, až se nejhorší dopuštění přezene. Ještě si cestou stačil opakovat:

"Podívej, Jód!, když tady sám horský duch Kameňák měl to uznání a poskytl nám zeli, jak bys ty - starej kamarád - mohl odmítnout půjčit mi na to zeli hoblík? Víš kolik mám dětí - a všechny svou dobrotou zachráníš před kurdějema!"

S přibývajícím nečasem a strmostí stoupání upustil od poslední věty; Jód! přece dobře ví, kolik má Vít dětí a že je slušné nenechat je onemocnět kurdějemi, když k tomu není třeba víc, než půjčit starý, zrezavělý, prohnílý . . . a vůbec . . . hoblík. Z předchozí řeči se tedy Vít ustanovil na pouhé první větu, od "Podívej, Jód!," do "na to zeli hoblík?"

Později přišel na to, že odvolávat se na horského ducha se také nehodí. Kdo chce pomoci, pomůže, i kdyby třeba horský duch nepomohl, anebo tím spíš! "Podívej, Jód!, potřebuju nutně hoblík na zeli, ty ho prý máš, byl bys od

té laskavosti . . . Ne! . . . ty ho prý máš, mohl bys mi ho půjčit?"

Začalo mrznout. Vít, chtěje se na příkaz ženy vrátit co nejdříve, vzal to zkratkou po stěně, která se náhle pokryla ledem, že to bylo až o život. Ale odvážný horal lezl dál!

"Jódy přišel jsem si od tebe půjčit hoblík na zeli, nutně ho potřebuju."

Prásk - blesky při sněhové bouři - kdo to kdy viděl?

"Jódy naval hoblík, nebo seš běhna převlečená za kamaráda!"

Horský duch Kameňák chtěl původně toho drzého človíčka, jenž neví, že vůči živlům je zdvořilé schovat se kam se dá, když vichřice dostoupí hodnoty orkánu a mráz sestoupí o čtyřicet schůdků Celsiových pod nulu - a ne šplhat jako rozumu zbavený po stěně, srazit s nejbližšího výstupku a zpřeráženého zabudovat někde níže do laviny. Nebyl však sto přemoci svou slabost pro odvážné lidi, kteří si navíc své odvahy nejsou ani vědomi - a pak si také vzpomněl na Jelenu . . . I nechal Víta ve zdraví dorazit až k vysokohorskému hotelu Jódli.

Vít rozrazil dveře a vpadl do vykobercované haly zároveň s vichřicí. Jídelna byla teple vytopená poleny, která Vít na Kletou vynosil, a plná vznešených, zazobaných hostů. Všude spousty lahůdek a pitiva, ale vyhladovělý a žíznivý nosič si jich ani nepovšiml - sledoval jen hoteliéra, jenž se vznášel mezi stoly na balónu svého blahobytného břicha a přál vzácným hostům dobrou chuť k večeři.

Zahlédnuv Víta, Jódli se zaškaredil. Člověku málo podobný tvor, pokrytý vrstvou ledu, jako by ho právě vytáhli z mrazáckého pultu, vymydlený a vyšňořený strážníkům chuti nepřidá! Jódli začal na Víta dělat rozčilené posuňky, aby jako šel ven, že se to nehodí, zevlovat v jídelně a tučnými rty bezhlasně kroužil směrem k vetřelci pohoršená slova:

"Co tě to napadlo, pomatenče?"

Z Víta najednou začal ledový krunýř stoupat ke stropu v podobě horké páry a horský nosič zařval z plných plic, až se kulatá střecha hotelu zatřásla a rampouchy začaly s řinkotem opadávat:

"Víš co, Jódli? Strč si ten hoblík do prdele!"

Poté práskl dveřmi a vrhl se do metelice, která - jak byl rozpálený - se o něho rozrážela a nemohla mu nikterak ublížit. Všude, kam šlápl, začalo se zhavit kamení a ještě dlouho potom si na ta místa kamzíci chodili ohřívat kopýtka.

Doma zatím žena Jelena s dětmi štkala a vzývala horského ducha Kameňáka:

"Udělej, ať můj milovaný muž v té strašlivé čině nezahyne, ať nestoupne vedle chodníčku, ať se nezřítí, ať nezmrzne!"

Vít se však už blížil, živý a zdravý, ba dokonce i veselý. Děti zajásaly, avšak žena, zapomenuvši rázem na starosti minulé a připustivši si přítomné, zvolala:

"Kde máš hoblík?"

"Hoblík nemám," připustil Vít, "ale zato jsem to Jódlovi pověděl!"

"Chlape nešťastná," zalomila Jelena rukama, když zvěděla, jak dětinsky si Vít v hotelu počínal.

"Teď se můžeme chodit pást, vlastně ani to nemůžeme, protože zima už je tady, se vším všudy. A ty si snad myslíš, že ti Jódli dá ještě někdy vydělat, po takové ostudě? Vždyť se na tu práci tlačí spousta jiných, a mladších."

"To je sice pravda," uznal Vít, "ale ať si Jódli i ty svoje almužny strčí . . ."

Jeho slova byla přehlušena rachotem hromů a kamení, jak se chechtal horský duch.

"Tohle mám rád, to mám rád," hulákal Kameňák a nadšením se práskal do kolen, až blesky litaly.

Všichni věděli, že když se horský duch Kameňák takhle odváže, už to něco znamená. Proto, jakmile jen se řev utišil a počasí uklidnilo, jali se rozhlížet kolem sebe, čím asi velemocný horský duch Vítovu zmuzilost odměnil.

Očekávali téměř najisto, že se všechny zelné hlávky promění ve valouny ryzího zlata, avšak nestalo se tak.

Zato na zápraží chaloupky stál - připraven k dílu krásný, zbrusu nový hoblík na zeli.